

JAAARSTUKKEN

2016

INHOUDSOPGAVE

Leeswijzer	3
------------	---

JAARVERSLAG

Verantwoording deelprogramma's

Programma 1 Kwaliteit van de woon- en leefomgeving	
Deelprogramma 1.1 Brandweezorg en rampenbestrijding	5
Deelprogramma 1.2 Openbare orde en veiligheid	9
Deelprogramma 1.3 Volkshuisvesting	11
Deelprogramma 1.4 Verkeer en vervoer	15
Deelprogramma 1.5 Milieu	21
Programma 2 Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening	
Deelprogramma 2.1 Cultuur	29
Deelprogramma 2.2 Onderwijs	33
Deelprogramma 2.3 Volksgezondheid	37
Deelprogramma 2.4 Sociale zaken en Werk	41
Deelprogramma 2.5 Maatschappelijke ondersteuning	45
Deelprogramma 2.6 Sport	55
Programma 3 Dorps- en plattelandseconomie	
Deelprogramma 3.1 Economie	61
Deelprogramma 3.2 Toerisme	65
Programma 4 Ruimtelijke structuur	
Deelprogramma 4.1 Grondbeleid	69
Deelprogramma 4.2 Natuur- en groenbeheer	71
Deelprogramma 4.3 Ruimtelijke ordening en inrichting	75
Programma 5 Kwaliteit van bestuur en organisatie	
Deelprogramma 5.1 Communicatie	79
Deelprogramma 5.2 Publiekszaken	81
Deelprogramma 5.3 Openbaar bestuur	85
Programma 6 Financiële kaderstelling	
Deelprogramma 6.1 Belastingen	87
Deelprogramma 6.2 Financiën	89
Algemene dekkingsmiddelen	91
Mutaties op reserves	97
Resultaat van de baten en lasten	99

Verantwoording paragrafen 101

A. Lokale heffingen	103
B. Weerstandsvermogen	109
C. Onderhoud kapitaalgoederen	117
D. Financiering	123
E. Bedrijfsvoering	127
F. Verbonden partijen	135
G. Grondbeleid	143
H. Interbestuurlijk toezicht	147
I. Financiële toelichting sociaal domein (3 decentralisaties)	149

JAARREKENING

Balans	153
Toelichting balans	157

Niet in de balans opgenomen verplichtingen	177
Wet normering topfunctionarissen	179
Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SISA)	181
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	187
Overzicht van baten en lasten	193
Toelichting overzicht van baten en lasten	197
Incidentele baten en lasten	205
Controleverklaring	209
Vaststellingsbesluit	215

LEESWIJZER

Voor u liggen de (voorlopige) jaarstukken 2016, opgesteld in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De opzet is gelijk aan de begroting 2016 en de jaarrekening 2015.

Jaarverslag

Het jaarverslag bestaat uit een twee onderdelen: een jaarverslag van de deelprogramma's en een jaarverslag van de paragrafen.

In het jaarverslag van de deelprogramma's wordt per deelprogramma antwoord gegeven op de drie w-vragen: Wat hebben we bereikt?, Wat hebben we daarvoor gedaan? en Wat heeft het gekost? Per deelprogramma is een specificatie van de lasten en baten gegeven op een bepaald kostensoortenniveau. Afwijkingen op dit geclusterde kostensoortenniveau van meer dan € 20.000 tussen de begroting en de realisatie, zijn per deelprogramma toegelicht. In sommige gevallen ook kleinere verschillen.

Daarnaast bevat het jaarverslag een verantwoording over de verplichte paragrafen. In de paragrafen worden onderwerpen (zoals onderhoud kapitaalgoederen, lokale heffingen en bedrijfsvoering) die verspreid in de jaarstukken staan, gebundeld weergegeven.

Jaarrekening

In de jaarrekening vindt u samenvattende overzichten over de financiële situatie zoals onder andere de balans en de toelichting op de balans. Tevens vindt u hier **de controleverklaring** en het vaststellingsbesluit.

Voor een uitgebreide toelichting op de totstandkoming van het resultaat en een voorstel voor de bestemming van het resultaat, verwijzen wij u naar het separate raadsvoorstel.

DEELPROGRAMMA 1.1   BRANDWEERZORG EN RAMPENBESTRIJDING

Omschrijving van het deelprogramma

Met ingang van 1 januari 2014 is de gemeentelijke brandweer, inclusief haar dagdienst en vrijwillige brandweer, volledig opgegaan in de nieuwe organisatie, de Veiligheidsregio Groningen.

De veiligheidsregio Groningen staat voor de uitvoering van een aantal wettelijke taken, zoals beschreven in de Wet Veiligheidsregio's, aangevuld met bestuurlijke regionale afspraken.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende producten:

120   Brandweer en rampenbestrijding

Wat willen we bereiken?

- Een goede brandweezorg leveren in de gemeente Winsum.
- De brandweer in de gemeente Winsum werkt risico gestuurd.
- Er wordt gestreefd naar zo kort mogelijke opkomsttijden.

Wat hebben we bereikt?

- De wettelijke taken op het gebied van brandweezorg zijn uitgevoerd.
- De prestaties zijn en worden waar mogelijk met bijvoorbeeld slimme repressie verbeterd. Er is en wordt meer gezocht naar de winst aan de voorkant van de veiligheidsketen.
- Aan de tijden van de brandweezorgnorm kon niet worden voldaan. Om de veiligheid van de burgers toch zoveel mogelijk te waarborgen zijn er diverse projecten in het kader van Brandveilig Leven (plaatsen rookmelders, geven van voorlichting op scholen, oefenen in de wijk) en het plan witte vlekken.

Wat doen we ervoor?

- Uitvoeren van onze wettelijke taken.
- Vergroten van het brandveiligheidsbewustzijn bij inwoners en instellingen/bedrijven in de gemeente.
- Meer inzetten op preventie.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Veiligheidsregio Groningen heeft de Wettelijke taken (WvR), zoals het voorkomen en bestrijden van branden en hulpverlening bij incidenten en taken op gebied van andere wet- en regelgeving, zoals het Besluit risico's zware ongevallen uitgevoerd. Ook zijn regionale afspraken (op regionaal en/of lokaal niveau) zoals een pilot sociaal brandonderzoek geleverd.
- Er is geïnvesteerd op het vergroten van het brandveiligheidsbewustzijn bij en de samenwerking met inwoners, instellingen en bedrijven.
- Er is meer ingezet op preventie, waar onder het geven van voorlichting aan ouderen.

- In de gebieden met de hoogste opkomsttijden, wordt voor extra ondersteuning gezorgd en gerichte voorlichting gegeven.
- In de gebieden met de hoogste opkomsttijden is en wordt voor extra ondersteuning gezorgd en gerichte voorlichting gegeven.

Maatschappelijke effecten

In de jaarlijkse rapportages van de Veiligheidsregio met betrekking tot de begroting en de jaarrekening worden de prestaties van de Veiligheidsregio en de maatschappelijke effecten daarvan verantwoord.

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten				
Brandweer en rampenbestrijding	777.741	774.464	786.515	12.051 N
Totaal Lasten	777.741	774.464	786.515	-12.051
Baten				
Brandweer en rampenbestrijding	0	0	53.998	53.998 V
Totaal Baten	0	0	53.998	53.998
Brandweer en rampenbestrijding	777.741	774.464	732.517	41.946 V
Saldo deelprogramma	777.741	774.464	732.517	41.946

Toelichtingen op de afwijkingen

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = vrdl N = nadl
------------------------	----------------	----------------------

LASTEN

Brandweer en rampenbestrijding

12.000 N

De kazernes zijn eind 2016 met terugwerkende kracht naar 1-1-2016 overgedragen aan de Veiligheidsregio. De huisvestingskosten (€ 36.000 N) voor de kazernes zijn in eerste instantie betaald door Winsum maar waren niet geraamd vanwege de afspraken de kazernes in 2016 te verkopen. De opleidingskosten worden niet meer per gemeente afgerekend maar maken deel uit van de begroting van de VR. De raming komt hiermee te vervallen (voordeel € 24.000).

BATEN

Brandweer en rampenbestrijding

54.000 V

De kazernes zijn in 2016 overgedragen aan de VR. De kazernes zijn tegen boekwaarde verkocht. Het ontvangen bedrag is gebuikt om de activa af te boeken. Daarnaast is een vergoeding ontvangen voor de (voorgeschoten) huisvestingskosten en een vergoeding voor de rente van de kapitaallasten. De rentelasten waren wel geraamd in onze begroting omdat de kazernes op 1-1-2016 nog een boekwaarde hadden. Doordat deze rentelasten (grotendeels) vergoed zijn geeft dit een voordeel ten opzichte van de raming op dit deelprogramma.

Overige afwijkingen:

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma 42.000 V

DEELPROGRAMMA 1.2 OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID

Omschrijving van het deelprogramma

De voorkoming van strafbare feiten die invloed hebben op de orde en rust in de gemeentelijke samenleving. De preventieve zorg voor de handhaving van de openbare orde (OO) ligt primair bij de gemeente, terwijl het repressief optreden met name door de politie zal gebeuren. Daarnaast kunnen ook Buitengewoon Opsporingsambtenaren (BOA's) worden ingezet.

Wettelijk is de gemeente verantwoordelijk voor onder meer:

- de openbare orde (Gemeentewet);
- de gezagvoering over de politie voor wat betreft handhaving van de OO (Politiewet);
- regelmatige afstemming over politiezaken met het Openbaar Ministerie (Politiewet) in het zogeheten driehoeksoverleg.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende producten:

140 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?

- Het gevoel van veiligheid vergroten en overlast verminderen.

Wat hebben we bereikt?

- Met inzet van en samenwerking met partijen als de politie, de BOA en het Jongerenwerk wordt het veiligheidsgevoel bevorderd en eventuele overlast teruggedrongen.

Wat doen we ervoor?

- Opstellen en uitvoeren van een uitvoeringsplan Integrale Veiligheid 2015-2016.
- Dialoog zoeken met jongeren en hun ouders.
- Overleg met jeugd- en jongerenwerk voor preventiemaatregelen.
- Aanscherpen toezicht op uitgaanspubliek.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Aan de in het Integraal Veiligheidsbeleid 2015-2018 gestelde prioriteiten is in 2016 uitvoering gegeven.
- Onder andere via het Jongerenwerk, Bureau HALT, de politie en de BOA is en wordt de dialoog gezocht met jongeren en ouders.
- In 2016 heeft vier keer een integraal jeugdoverleg plaatsgevonden. De verbinding Zorg en Openbare Orde en Veiligheid is verstevigd.
- In de weekeinden zet de politie in ons Basisteam Ommelanden-West specifieke horecadiensten in en maakt gebruik van bikers. Vanuit de Bestuurlijke Aanpak drugs en alcohol 18- zijn onder regie van de gemeente gesprekken met diverse horecaondernemers gevoerd. Het Jongerenwerk, de politie en de BOA nemen de uitgaanslocaties en vindplaatsen jeugd mee op hun rondes. Jaarlijks vindt het horecaoverleg met ondernemers plaats.

- Inspelen op actualiteiten via:
  1. Regulier overleg met de politie;
  2. Periodiek driehoeksoverleg;
  3. Inzet Boa.
 Speerpunten hierbij zijn vermindering vernielingen, mishandelingen en vechtpartijen.
- Elke zes weken vond overleg plaats met de politie en de BOA.
 Het driehoeksoverleg van Basisteam Ommelanden-West heeft vier keer plaatsgevonden.
 De BOA is voornamelijk ingezet op de prioriteiten: parkeeroverlast, hondenoverlast, jeugdoverlast, Diftar, woonoverlast algemeen, overlast fietsen, overlast jaarwisseling, evenementen.
 Specifieke aandachtsgebieden voor de BOA zijn de Blauwe Zone en het station.
 Ook biedt Winsum buurtbemiddeling.

Maatschappelijke effecten

Uit het benchmarkonderzoek Waar staat je gemeente? van juni 2014 blijkt dat het veiligheidsgevoel in de buurt van de inwoners van de gemeente Winsum sinds 2012 is gestegen van een 7,1 naar een 7,4. Het streven is om in 2016 de veiligheid en het veiligheidsgevoel van inwoners verder te verhogen. In 2016 zijn twee Bewustwordingscampagnes Voorkom Woninginbraken gehouden. RTV Noord heeft in het voorjaar van 2016 spotjes op televisie uitgezonden om inwoners te attenderen op inbrekers. In het Integraal Veiligheidsbeleid staan het terugdringen van criminaliteit en overlast centraal.

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten				
Openbare orde en veiligheid	339.831	302.412	298.392	4.020 V
Totaal Lasten	339.831	302.412	298.392	4.020
Baten				
Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0 -
Totaal Baten	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	339.831	302.412	298.392	4.020 V
Saldo deelprogramma	339.831	302.412	298.392	4.020

Toelichtingen op de afwijkingen

Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   V = vrdl
N = nadl

Overige afwijkingen:

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma   4.000   V

DEELPROGRAMMA 1.3 VOLKSHUISVESTING

Omschrijving van het deelprogramma

Bij de volkshuisvesting gaat het om het realiseren van kwalitatief goede en kwantitatief voldoende woningen die aansluiten bij de behoefte en groei van de gemeente, in de koop- en de huursector.

Bouw- en woningtoezicht en het welstandstoezicht bewaken de bouwkundige en esthetische kwaliteit van de te bouwen woningen.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende producten:

- 820 Woningexploitatie / woningbouw
- 822 Overige volkshuisvesting
- 823 Bouw-/omgevingsvergunningen
- 821 Stads- en dorpsvernieuwing

Wat willen we bereiken?

- Realiseren van de woningbouwtaakstelling.
- Herstructurering.
- Waarborgen van de kwaliteit van de gebouwde omgeving.
- Adequate afstemming bereiken tussen vraag en aanbod op de woningmarkt en doorstroming bevorderen.

Wat hebben we bereikt?

- Er zijn in 2016 vijf woningen gebouwd. Dit is nog het aantal van gemiddeld 21 woningen wat in de Regio Groningen-Assen is afgesproken wat de gemeente Winsum mag bouwen.
- De voorbereiding voor de wijziging van het bestemmingsplan ten behoeve van de realisatie van vier woningen aan de Gebroeders Gootjesstraat in Baflo is gestart. In 2017 zal tevens gestart worden met de bouw van acht woningen aan de Wilhelminalaan in Baflo. Wierden & Borgen zal ook vijf kavels afnemen in de eerste fase van de woonwijk Munster.
- De kwaliteit van de woningen wordt gewaarborgd via toetsing van de omgevingsvergunningaanvraag (bestemmingsplan, beeldkwaliteit, welstand).
- In de regio Groningen-Assen zijn in 2012 afspraken gemaakt over de woningbouwverdeling tussen alle gemeenten. Hiermee is de afstemming tussen vraag en aanbod in de regio bevorderd. Daarnaast wordt bij alle nieuwe ontwikkelingen een woningbehoefteonderzoek uitgevoerd.

Wat doen we ervoor?

- Begeleiden van planvorming voor bestaande inbreidingslocaties en daar waar mogelijk voor nieuwe locaties.
- Proactieve opstelling bij herstructureringsplannen van derden.
- De samenwerking met Wierden & Borgen voortzetten op basis van de gemaakte prestatieafspraken.
- Toepassen van monumenten- en welstandsbeleid.
- Opstellen nieuw welstandsbeleid.
- Daar waar gewenst aan bestemmingsplannen een beeldkwaliteitsplan koppelen.
- Waar nodig de expertise van de erfgoedcommissie inschakelen.
- De bouw van nultrede woningen dan wel levensloopbestendige woningen stimuleren.
- Het daar waar mogelijk inzetten van het instrument Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO).
- Inzetten van de gemeentelijke starterslening.
- Op basis van de regionale woningmarktmonitor de (markt)ontwikkelingen volgen en afstemmen met stakeholders, waaronder Wierden en Borgen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- In 2016 is gewerkt aan het plan Munster, voorheen Winsum Oost. Het wordt een nieuwe wijk aan het water die volledig gasloos wordt ontwikkeld. De bestemmingsplanprocedure is gestart. In 2017 zal de kavelverkoop starten.
- Er zijn plannen in voorbereiding voor de realisatie van 4 woningen aan de Gebroeders Gootjesstraat en 8 woningen aan de Wilhelminalaan in Baflo. Wierden & Borgen zal tevens 5 woningen realiseren in de eerste fase van de nieuwbouwwijk Munster.
- Uitgevoerd.
- Uitgevoerd.
- In september 2016 heeft de Raad het nieuwe welstandsbeleid vastgesteld.
- Uitgevoerd.
- Uitgevoerd.
- In Baflo zullen in 2017 acht levensloopbestendige woningen worden gebouwd.
- Met een initiatiefgroep uit Ezinge is veelvuldig gesproken echter bleek dit project financieel niet haalbaar.
- Eind 2016 heeft de Raad weer geld beschikbaar gesteld voor het verlenen van Startersleningen. Dit budget is tevens beschikbaar voor het verstrekken van Blijversleningen.
- De woningmarkt monitor zal onderdeel worden van een leefbaarheidsmonitor. Deze is in 2016 nog niet uitgevoerd.

Maatschappelijke effecten

Regionale afspraken

1. Regiogemeenten stemmen woningbouwprogrammering kwantitatief en kwalitatief regionaal af.
2. Zolang er geen marktherstel is, worden geen stappen ondernomen om de regionale bouwcapaciteit te vergroten (Alleen via de SER-ladder systematiek).
3. Mogelijkheden onderzoeken naar fondsen ter stimulering van de woningmarkt
4. Gemeenten zetten zich in om zoveel mogelijk concrete afspraken te maken met corporaties over de lokale woningbouwproductie.

Realisatie 2016 voor Winsum

1. In 2016 een eerste aanzet gedaan voor vervolgaafspraken naar aanleiding van het woningbehoefteonderzoek van Companen uitgevoerd in 2015. In 2016 zijn KAW en Weusthuis gestart met de uitwerking van dit onderzoek.
2. Deze afspraken zijn in 2016 niet herzien.
3. De gemeenteraad heeft geld beschikbaar gesteld voor Startersleningen en Blijversleningen.
4. W&B heeft conform de Woningwet voor 1 juli een bod uitgebracht op onze volkshuisvestelijke opgave, verwoord in Woonvisie Winsum heeft het!. Dit bod is gebaseerd op de eerder gemaakte prestatieafspraken.

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Lasten					
Woningexploitatie / woningbouw	170.000	167.208	161.058	6.150	V
Stads- en dorpsvernieuwing	79.613	85.013	82.092	2.921	V
Overige volkshuisvesting	628.780	618.999	619.720	720	N
Bouw- /omgevingsvergunningen	0	0	1.450	1.450	N
Totaal Lasten	878.393	871.220	864.319	6.901	
Baten					
Woningexploitatie / woningbouw	65.488	65.488	65.449	40	N
Overige volkshuisvesting	19.345	10.000	10.875	875	V
Bouw- /omgevingsvergunningen	307.375	207.375	148.224	59.151	N
Totaal Baten	392.207	282.862	224.547	-58.315	

Woningexploitatie / woningbouw	104.512	101.720	95.609	6.110 V
Stads- en dorpsvernieuwing	79.613	85.013	82.092	2.921 V
Overige volkshuisvesting	609.436	609.000	608.845	155 V
Bouw- /omgevingsvergunningen	307.375	207.375	146.774	60.601 N
Saldo deelprogramma	486.186	588.358	639.772	-51.414

Toelichtingen op de afwijkingen
Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   **V = vrdl**
N = nadl

BATEN

Bouw-/omgevingsvergunningen

59.000   N

De opbrengst aan leges die gerelateerd zijn aan omgevingsvergunningen is behoorlijk achter gebleven bij de (reeds aangepaste) raming. Er zijn niet alleen minder aanvragen binnen gekomen, ook de gemiddelde omvang van de bouwkosten is lager dan voorheen.

Overige afwijkingen:

8.000   V

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma

51.000   N

DEELPROGRAMMA 1.4 VERKEER EN VERVOER

Omschrijving van het deelprogramma

Verkeer en vervoer is in onze gemeente gericht op zowel het aanleggen, beheren en onderhouden van de fysieke leefomgeving op verkeersgebied als ook het in stand houden en waar mogelijk creëren van een goed functionerend en samenhangend verkeers- en vervoerssysteem in en rond Winsum.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende producten:

- 210 Wegen, straten en verkeersmaatregelen
- 221 Binnenhavens en waterwegen

Wat hebben we bereikt?

Wat willen we bereiken?

- Verbetering toegankelijkheid van het perron station Winsum.
- Herinrichting van de Onderdendamsterweg t.b.v. de verkeersveiligheid.
- Verbeteren van de verkeersveiligheid bij scholen.
- Zorgdragen voor een dusdanig beheer van het wegenareaal dat de veiligheid blijft gewaarborgd.
- Inrichting van de wegen alsmede het instellen van het bijbehorende snelheidsregiem volgens het uitvoerend document wegencategorisering.
- Het terugdringen van schade aan bermen en wegen buiten de bebouwde kom.
- Met ProRail zijn gesprekken gevoerd over de problemen met de lift. ProRail is gestart met de planvoorbereiding, zodat uitvoering kan plaatsvinden in 2018. De gemeente is daarbij gesprekspartner voor ProRail.
- Zowel de Onderdendamsterweg als de herinrichting van de openbare ruimte rondom het winkelcentrum Obergon is, op enkele kleine puntjes na, klaar. In het najaar 2017 volgt nog een evaluatie van de blauwe zone.
- Er is contact geweest met GBS De Wierde over het zo sober mogelijk invoeren van extra attentiewaarde bij de school. Uitgangspunt hierbij is dat de school actief ouders op het (on)wenselijke gedrag aanspreekt. Bij de plannen voor de brede scholen in Winsum en Baflo wordt de verkeersveiligheid meegenomen.
- Het wegenbeheerplan is geactualiseerd en vastgesteld voor de periode 2016-2020. De wegen worden onderhouden op minimaal onderhoudsniveau C, conform de CROW-systematiek.
- Er is contact geweest met alle dorpsverenigingen (waar nog geen 30 km/u is ingevoerd). De invoering van 30 km/u in Baflo en Sauwerd is voorbereid en wordt in 2017 uitgevoerd. Voor Den Andel geldt dat in het kader van de herinrichting van de Oude Dijk in Den Andel, de bebording die hoort bij een 30km/uur zone, is geplaatst. Het formele verkeersbesluit hiervoor moet nog genomen worden.
- Daar waar nodig zijn graskeien langs de wegverharding gelegd.

- De inrichting van De Meeden wordt afgestemd op het gebruik.
- Het verbeteren van het inzicht in de verkeersbordenstructuur.
- Verbetering veiligheid en bereikbaarheid van Winsum.
- Goed (handhaafbaar) parkeerbeleid in het centrum van Winsum.
- Duidelijkheid verkrijgen over de haalbaarheid van een goede veilige fietsverbinding op de route Garnwerd-Winsum en Rasquert-Den Andel.
- Dit wordt meegenomen, in combinatie met de plannen voor de brede school De Tirrel.
- De plannen voor bordensanering Baflo en Sauwerd zijn klaar. Bewoners en dorpsverenigingen is de mogelijkheid geboden om hierop te reageren. In 2017 worden hiervoor de verkeersbesluiten genomen, waarna uitvoering zal plaatsvinden.
- De veiligheid zal verhoogd worden bij invoering van de 30 km/u-zones. M.b.t. de bereikbaarheid is de planvorming voor een kortsluiting tussen de N361 en de Onderdendamsterweg opgestart. Daarnaast zijn er gesprekken gevoerd en maatregelen genomen om het openbaar vervoer en publiek vervoer in de gemeente Winsum te verbeteren. Een voorbeeld hiervan is de uitbreiding van het parkeerterrein bij station Winsum.
- De blauwe zone is ingevoerd. In het najaar 2017 wordt deze geëvalueerd.
- Op basis van een uitgevoerd haalbaarheidsonderzoek is er voor gekozen om geen vrijliggend fietspad te realiseren tussen Den Andel en Rasquert. Wel wordt ten behoeve van de veiligheid op de Andelsterweg/Tammesweg rode fietsstroken aangebracht en snelheidsremmende maatregelen genomen. De plannen voor een fietspad tussen "Weidelust" en Garnwerd zijn klaar. In deze plannen kunnen fietsers veilig via Schilligeham en het te realiseren fietspad tussen Winsum en Garnwerd fietsen.

Wat doen we ervoor?

- De lift bij het station blijft een obstakel om het perron te bereiken voor vooral minder validen. De aanleg van een hellingbaan zou hier uitkomst in kunnen bieden. Deze oplossing is ook onder de aandacht gebracht van ProRail. ProRail wordt gestimuleerd om hier serieus onderzoek naar te doen.
- Uitvoering fase 3 (omgeving winkelcentrum Obergon).
- Met ProRail zijn gesprekken gevoerd over de problemen met de lift. Inmiddels heeft ProRail toegezegd de lift te zullen vervangen door een hellingbaan. Deze plannen worden in 2017 uitgewerkt, waarna uitvoering in 2018 plaats vindt.
- De herinrichting van de openbare ruimte rondom Obergon is, op enkele kleine werkzaamheden na, klaar. In het najaar 2017 volgt nog een evaluatie van de blauwe zone.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Een van de projecten uit de investeringslijst is "Herinrichting schoolzones". Gezien de ontwikkelingen bij veel scholen en het contact dat er is geweest met schoolbesturen zal vooralsnog alleen bij de school in Garnwerd een herkenbare schoolzone worden gerealiseerd.
- Onderhoudsmaatregelen worden afgestemd op het onderhoudsniveau C volgens de CROW-systematiek.
- Actualisering wegenbeheerprogramma 2016-2020.
- Inrichten van de wegen tijdens het regulier onderhoud.
- Instellen snelheidsregiem volgens uitvoerend document wegencategorisering.
- Het aanbrengen van passeerstroken of bermverharding in de vorm van graskeien en verbetering verhardingsconstructie.
- De inrichting van De Meeden is afhankelijk van toekomstige ontwikkelingen in relatie tot de Brede School.
- Op basis van de verkeersborden-inventarisatie wordt een voorstel gedaan om overbodige verkeersborden te saneren. Inwoners en dorpsverenigingen krijgen de mogelijkheid om hierop te reageren. Dit kan er toe leiden dat het voorstel op plaatsen wordt aangepast. Vervolgens wordt er een verkeersbesluit genomen en wordt overgegaan tot uitvoering.
- Vanwege onduidelijkheid over het behoud van de school in Garnwerd en de visie van dorpsvereniging Garnwerd is het project vooralsnog (tijdelijk) stopgezet.
- Conform het wegenbeheerplan 2016-2020 worden de wegen onderhouden op onderhoudsniveau C volgens de CROW-systematiek.
- Het wegenbeheerplan is geactualiseerd en vastgesteld voor de periode 2016-2020.
- Daar waar nodig wordt het wegonderhoud gecombineerd met het opnieuw inrichten van de weg (voorbeeld: Eenruimerweg)
- Er is contact geweest met alle dorpsverenigingen (waar nog geen 30 km/u is ingevoerd). De invoering van 30 km/u in Baflo, Sauwerd en Den Andel is voorbereid. In verband met de herinrichting van de Oude Dijk zijn in Den Andel, vooruitlopend op het formele besluit, al borden geplaatst.
- Daar waar nodig zijn graskeien langs de wegverharding gelegd.
- De plannen voor een nieuwe brede school De Tirrel worden steeds concreter. De inrichting van de Meeden wordt afgestemd op deze plannen.
- De bordensaneringsplannen voor Baflo en Sauwerd zijn klaar. Bewoners en dorpsverenigingen hebben hier op kunnen reageren. In 2017 worden de verkeersbesluiten hiervoor genomen, waarna uitvoering kan plaatsvinden.

- Met de aangegeven knelpunten vanuit de adviesgroep Verkeer gaan we verder werken aan de verbetering van de bereikbaarheid en veiligheid van Winsum.
- We gaan een voorstel doen voor de instelling van een blauwe zone in het centrum van Winsum. Begonnen wordt met de omgeving van het Obergonterrein, wanneer het opknappen van het winkelcentrum en omgeving is afgerond.
- Onderzoek doen naar de haalbaarheid van een veilige fietsverbinding op beide routes op de route Garnwerd-Winsum en Rasquert-Den Andel.
- De veiligheid zal verhoogd worden bij invoering van de 30 km/u-zones. M.b.t. de bereikbaarheid is de planvorming voor een kortsluiting tussen de N361 en de Onderdendamsterweg opgestart. Daarnaast zijn er gesprekken gevoerd en maatregelen genomen om het openbaar vervoer en publiek vervoer in de gemeente Winsum te verbeteren. Een voorbeeld hiervan is de uitbreiding van het parkeerterrein bij station Winsum.
- De blauwe zone is ingevoerd. In het najaar 2017 wordt deze geëvalueerd.
- Er is een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd voor een fietsvoorziening op het tracé Rasquert, Den Andel Westernieland. Op basis van dit onderzoek is er voor gekozen om inrichtingsmaatregelen te treffen op de Andelsterweg/Tammesweg in de vorm van rode fietsstroken en snelheidsremmende maatregelen. Uitvoering hiervan vindt plaats in 2017. De plannen voor een fietspad tussen "Weidelust" en Garnwerd zijn klaar. In deze plannen kunnen fietsers veilig via Schilligeham en het te realiseren fietspad tussen Winsum en Garnwerd fietsen. Uitvoering vindt plaats in 2017.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed- baarheid	realisatie 2016	streven 2016	realisatie 2015
De gemeente dient een veilig en goed toegankelijke gemeente per fiets, per auto en per openbaar vervoer te zijn.					
Aantal schadegevallen als gevolg van slecht/matig onderhoud	goed	hoog	3	< 5	
Aantal meldingen openbare ruimte met betrekking tot:				215	
- Verkeer en Vervoer	goed	matig	57	30	40
- Wegen	goed	hoog	24	40	47
- Openbare verlichting	goed	matig	MOON	90	MOON
- Straatmeubilair	goed	hoog	46	35	35
- Sneeuwruimen en Zoutstrooien	goed	matig	3	10	8

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Lasten					
Wegen, straten en verkeersmaatregelen	1.921.048	2.316.527	2.255.782	60.744	V
Binnenhavens en waterwegen	287.464	287.464	235.471	51.992	V
Totaal Lasten	2.208.512	2.603.990	2.491.254	112.736	
Baten					
Wegen, straten en verkeersmaatregelen	5.151	10.251	13.805	3.555	V
Binnenhavens en waterwegen	400	400	979	579	V
Totaal Baten	5.551	10.651	14.784	4.133	
Wegen, straten en verkeersmaatregelen	1.915.898	2.306.276	2.241.977	64.299	V
Binnenhavens en waterwegen	287.064	287.064	234.493	52.571	V
Saldo deelprogramma	2.202.961	2.593.339	2.476.470	116.869	

Toelichtingen op de afwijkingen
Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   **V = vrdl**
N = nadl

LASTEN

Wegen, straten en verkeersmaatregelen

61.000   V

Deze afwijking betreft een saldo van een aantal invloeden:

1. Afschrijving kosten fietspad Baflo-Mensingeweer. De kosten ad € 250.000 zouden ineens worden afgeschreven ten laste van de algemene reserve. De kosten zijn echter niet gemaakt in 2016 en daarom is sprake van een voordeel op dit programma van € 250.000. Voorgesteld wordt om bij de resultaatbestemming van het jaar 2016 dit bedrag te storten in de reserve onderhanden werk.

2. Afschrijving openbare verlichting. De kosten die geboekt zijn op het vaste activum Openbare verlichting ad € 197.000 zijn ineens afgeschreven ten laste van dit programma. Deze lasten waren niet geraamd. Deze hogere lasten worden op het onderdeel reservemutaties echter volledig gedekt door een onttrekking aan de egalisatiereserve openbare verlichting.

3. Overige invloeden. Er is sprake van een aantal grotere afwijkingen en een aantal kleinere. Op het gebied van de gladheidsbestrijding zijn de kosten € 27.000 hoger geweest dan geraamd. Dit wordt vooral veroorzaakt door de extra inhuur van aannemers wegens erg wisselvallig weer. Op het onderdeel spoorwegovergangen is sprake van een overschrijding van het budget met € 16.000 in verband met inhuren van specialistische kennis in verband met het kort geding over de spoorwegongevallen. De exploitatiekosten van de openbare verlichting zijn € 20.000 lager uitgevallen. Dit wordt overigens gecompenseerd door een hogere storting in de egalisatiereserve op het onderdeel reservemutaties. Daarnaast is sprake van een voordeel wegens een lagere (geen) afschrijving van het project Boogplein (voordeel € 22.000) en lagere exploitatielasten op het gebied van verkeersmaatregelen van € 9.000.

Binnenhavens en waterwegen

52.000   V

Op dit product worden 2 onderwerpen verantwoord: onderhoud kunstwerken en het baggeren. Beide onderwerpen zijn gebaseerd op een beheerplan, waarbij egalisatie van kosten is afgesproken. Op het onderdeel Reservemutaties is per saldo sprake van een storting aan de hieraan verbonden egalisatiereserves.

Overige afwijkingen:

4.000   V

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma

117.000   V

DEELPROGRAMMA 1.5 MILIEU

Omschrijving van het deelprogramma

Een kwalitatief goede woon- en leefomgeving wordt mede bepaald door een duurzame inrichting van de woon- en leefomgeving. Inwoners van de gemeente Winsum merken dat met name als het gaat om de preventie bij het ontstaan en de afvoer van afvalwater en het huishoudelijk afval. Bedrijven hebben met name te maken met milieuvergunningen en –meldingen en de controle en handhaving daarvan.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende producten:

- 721 Afvalverwijdering en -verwerking
- 722 Riolering
- 723 Milieubeheer
- 725 Baten rein.rechten & afvalstoffenheffing
- 726 Baten rioolheffing

Wat willen we bereiken?

Riolering, waterzuivering en waterbeheer

- Een betaalbaar en duurzaam water- en rioleringsbeheer.
- Hergebruik van regenwater en de mogelijkheden voor het scheiden van afvalwater.
- Het voldoen aan de basisinspanning: In de 3e nota op de waterhuishouding (NW3) is vastgelegd dat als onderdeel van een pakket maatregelen om de algemene waterkwaliteit te verbeteren de vuilemissie vanuit rioolstelsels naar het oppervlaktewater met 50% moet worden teruggedrongen. Ook in de vervolgnota NW4 wordt nadrukkelijk aandacht voor gevraagd.
- Een rioleringsstelsel waarbij calamiteiten voorkomen worden en de onderhoudstoestand van de stelsels op een acceptabel niveau gehouden wordt.
- Het voldoen aan de algemene regels van de Waterwet waarmee de directe lozingen van huishoudelijk afvalwater op oppervlaktewater wordt gereguleerd.

Afvalverwijdering en verwerking

- Minder Afval- Beter Gescheiden- Efficiënter Ingezameld.

Wat hebben we bereikt?

- We hebben uitvoering gegeven aan het afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV 2014-2018.
- Afkoppelen van schoon verhard oppervlak op plaatsen waar dit mogelijk is.
- Het naleven van de wettelijk gestelde eisen van de basisinspanning door detailaanpassingen. Door onder andere het verhogen van de waterkwaliteit middels het opschonen en door het plaatselijk afkoppelen.
- Door de uitvoering van maatregelen uit het afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV 2014-2018 is het stelsel op een acceptabel niveau gehouden.
- Het Waterschap komt met voorstellen hoe verder om te gaan met afvalwaterlozingen van woonboten.
- De invoering van diftar is succesvol verlopen, en leidt nog steeds tot verminderde afvalhoeveelheden.

Milieuwetgeving

- Adequate vergunningverlening , en voldoen aan de kwaliteitscriteria/Wet VTH.

Duurzaamheid

- Het voeren van een actief klimaatbeleid, gericht op het toepassen en opwekken van duurzame energie.
- Energiebesparing in openbare verlichting.
- Inwoners ondersteunen en adviseren bij keuze voor energiebesparingsmaatregelen en subsidieaanvragen.
- Ondersteuning van het platform Samen Duurzaam en andere relevante initiatieven.
- Zonnepanelen op gemeentelijke gebouwen.
- Behoud Fair Trade status gemeente Winsum.
- Voor auto's die de gemeente aanschaft de milieuaspecten mee laten tellen.
- Een commercieel aardgas vulpunt.
- Oplaadpunten voor elektrische auto's en boten.
- met de vaststelling van de verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht Groningen, is geborgd dat de vergunningverlening van voldoende niveau is.
- Begin 2016 is klimaatbeleid vastgesteld, in december 2016 is een start gemaakt met het opstellen van een uitvoeringsprogramma.
- het openbare verlichtingsbeleid heeft een nadrukkelijke duurzaamheidscomponent.
- Door deelname aan het Energieloket Groningen is veel informatie beschikbaar voor onze inwoners.
- Samenwerking vindt momenteel vooral samen met verschillende burgerinitiatieven die collectief energie willen opwekken.
- In het klimaatbeleid staat een streven om onze eigen gebouwen naar "nul op de meter" te brengen. Dit kan o.a. door zonnepanelen op onze gebouwen aan te brengen, waar dat mogelijk is.
- De gemeente was ook in 2016 Fair Trade Gemeente.
- Waar mogelijk rijden de gemeentelijke auto's op groen gas.
- De gemeente is in gesprek met een commerciële organisatie die een groen gas tankstation kan realiseren.
- Op diverse locaties zijn oplaadpunten voor elektrische auto's en fietsen gerealiseerd.

Wat doen we ervoor?

Riolering, waterzuivering en waterbeheer

- Uitvoering meerjarig maatregelenplan.
- Uitvoering grondwaterbeheerplan BMWE.
- Uitvoering baggerplan.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Het meerjarig maatregelplan is afgestemd met de overige maatregelplannen en zal begin 2017 aanbesteed en vervolgens uitgevoerd gaan worden.
- De monitoring van de grondwaterstanden is gecontinueerd.
- De aanbesteding voor de uitvoering tot en met 2018 heeft plaats gevonden en de werkzaamheden zijn gestart.

- Uitvoering geven aan het afvalwater-beleidsplan BMW/NZV 2014-2018.
  - Mogelijkheden onderzoeken binnen Duurzaam Bouwen (Winsum-Oost).
  - In 2016 zal het stelsel voldoen aan de wettelijk vereiste basisinspanning en het waterkwaliteitsspoor.
  - Repareren of vervanging riolering op basis van het actueel maatregelenplan.
  - Aansluitpunt aanbieden voor de woonboten in het buitengebied met vaste ligplaats, mits het waterschap gaat handhaven op de lozingen op het oppervlaktewater.
- Afvalverwijdering en verwerking*
- Voortzetting van diftar op basis van besluit over de diftar-evaluatie eind 2014.
  - Optimalisatie van de mogelijkheden voor het aanbieden van gescheiden afvalstromen, zodat burgers zelf goed in de hand hebben hoeveel restafval ze nog aanleveren.
  - Communicatie over de inzameling van diverse deelstromen.
  - Inzet van handhavingscapaciteit in 2015, onder andere om afvaldumping te voorkomen. Er zal een betere registratie plaats vinden van het diftar gerelateerde zwerfvuil.
  - In samenwerking met de buurgemeenten is uitvoering gegeven aan het gezamenlijke afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV 2014-2018.
  - Hiervoor is een eerste aanzet gegeven voor het plan Munster. De verdere uitwerking volgt in 2017.
  - In 2016 is het stelsel middels detailaanpassing verder aangepast aan de gestelde eisen in de wettelijke basisinspanning. Door onder andere het verhogen van de waterkwaliteit middels het opschonen en daarmee het verbeteren van de waterkwaliteit en door het plaatselijk afkoppelen.
  - Op basis van het maatregelplan uit het afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV 2014-2018 zijn plaatselijke reparaties uitgevoerd in onder andere Den Andel en Garnwerd, zodat deze stelsels weer optimaal kunnen functioneren.
  - De aansluitverplichting hiervan is afhankelijk van de door het Waterschap NoorderZijlvest te stellen eisen van de lozing van deze woonboten op het oppervlaktewater. Het waterschap heeft hierin nog geen standpunt ingenomen
  - Op basis van gegevens van 2015 en een deel van 2016 is gebleken dat het diftar systeem zeer succesvol is en dat de tarieven in 2017 naar beneden konden worden bijgesteld.
  - De kledinginzameling is geoptimaliseerd door in de regio een kledingsorteercentrum te realiseren. In alle kernen staan glas- en kledingcontainers. op diverse plaatsen staan papiercontainers. verschillende stromen (papier, kleding, snoeiafval) worden huis aan huis opgehaald.
  - Regelmatig wordt gecommuniceerd over verschillende afval deelstromen, bijvoorbeeld over het feit dat ook kapotte kleding in de kledingcontainer mag.
  - In 2016 zijn de hoeveelheden gedumpt afval bijgehouden. Geconstateerd moet worden dat het niet altijd gaat om aan diftar gerelateerde dumpingen. Waar mogelijk probeert de BOA de eigenaar van dit afval te achterhalen en er op aan te spreken.

- Het onderzoeken van een nieuwe inzamelstructuur voor verbeterde inzameling van afgedankte elektrische apparaten, textiel en groenafval. Aansluiten bij een project van Omrin voor het inzamelen van kleine plastic flesjes.
- Vervolg van de werkzaamheden voor de eindafwerking van de vuilstort in Usquert.
- Voor het behalen van het doel van 100 kilo restafval per persoon per jaar, en een afvalscheidingspercentage van 75%, zal aangesloten worden bij projecten van Omrin.
- Een nieuwe inzamelstructuur voor textiel is gerealiseerd. Voor kleine elektrische apparaten wordt dit nog onderzocht. Het project van Omrin voor de inzameling van kleine plastic flesjes is niet doorgegaan.
- De werkzaamheden voor de eindafwerking zijn op schema.
- Samen met Omrin en onder andere de gemeenten die deelnemen aan ANG wordt gekeken hoe wij de landelijke doelstelling kunnen halen.

Milieuwetgeving

- Procesmatig en zaakgericht werken.
- Opleidingsniveau van het personeel up to date houden.
- Vaststelling kwaliteitsverordening.
- Voortdurend wordt gewerkt aan kwaliteitsborging van het personeel, onder andere door deelname aan een traject waarin door ervaring verkregen competenties worden omgezet in een bepaald opleidingsniveau (EVC-traject)
- Door het EVC-traject worden ook hiaten in kennis zichtbaar, die door cursussen kunnen worden ingevuld.
- In het najaar van 2016 is de kwaliteitsverordening vastgesteld.

Duurzaamheid

- In 2015 is een samenhangend klimaatbeleid vastgesteld. Compensatieprogramma's gaswinning voor zover deze betrekking hebben op klimaatbeleid zijn hierin verwerkt.
- Uitvoering van het vervangingsplan voor openbare verlichting o.b.v. energiezuinige verlichting. Ervaringen van het project Openbare Verlichting worden uitgerold.
- Van 2013 tot en met 2015 is middels Warm Wonen Winsum een project uitgevoerd dat gericht is op duurzame maatregelen in de bestaande bouw. In 2016 wordt dit project door de ondernemers voortgezet.
- Het uitvoeringsprogramma vanuit het landelijke Energieakkoord wordt in uitvoering gebracht, middels het Energieloket en het project Energiek Toezicht.
- Het vervangingsplan wordt conform de duurzaamheidseisen uit het openbare verlichtingsbeleid uitgevoerd.
- Het project Warm Wonen in Winsum is in 2016 gecontinueerd, en zal ook in 2017 door de gemeente ondersteund worden.
- In het kader van het Energieloket worden diverse activiteiten georganiseerd, onder andere een isolatieveiling, waaraan Winsum ook deelneemt.

- Dit platform wordt omgevormd naar een podium voor alle partijen die actief zijn op het gebied van duurzaamheid, eventueel in BMW verband.
- O.b.v. de ervaringen met de zonnepanelen op het gemeentehuis, de buitendienst en museum Wierdenland worden panelen geplaatst op overige gemeentelijke gebouwen.
- Door de Fair Trade werkgroep en mogelijk de inzet van enkele vrijwilligers.
- Waar mogelijk zullen de auto's van de gemeente verduurzaamd worden.
- In de aanbesteding voor WMO- en leerlingenvervoer wordt zo mogelijk de verplichting opgenomen om op groen gas te rijden.
- Bedrijven en particulieren stimuleren om over te gaan tot de aanschaf van groen gas auto's.
- In 2016 zal een commercieel gasvulpunt worden gerealiseerd.
- Behoeftte peilen voor meer laadpalen.
- Het platform samen duurzaam is opgeheven. Gekeken wordt naar samenwerking met lokale energiecoöperaties, ook in BMW-verband.
- Waar mogelijk worden zonnepanelen geplaatst en energiebesparende maatregelen uitgevoerd. Een aanvang is gemaakt om alle gemeentelijke gebouwen ook energetisch in kaart te brengen.
- De Fairtrade werkgroep is ook in 2016 zeer actief geweest.
- Waar mogelijk worden gemeentelijke auto's verduurzaamd.
- In de aanbesteding van het WMO-vervoer is een clausule over duurzaamheid opgenomen.
- Er wordt voorlichting gegeven over duurzaam rijden.
- Voorjaar 2017 zal een commercieel groen gasvulpunt worden gerealiseerd.
- Waar nodig worden elektrische laadpalen geplaatst.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	Realisatie 2016	Streven 2016	Realisatie 2015
Herstel en behoud van een gezond milieu, waarbij een duurzame ontwikkeling nagestreefd wordt. Burgers en bedrijven moeten hun verantwoordelijkheid nemen in de zorg voor het milieu.					
Ingezamelde hoeveelheden					
Aantal kg/inw restafval	goed	hoog	148		
Aantal kg/inw gft-afval	goed	hoog	110	110	
Scheidingsresultaten, bijvoorbeeld de hoeveelheid gescheiden ingezameld glas, papier, kunststof, etc. Sinds het LAP II is er alleen een algemene scheidingsdoelstelling. Landelijk is het streven om in 2020 de hoeveelheid restafval omlaag te brengen naar 100 kilo per persoon per jaar, en een scheidingspercentage van 75%.					
Scheidingsdoelstelling LAP, nuttige toepassing.			72%	65%	
Calamiteiten rioolstelsel	goed	hoog	0	0	1

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Lasten					
Afvalverwijdering en - verwerking	1.163.838	1.230.792	1.354.138	123.346	N
Riolering	1.197.072	1.190.712	1.025.093	165.619	V
Milieubeheer	393.702	408.103	409.219	1.116	N
Totaal Lasten	2.754.612	2.829.606	2.788.449	41.157	
Baten					
Afvalverwijdering en - verwerking	35.724	115.724	220.625	104.902	V
Riolering	244.056	237.696	89.750	147.945	N
Milieubeheer	0	108.495	108.504	10	V
Baten rein.rechten & afvalstoffenheffing	1.397.905	1.397.905	1.573.685	175.780	V
Baten rioolheffing	1.255.763	1.255.763	1.248.870	6.893	N
Totaal Baten	2.933.448	3.115.582	3.241.436	125.854	
Afvalverwijdering en - verwerking	1.128.114	1.115.068	1.133.512	18.444	N
Riolering	953.016	953.016	935.343	17.674	V
Milieubeheer	393.702	299.608	300.714	1.106	N
Baten rein.rechten & afvalstoffenheffing	1.397.905	1.397.905	1.573.685	175.780	V
Baten rioolheffing	1.255.763	1.255.763	1.248.870	6.893	N
Saldo deelprogramma	-178.836	-285.976	-452.986	167.011	

Toelichtingen op de afwijkingen
Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   **V = vrdl**
N = nadl

LASTEN

Afvalwijdering en -verwerking

123.000   N

De kosten van de afvalverwerking zijn in 2016 behoorlijk hoger uitgevallen dan geraamd. De meerkosten bedragen maar liefst € 123.000 hoger. Deze meerkosten hebben vooral te maken met het grofvuil, zwerfvuil en kunststoffen.

Riolering

165.000   V

Op het gebied van de riolering zijn dit jaar met name de normale exploitatie-uitgaven veel lager dan geraamd en zoals die zijn opgenomen in het Afvalwaterbeleidsplan. Dit voordeel bedraagt maar liefst € 165.000. De kapitaallasten zijn weliswaar ook lager uitgevallen dan geraamd (voordeel € 52.000), maar op grond van de notitie Riolering van de commissie BBV is dit voordeel ten laste van dit programma gestort in de voorziening riolering en vormt dit geen afwijking meer.

BATEN

Afvalwijdering en -verwerking

105.000   V

Vanuit het Afvalfonds zijn er in 2016 fors hogere bijdragen ontvangen in verband met de verwerking van verpakkingen/kunststoffen. De meeropbrengst bedroeg € 105.000.

Riolering

148.000   N

Op ramingsbasis was er een onttrekking geraamd van € 158.000 aan de voorziening riolering. Na de realisatie in 2016 blijkt deze onttrekking niet nodig te zijn. Integendeel, op het onderdeel reservemutaties is zelfs een storting in de egaliseringsreserve opgenomen. Op dit programma levert dit een nadeel op.

Baten rein.rechten & afvalstoffenheffing

176.000   V

De opbrengst aan de afvalstoffenheffing is fors hoger uitgevallen dan geraamd. Het voordeel bedraagt € 176.000. Ook dit jaar zal er weer een evaluatie plaatsvinden van de aangeboden hoeveelheden en de frequentie van aanbidding van het huishoudelijke afval.

Overige afwijkingen:

8.000   N

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma

167.000   V

DEELPROGRAMMA 2.1 CULTUUR

Omschrijving van het deelprogramma

Naast de subsidiëring van de openbare bibliotheek vallen het kunst en cultuurbeleid, oudheidkunde en musea en cultureel erfgoed onder dit programma evenals het vormings- en ontwikkelingswerk. Kunst en cultuur behelst voornamelijk de amateurkunst (muziek, theater, dans, cultuurhistorie e.d.).

Tot dit deelprogramma behoren de volgende producten:

- 510 Openbaar bibliotheekwerk
- 511 Vormings- en ontwikkelingswerk
- 540 Kunst
- 541 Musea

Wat willen we bereiken?

- Stimulering van een rijk en gevarieerd cultuurbezit en cultureel leven, waarbij we wel meer en meer uitgaan van de zelfredzaamheid en initiatiefrijkheid van instellingen en burgers.
- Een bereikbare bibliotheekvoorziening (digitaal of fysiek) voor iedere inwoner.
- Voor de jeugd (0-12 jaar) een fysieke bibliotheekvoorziening nabij.
- Stichting Kinderboek Cultuurbezit verhuist naar Kerkpad 2.
- Bewaken van de cultuurhistorische waarden in de gemeente.

Wat doen we ervoor?

- De subsidie voor culturele organisaties richten op stimulering van deelname door kinderen en jongeren aan kunst en cultuur. De gemeente heeft daarbij een stimulerende en faciliterende rol.
- Biblionet creëert in overleg met de dorpen, desgewenst, afhaalpunten in Ezinge, Feerwerd, Adorp, Sauwerd

Wat hebben we bereikt?

- Het cultuurbezit en het culturele leven wordt gestimuleerd. Datgene wat wij in 2016 hebben bereikt is te lezen in de volgende punten:
- De bibliotheek is bereikbaar doordat er in Winsum en Baflo een fysieke bibliotheek is en in drie dorpen afhaalpunten zijn waar bewoners digitaal boeken kunnen reserveren en afhalen.
- 9 scholen hebben een bibliotheek op school waardoor de bibliotheek voor de jeugd fysiek toegankelijk is.
- Gereed.
- Georganiseerd via de erfgoednota 2016.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- De structurele subsidies aan culturele organisaties zijn verleend om hun activiteiten gedurende het jaar uit te voeren. Daarnaast zijn er incidentele subsidies verleend voor culturele projecten / activiteiten.
- In 3 van de 4 dorpen is een afhaalpunt gerealiseerd. In Feerwerd was geen behoefte aan een afhaalpunt.

- Een notitie over de toekomst bibliotheekvoorziening in Baflo.
- Bij de kadernota 2015 is het raadsbesluit d.d. 4 februari 2014 om de vestiging Baflo te sluiten geconcretiseerd.
- Biblionet samen met het basisonderwijs het concept "Bibliotheek op school" verder laten uitwerken afgestemd op de situatie op de school / in het betreffende dorp.
- De bibliotheek op school is op de 9 scholen gerealiseerd, conform de afspraken.
- Faciliteren van Stichting Kinderboek Cultuurbezit.
- Gereed.
- Het opstellen van een cultuurhistorische waardenkaart voor het gehele grondgebied van de gemeente. Deze cultuurhistorische waardenkaart is van groot belang om voldoende basis te hebben bij bevingen en herstel.
- Gereed.
- Het opstellen van erfgoedbeleid d.m.v. actualisatie van de concept-erfgoednota 2008.
- Gereed.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	realisatie 2016	streven 2015	realisatie 2015
Het stimuleren van de deelname van kinderen en jongeren aan diverse uitingsvormen van kunst en cultuur, zoals theater, amateurkunst, literatuur, cultuurhistorie, muziek, beeldende kunst.					
Aantal lidmaatschappen bibliotheek volwassen	Goed	Middel	1.605	2.200	1.960
Aantal lidmaatschappen bibliotheek jeugd tot 18	Goed	Middel	2.516	2.300	2.167
Aantal bezoekers website bibliotheek	Goed	Middel	431.022 unieke bezoekers* 6.221.227 pageviews*	17.000	16.887
Fysieke bezoekers vestigingen Winsum en Baflo	Goed	Middel	55.731	75.000	55.670
Aantal leerlingen < 18 jaar gesubsidieerde muziekkorpsen	Goed	Middel	133	135	136
Aantal leerlingen muziekschool Noord Akkoord < 18 jaar	Goed	Middel	42	55	42
Aantal leerlingen < 18 jaar gesubsidieerde toneelverenigingen	Goed	Middel	47	80	57
Aantal bezoekers museum Wierdenland Volwassenen + kinderen tot 18 jaar	Goed	Middel	8233	8.000	10.735

*de cijfers beslaan het aantal online bezoekers in 2016 voor de hele provincie. Voorheen werd een inschatting gemaakt van de bezoekers die hiervan uit Winsum afkomstig waren.

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Lasten					
Openbaar bibliotheekwerk	314.717	325.231	327.095	1.864	N
Vormings- en ontwikkelingswerk	16.612	16.612	13.757	2.855	V
Kunst	80.143	83.769	77.511	6.258	V
Musea	187.041	188.889	191.607	2.719	N
Totaal Lasten	598.513	614.501	609.970	4.530	
Baten					
Openbaar bibliotheekwerk	25.242	25.242	25.242	0	N
Kunst	0	0	2.799	2.799	V
Musea	55.420	59.070	57.463	1.606	N
Totaal Baten	80.661	84.311	85.504	1.193	
Openbaar bibliotheekwerk	289.475	299.989	301.853	1.864	N
Vormings- en ontwikkelingswerk	16.612	16.612	13.757	2.855	V
Kunst	80.143	83.769	74.712	9.057	V
Musea	131.621	129.819	134.144	4.325	N
Saldo deelprogramma	517.851	530.189	524.466	5.723	

Toelichtingen op de afwijkingen Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   V = vrdl
N = nadl

Overige afwijkingen:

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma

6.000   V

6.000   V

DEELPROGRAMMA 2.2 ONDERWIJS

Omschrijving van het deelprogramma

Goed onderwijs is één van de sleutels tot maatschappelijk succes.

Dit programma geeft aan hoe wij deze zorg inhoudelijk gestalte geven op grond van de wettelijke taken en de geformuleerde beleidsuitgangspunten en hoe de randvoorwaarden (huisvesting) zo goed mogelijk kunnen worden gecreëerd.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende producten:

- 420 Basisonderwijs excl. huisvesting
- 421 Basisonderwijs: huisvesting
- 441 Voortgezet onderwijs: huisvesting
- 480 Gem.schapp. baten en lasten onderwijs
- 650 Kinderdagopvang

Wat willen we bereiken?

- Een Brede school in Baflo ontwikkelen.
- Een Brede school in Winsum ontwikkelen.
- Een goede lokale en provinciale samenwerking tussen onderwijs en (jeugd)zorg.
- Harmoniseren peuterspeelzaalwerk en kinderopvang.

Wat doen we ervoor?

- Samen met de schoolbesturen willen we toewerken naar realisatie van een Brede school in Baflo.
- Samen met de schoolbesturen onderzoeken of een geïntegreerde kindvoorziening/ een brede school in Winsum haalbaar is.
- De BMW-gemeenten stemmen met de Lokale schoolbesturen af over Passend Onderwijs en Jeugdzorg. Ook op Provinciaal niveau wordt afstemming gezocht met de samenwerkingsverbanden VO en PO.

Wat hebben we bereikt?

- Ontwikkeling van de brede school in Baflo is gereed. De bouw start in 2017
- De Brede school in Winsum heeft een nieuwe impuls gekregen doordat samenwerking is opgezet met De Hoven. Er is planontwikkeling gaande voor realisatie van een kindcentrum in combinatie met zorg voor ouderen. (0-110 jaar), 'De Tirrel'.
- Partners zijn over verschillende thema's met elkaar in gesprek.
- Per 1 januari 2017 is peuterspeelzaalwerk en kinderopvang geharmoniseerd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Door middel van intensief contact met de betrokken schoolbesturen VCPO en L&E is toegewerkt naar een gedragen concept voor een Brede school in Baflo.
- Overleg met VCPO en L&E heeft ertoe geleid dat zij deel uit gaan maken van de nieuwe voorziening 'De Tirrel'.
- De afstemmingsoverleggen vinden regulier plaats.

- De BMW-gemeenten ontwikkelen een gezamenlijk harmonisatiemodel peuterspeelzaalwerk/kinderopvang.
- De BMW-gemeenten zijn samen met de DAL-gemeenten begonnen met visieontwikkeling op de voorschool in het algemeen; daarin wordt harmonisering peuterspeelzaalwerk/ kinderopvang meegenomen.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	realisatie 2015/2016	streven 2015/2016	realisatie 2014/2015
VVE - BEREIK = kinderen/peuters met een taal- en ontwikkelingsachterstand in de voorschoolse periode. (VVE = voor- en vroegschoolse educatie)					
Bereikt aantal VVE – peuters in Winsum	Goed	Middel	16	16	16

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten				
Basisonderwijs excl. huisvesting	115.337	96.872	96.429	443 V
Basisonderwijs: huisvesting	864.324	833.071	849.057	15.986 N
Voortgezet onderwijs: huisvesting	40.252	40.252	39.279	972 V
Gem.schapp. baten en lasten onderwijs	552.322	477.765	420.051	57.714 V
Kinderdagopvang	315.022	300.967	305.218	4.250 N
Totaal Lasten	1.887.256	1.748.927	1.710.034	38.893

Baten				
Gem.schapp. baten en lasten onderwijs	15.909	15.909	15.955	46 V
Kinderdagopvang	0	0	487	486 V
Totaal Baten	15.910	15.910	16.442	532

Basisonderwijs excl. huisvesting	115.337	96.872	96.429	443 V
Basisonderwijs: huisvesting	864.324	833.071	849.057	15.986 N
Voortgezet onderwijs: huisvesting	40.252	40.252	39.279	972 V
Gem.schapp. baten en lasten onderwijs	536.412	461.855	404.096	57.760 V

Kinderdagopvang	315.021	300.967	304.731	3.764 N
Saldo deelprogramma	1.871.346	1.733.017	1.693.592	39.425

Toelichtingen op de afwijkingen
Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   **V = vrdl**
N = nadl

LASTEN

Basisonderwijs: huisvesting

16.000   N

Het nadeel wordt veroorzaakt door een hogere afschrijvingslast dan geraamd. Deze hogere last wordt overigens gecompenseerd door een hogere onttrekking aan de onderwijsreserve.

Gemeenschappelijke baten en lasten onderwijs

58.000   V

De voordelige afwijkingen wordt tot een bedrag van € 43.000 veroorzaakt door lagere kosten van het leerlingenvervoer en tot een bedrag van € 10.000 door lagere kosten voor de onderwijsbegeleiding. Vooral de kosten van het leerlingenvervoer zijn lastig te ramen. De kosten kunnen snel beïnvloed worden door hoge kosten van individuen.

Overige afwijkingen:

3.000   N

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma   39.000   V

DEELPROGRAMMA 2.3 VOLKSGEZONDHEID

Omschrijving van het deelprogramma

Tot het deelprogramma volksgezondheid behoren die onderdelen van de gezondheidszorg en het openbaar bestuur die zich richten op ziektepreventie, de bescherming en bevordering van de gezondheid van de gehele bevolking of van groepen binnen de bevolking, waaronder ook de jeugdgezondheidszorg voor 0-4 jarigen (consultatiebureau). De jeugdzorg in brede zin valt onder het deelprogramma 2.5. Maatschappelijke ondersteuning.

Onder dit deelprogramma valt ook het beleid ten aanzien van begraven en begraafplaatsen.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende producten:

- 714 Openbare gezondheidszorg
- 715 CJG-jeugdgezondheidszorg
- 724 Lijkbezorging
- 732 Baten begraafplaatsrechten

Wat willen we bereiken?

- Zorg dragen voor optimale voorwaarden voor het maken van gezondheidsbevorderende keuzes.

Wat hebben we bereikt?

- Door middel van sportstimuleringsubsidies wordt gestimuleerd om gezondheidsbevorderende keuzes te maken. Een voorbeeld hiervan is de Beweeg- en beleefstuin, waar ouderen worden gestimuleerd om te bewegen. Tevens is gewerkt aan de aanbesteding voor de buurtsportcoach, welke in december 2016 is afgerond.

Wat doen we ervoor?

- Gezondheid meenemen in de opdrachten aan maatschappelijke partners.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Maatschappelijke partners binnen het CJG: de GGD, de MJD en het jongerenwerk hebben gezondheid als aandachtspunt in hun opdracht. Daarnaast wordt het project Gezonde school en genotsmiddelen uitgevoerd door VNN. Ook voeren jeugdsozen CJG-activiteiten uit in het kader van preventie.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meetbaarheid	beïnvloedbaarheid	realisatie 2016	streven 2016	realisatie 2015
Het bieden van een samenhangend pakket voor de zorg voor jongere kinderen en hun ouders.					
Opkomstpercentage bij consultatiebureau	Goed	Middel	93%	95%	

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten				
Centra Jeugd en Gezin (onderdeel WMO)	0	0	0	0 -
Openbare gezondheidszorg	306.103	267.754	227.004	40.750 V
CJG-jeugdgezondheidszorg	331.429	331.429	321.865	9.564 V
Lijkbezorging	327.625	350.120	331.215	18.906 V
Totaal Lasten	965.157	949.304	880.084	69.220
Baten				
CJG-jeugdgezondheidszorg	0	0	0	0 -
Lijkbezorging	405	405	405	0 -
Baten begraafplaatsrechten	184.456	107.456	103.198	4.259 N
Totaal Baten	184.861	107.861	103.602	-4.259
Centra Jeugd en Gezin (onderdeel WMO)	0	0	0	0 N
Openbare gezondheidszorg	306.103	267.754	227.004	40.750 V
CJG-jeugdgezondheidszorg	331.429	331.429	321.865	9.564 V
Lijkbezorging	327.220	349.716	330.810	18.906 V
Baten begraafplaatsrechten	184.456	107.456	103.198	4.259 N
Saldo deelprogramma	780.296	841.443	776.482	64.961

Toelichtingen op de afwijkingen

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = vrdl N = nadl
LASTEN		
<i>Openbare gezondheidszorg</i> De kapitaallasten zijn lager dan geraamd door investeringsachterstanden op het gebied van legionellabestrijding.	41.000	V
<i>Lijkbezorging</i> Er is al jaren discussie over de mate waarin de BTW op begraafplaatsen al dan niet compensabel is. Zo langzamerhand wordt duidelijk dat, als de kosten worden gemaakt voor het groenonderhoud (paden, heggen, tussenliggend groen) op openbare begraafplaatsen, de BTW hierover compensabel is. Alle kosten die te maken hebben met (be)graven zijn niet compensabel. In 2016 hebben we de BTW gecompenseerd. Dit levert nu dit voordeel op.	19.000	V
BATEN		
<i>Overige afwijkingen:</i> Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:	5.000	V
<i>Saldo van het Deelprogramma</i>	65.000	V

DEELPROGRAMMA 2.4 SOCIALE ZAKEN EN WERK

Omschrijving van het deelprogramma

Met de uitvoering van sociaal beleid begeleiden we werkzoekenden en uitkeringsgerechtigden naar de arbeidsmarkt, zodat ze zelfstandig en onafhankelijk van de overheid in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Voor inwoners die dat niet kunnen, zorgen we voor een financieel vangnet en maatschappelijke ondersteuning om zelfredzaamheid en actief meedoen in onze samenleving te stimuleren. Binnen dit programma valt ook de inburgering van nieuwkomers.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende producten:

- 610 Bijstandsverlening en inkomensvoorz.
- 611 Sociale werkvoorziening
- 623 Participatiebudget
- 614 Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid
- 621 Vreemdelingen

Voor een verslag van dit deelprogramma verwijzen wij u naar het jaarverslag van Sociale Zaken welke als een bijlage bij dit jaarverslag is toegevoegd.

Maatschappelijke effecten

	Winsum	Winsum	Winsum
	Realisatie 2015	Streven 2016	Realisatie 2016
Effect-indicatoren			
Groei uitkeringenbestand	-3 %	5 %	2 %
Cliënten die bemiddelbaar zijn i.h.k.v. Participatiewet (spoor 1 en 2))	30 %	33,3 %	29,2 %
Prestatie-indicatoren			
Doorlooptijd aanvraag-toekenning	10 werkdgn	2 weken	10 werkdgn
Doorlooptijd aanvraag-traject	10 werkdgn	2 weken	10 werkdgn
Inzet werk- leerinstrumenten *	55 %	55 %	77 %
Kengetallen			
Cliënten in de WWB	284	305	291
Plaatsingen vanuit WWB-uitkering in regulier werk	54	50	50
Bijz. bijstand chronisch zieken en gehandicapten	189	p.m.	p.m.
Toekenningen participatiefonds	180	230	213
Toekenningen stimuleringsfonds	0		
Toekenningen individuele inkomensvoorziening	95	155	141
Toekenningen computerregeling	2		
Tegemoetkoming scholieren VO	16		11
Cliënten in schuldhulpverlening			
- nieuwe zaak SHV	9		13
- budgetbeheerregeling	48	75	45
- crisissituaties	3	2	1
- spreekuurbezoek	64	90	45
- afgifte WSNP-verklaringen	7	10	12
- budgetcoaching/voorlichting	2		4
- deelname OGGZ-overleg	6	10	5

*Uitbreiding door alle klanten in beeld brengen in Participatiespoor en toename door inburgeraars
Trajecten gericht op zorg/rust zijn er buiten gelaten

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Lasten					
Bijstandsverlening en inkomensvoorz.	4.805.272	4.729.226	4.825.877	96.652	N
Sociale werkvoorziening	2.057.850	2.063.627	1.920.244	143.383	V
Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid	542.797	461.165	452.223	8.942	V
Vreemdelingen	18.377	135.141	52.377	82.764	V
Participatiebudget	435.794	498.731	523.258	24.527	N
Totaal Lasten	7.860.090	7.887.890	7.773.979	113.911	
Baten					
Bijstandsverlening en inkomensvoorz.	4.042.766	3.715.442	3.803.006	87.564	V
Sociale werkvoorziening	0	0	-19.502	19.502	N
Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid	0	0	2.136	2.136	V
Vreemdelingen	0	85.000	57.880	27.120	N
Participatiebudget	0	0	0	0	-
Totaal Baten	4.042.766	3.800.442	3.843.519	43.077	
Bijstandsverlening en inkomensvoorz.	762.506	1.013.784	1.022.872	9.088	N
Sociale werkvoorziening	2.057.850	2.063.627	1.939.746	123.881	V
Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid	542.797	461.165	450.088	11.078	V
Vreemdelingen	18.377	50.141	5.503	55.644	V
Participatiebudget	435.794	498.731	523.258	24.527	N
Saldo deelprogramma	3.817.324	4.087.448	3.930.460	156.988	

Toelichtingen op de afwijkingen
Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   **V = vrdl**
N = nadl

LASTEN/BATEN

Sociale werkvoorziening

124.000   V

Het werkvoorzieningsschap Ability heeft een fors positiever resultaat geboekt dan geraamd in hun begroting. In plaats van een tekort is er zelfs sprake van een positief rekeningresultaat. Daarmee komt de geraamde bijdrage in het tekort te vervallen. Het voordeel leidt bij de reservemutaties tot een lagere onttrekking aan de reserve WWB dan geraamd.

Vreemdelingen

56.000   V

Op grond van gewijzigd rijksbeleid hebben wij onze ramingen op dit terrein aangepast. Niet alleen zijn onze kosten (veel) lager uitgevallen dan geraamd, ook de rijksvergoeding is tot een lager bedrag verstrekt geworden. Het saldo hiertussen is € 56.000 positief. Wij zullen bij de bestemming van het resultaat over het jaar 2016 een voorstel doen om deze gelden beschikbaar te houden voor het doel waarvoor ze zijn beschikbaar gesteld.

Participatiebudget

25.000   N

De uitgaven ten laste van het participatiebudget zijn hoger dan het beschikbare budget. Dit is het gevolg van nieuw beleid van de belastingdienst inzake de mogelijkheden tot compensatie van btw en kosten van re-integratie. De hogere kosten leiden tot een hogere onttrekking aan de reserve WWB dan geraamd.

Overige afwijkingen:

2.000   V

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma   157.000   V

DEELPROGRAMMA 2.5   MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING

Omschrijving van het deelprogramma

Bij het deelprogramma maatschappelijke ondersteuning gaat het om voorzieningen voor burgers van de Gemeente Winsum die de kwaliteit van leven en welzijn bevorderen. Het gaat het om het ondersteunen van burgers die het zelf (tijdelijk) niet meer redden. Dit deelprogramma handelt over de Wet maatschappelijke ondersteuning met de 'oude taken' en de 'nieuwe taken' als begeleiding, kortdurend verblijf en het vervoer dat daarbij nodig is. En verder gaat het om de taken die voortkomen uit de Jeugdwet, te weten alle vormen van jeugdhulp (inclusief specialistische hulp zoals jeugd-ggz (geestelijke gezondheidszorg), jeugd-vb (verstandelijke beperking), gesloten jeugdhulp, en het onderdeel 'preventie' van de jeugdgezondheidszorg, de uitvoering van kinderschermingsmaatregelen en de uitvoering van jeugdreclassering.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende producten:

- 661   Maatwerkvoorz. natura materieel WMO
- 662   Maatwerkvoorz. natura immaterieel WMO
- 663   Opvang en beschermd wonen WMO
- 667   Eigen bijdragen maatwerk en opvang WMO
- 670   Alg. voorzieningen WMO en Jeugd
- 671   Eerstelijnsloket WMO en Jeugd
- 672   PGB WMO en Jeugd
- 682   Individuele voorz. Natura Jeugd

Wat willen we bereiken?

- Dat inwoners meer verantwoordelijkheid nemen / krijgen voor het in standhouden en verbeteren van hun woon- en leefomgeving en de leefbaarheid en de sociale samenhang in hun wijk of dorp.
- Het zo goed mogelijk benutten van het vrijwilligerspotentieel en dat vrijwilligers optimaal ondersteund worden.

Wat hebben we bereikt?

- Drie dorpen hebben een dorpsbudget gekregen (Adorp, Sauwerd en Tinallinge). Bijna alle dorpen in Winsum hebben een dorpsplan gemaakt. De VNG heeft onze handleiding 'een wijk-of dorpsplan' schrijven in boekvorm uitgebracht dienend als landelijk voorbeeld. Inwoners van Winsum hebben het 'Right to Challenge'.
- Het Steunpunt vrijwilligerswerk heeft een aantal voorlichtingsavonden en NL Doet georganiseerd. Daarnaast is er specifieke aandacht geweest voor kwetsbare vrijwilligers.

- Dat mantelzorgers adequaat en effectief ondersteund worden zodat zij hun zorg langer en beter kunnen volhouden. Meer mantelzorgers bereiken met een ondersteuningsaanbod
- De maatschappelijke participatie van kinderen en jongeren stimuleren.
- Versterken van de eigen kracht van inwoners. De zelfredzaamheid van inwoners vergroten. Oplossingen van vraagstukken eerder vinden in het voorliggende veld en het sociale netwerk van bewoners. Inwoners ondersteuning geven bij zelfstandigheid, zelfredzaamheid en deelname aan de maatschappij wanneer zij zich (tijdelijk) niet zelf kunnen redden.
- Er is een actieplan mantelzorgondersteuning opgesteld. Daaruit kwam onder andere een pilot met waardering van mantelzorgers voort. Het actieplan geeft invulling aan vier kern begrippen die ook door de VNG en Mezzo worden gebruikt, namelijk; Vinden, Verbinden, Verlichten en Versterken. In het plan worden actiepunten voor de gemeenten maar ook voor maatschappelijke partners genoemd. Daarbij kan je denken aan de opdracht aan de steunpunten Mantelzorgondersteuning maar ook aan het onderzoeken van algemene voorzieningen en preventieve ondersteuning.
- Binnen het minimabeleid zijn regelingen beschikbaar om kinderen uit gezinnen met een beperkt inkomen te ondersteunen. Te denken valt aan ondersteuning bij een kinderfeestje, een startpakket VO en een limitatieve lijst met activiteiten. Daarnaast zijn wij aangesloten bij Stichting Leergeld.
- Vanuit de Wmo wordt in ondersteuning voorzien. Dat kan via het maatschappelijk werk of het welzijnswerk, maar ook via geïndiceerde ondersteuning als begeleiding of huishoudelijke ondersteuning. Daarnaast wordt er ook ingezet op preventie middels bijvoorbeeld seniorenvoorlichting en mantelzorgondersteuning. In het Wijkleerbedrijf is sprake van wederkerigheid: er wordt een koppeling gemaakt tussen inwoners die willen leren en inwoners die ondersteuning nodig hebben. Voor alle ingezette ondersteuning is het doel om bij te dragen aan de zelfstandigheid.

- Vragen over opvoeden en opgroeien zo snel mogelijk beantwoorden en jeugdigen en hun gezinnen zo snel mogelijk adequate hulp en ondersteuning bieden.
- In 2016 heeft een doorontwikkeling plaatsgevonden in het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). De organisaties binnen het CJG bieden in onze gemeenten zowel de basisondersteuning, als toegang tot gespecialiseerde jeugdhulp. De opdracht die het CJG heeft gekregen is om oplossingen dicht bij huis te vinden en uit te gaan van eigen kracht van jeugdige en gezin, en scherp zicht te krijgen wanneer gespecialiseerde hulp nodig is (de toegangsfunctie). Dit vereist zowel een brede als gespecialiseerde blik van de organisaties die het CJG vormen. Om betere sturing aan deze processen te geven is in 2016 een CJG coördinator aangesteld. Dit heeft geleid tot het leggen van de focus op het normaliseren van problemen en het organiseren van een kwalitatief goede toegang. Resultaten hiervan zijn onder andere het wegwerken van wachtlijsten en het structureren van werkprocessen. De gemeente ondersteunt het initiatief Baby Cafeez waar jonge ouders elkaar op een laagdrempelige manier ontmoeten.
- Zorgen dat alle kinderen en jongeren een zo passend mogelijke plek in het onderwijs krijgen.
- De onderwijsinstelling kijkt samen met leerplicht en indien nodig de jeugdhulpverlener naar een passende plek zo dicht mogelijk bij huis.
- De Wmo en Jeugdwet uitvoeren binnen de financiële kaders.
- Zie monitor Sociaal domein BMW 4e kwartaal 2016.

Wat doen we ervoor?

- Uitvoering van een drietal pilots rondom dorpsbudgetten waarbij de dorpsbewoners zelf beslissen over de besteding van budget.
- Inwoners faciliteren zodat zij zelf meer zorg dragen voor de eigen leefomgeving, zoals zelf groen onderhouden.
- Gerichte inzet van het opbouwwerk. Inwoners faciliteren een dorps- of wijkplan te maken en uit te voeren.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Samen met de dorpen hebben we gekeken naar mogelijkheden voor invoering van een dorpsbudget. Drie dorpen hebben een dorpsbudget ontvangen en geven nu, ieder op hun eigen manier uitvoering daar aan.
- De raad heeft in 2016 beleid vastgesteld dat inwoners 'The Right to Challenge' hebben om taken van de gemeente over te nemen.
- Alle dorpen hebben zelf een dorpsplan gemaakt, Sauwerd legt daar de laatste hand aan op dit moment. De gemeente heeft de dorpen daarbij ambtelijk ondersteund en heeft externe procesbegeleiding gefaciliteerd.

- Het Steunpunt vrijwilligerswerk voert haar opdracht uit. Zij maken o.a. potentiële vrijwilligers en organisaties bekend met de mogelijkheden en ondersteuning in het vinden van passend vrijwilligerswerk. Daarbij wordt de verbinding gelegd tussen verschillende partijen.
- We ontwikkelen nieuw mantelzorgbeleid voor de uitvoering. Daarbij zorgen we ervoor dat mantelzorgers laagdrempelig een beroep kunnen doen op ondersteuning.
- Samen met jongeren en het jongerenwerk de rol van de jeugdsoos als onderdeel van de pedagogische civil society verkennen en waar nodig versterken.
- Het bestaande aanbod van algemene en algemeen gebruikelijke voorzieningen goed in beeld brengen en het aanbod verder ontwikkelen/uitbreiden.
- Het CJG organiseert voorlichtingsbijeenkomsten om de gezondheid van jonge kinderen en hun ouders te bevorderen.
- Doorontwikkelen van de uitvoering van de Wmo en de nieuwe Jeugdwet. Daarbij werken we aan één integrale toegang tot ondersteuning voor klanten 0-100 jaar.
- Het steunpunt brengt vrijwilligers en vrijwilligersorganisatie bij elkaar. Daarbij is in 2016 in het bijzonder aandacht geweest voor kwetsbare doelgroepen. Het gaat dan om vrijwilligers die best wat te bieden hebben, maar ook een beetje ondersteuning nodig hebben. Daarnaast zijn er voorlichtingsavonden georganiseerd en wordt de samenwerking tussen de steunpunten in BMW steeds sterker.
- Het actieplan mantelzorgondersteuning BMW is opgesteld. Voor verdere uitleg zie punt drie bij "wat willen we bereiken".
- In 2016 is de jeugdsozennotitie vastgesteld. Hierin zijn middelen beschikbaar gesteld voor het organiseren van CJG-activiteiten in de jeugdsozen. Dit gebeurt door de jongeren in samenwerking met het jongerenwerk.
- De pijlerpartners vanuit het Ommelander Samenwerkingsmodel zijn aan het onderzoeken waar verschuivingen in het stelsel kunnen worden gerealiseerd. Het gaat er dan om dat ondersteuning laagdrempelig(er) wordt aan geboden. Door jurisprudentie krijgt het begrip "algemene voorziening een andere uitleg". De gemeente moet bij algemene voorzieningen afspraken hebben gemaakt met een aanbieder. Dat betekent dat het algemeen maatschappelijk werk, jongerenwerk, steunpunten vrijwilligerswerk en mantelzorgondersteuning worden aangemerkt als algemene voorzieningen. In overleg met de uitvoerende partijen proberen we de inzet meer op preventie te richten.
- Het CJG heeft voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd over het thema Voeding En Bewegen.
- In september 2016 is gestart met een pilot Integrale Ondersteuning. Consulanten Wmo, CJG en Werk & Inkomen bespreken samen casuïstiek waarbij de hulpvraag van de klant breder is dan slechts één domein. De resultaten worden meegenomen in de verdere uitwerking van een Integrale Ondersteuning.

- Verbindingen tussen Wmo, Jeugd en Werk en inkomen (Sozawe) bestendigen om inwoners die dat nodig hebben, goed en integraal te ondersteunen (1 gezin, 1 plan, 1 casuscoördinator).
- Het CJG pakt alle hulpvragen van jeugdigen en hun gezinnen zo snel mogelijk op, doet aan systematische vraagverheldering (integraal), zet in op het versterken van de eigen kracht, zet indien nodig casuscoördinatie in, werkt volgens de methodiek van 1 gezin 1 plan en stemt af met andere betrokkenen. Met als doel zelfredzaamheid van de jeugdigen en hun gezinnen te vergroten.
- Samenwerking in het CJG tussen de kernpartners verder versterken.
- Samenwerking tussen het CJG, huisartsen en zorgaanbieders verder versterken zodat de goede zorg en ondersteuning kan worden geboden en de juiste zorgroutes worden gevolgd.
- Goede verbinding leggen tussen het CJG en het onderwijs om signalen over mogelijke problematiek van jeugdigen zo vroegtijdig mogelijk op te pakken.
- Meldingen van huiselijk geweld en kindermishandeling via het nieuwe AMHK adequaat afhandelen en verwerken.
- Door middel van klanttevredenheids-onderzoek en contractbeheer, de uitvoering van de Jeugdwet en de Wmo monitoren en evalueren en de uitvoering indien nodig bijstellen. Dit zowel op provinciaal niveau als ook in BMWV-verband.
- Idem
- De werkprocessen van het CJG zijn doorontwikkeld en er wordt methodisch gewerkt waarbij breed wordt gekeken en er wordt ingestoken op het vergroten van eigen kracht van jeugdige en gezin.
- Door de aanstelling van een coördinator CJG is de samenwerking sterk verbeterd.
- In 2016 is ingezet op het verstevigen van de samenwerking met huisartsen en het ontwikkelen van een zorgroute.
- In 2016 zijn de zorgroutes onderwijs geëvalueerd en verbeterpunten zijn doorgevoerd. Er zijn duidelijke afspraken gemaakt en geïmplementeerd over wanneer professionals in het CJG en in het onderwijs met elkaar contact hebben. Deze afspraken hebben er voor gezorgd dat we in meer gevallen integraal werken volgens het principe 1 gezin 1 plan.
- Dit is belegd bij Veilig Thuis. Veilig Thuis heeft in 2016 een verbeterplan opgesteld naar aanleiding van het inspectierapport 2015. Het verbeterplan leidt tot verbetering in het afhandelen van meldingen/wegwerken wachtlijsten.
- In 2016 zijn er 2 klanttevredenheidsonderzoeken gedaan: onder cliënten die op basis van de Jeugdwet een voorziening krijgen, waarbij de uitvoering van het onderzoek onder regie van het RIGG is gedaan. Ook bij cliënten die op basis van de Wmo een voorziening hebben, is onderzoek uitgevoerd. Daarnaast worden de verordeningen en het uitvoerend beleid Wmo & Jeugd in een aangepaste vorm voorgelegd aan de raden. De aanpassingen zijn gemaakt naar aanleiding van de opgedane ervaring en jurisprudentie.

- De voorziening voor Huishoudelijke Ondersteuning op een andere manier insteken zodat dit binnen het beschikbare budget uitgevoerd kan worden.
- Huishoudelijke ondersteuning is resultaatgericht ingekocht. Wegens een uitspraak van de CrvB moesten ook de BMW-gemeenten het beleid aanpassen. Er wordt nu gewerkt met een specificatie van een protocol uit de voormalig AWBZ. De Wmo-consulenten bepalen met de cliënt hoeveel hulp er nodig is. De cliënt kan aanspraak maken op een aantal uren inzet ondersteuning per week.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	realisatie 2016	streven 2016	realisatie 2015
Mantelzorgondersteuning					
Aantal bereikte mantelzorgers door het steunpunt mantelzorg*	Goed	Middel	144		
Aantal ingeschreven vrijwilligers bij vacaturebank	Goed	Middel	96	115*	
Aantal ingeschreven organisaties bij vacaturebank	Goed	Middel	140	115	
Aantal bemiddelingen naar vrijwilligerswerk	Goed	Middel	175	150	

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	realisatie 2016	streven 2016	realisatie 2015
Het bieden van ondersteuning aan inwoners om de zelfredzaamheid en zelfstandigheid te herstellen, te behouden en te bevorderen.*					
Aantal behandelde aanvragen zonder externe indicering*	Goed	Middel			
Aantal behandelde aanvragen met externe indicering*	Goed	Middel	5		11
Aantal verstrekkingen begeleiding	Goed	Middel	425		
Aantal verstrekkingen huishoudelijke verzorging *	Goed	Middel	217		298
Aantal verstrekte vervoersvoorziening *	Goed	Middel	156		137
Aantal verstrekte rolstoelen*	Goed	Middel	30		51
Aantal verstrekte woonvoorzieningen*	Goed	Middel	34		153
Aantal aanvragen afgehandeld binnen de daarvoor gestelde termijn*	Goed	Middel			
Een vangnet vormen voor inwoners die zich niet zelf kunnen redden					
Aantal cliënten maatschappelijk werk*	Goed	Middel	103		178
Aantal meldingen in het OGGz-netwerk*	Goed	Middel	79	?	96

* Het aantal bemiddeling in 2016 iets is afgenomen ten opzichte van 2015. Dit heeft diverse oorzaken o.a aantrekken economie, mensen lezen de vacatures en ondernemen zelf actie, vrijwilligers met complexe problematiek waarbij bemiddelen meer inzet kost en de Reuring in de tent; een bijeenkomst georganiseerd door het werkplein waar vrijwilligersorganisaties rechtstreeks in contact worden gebracht met vrijwilligers.

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Lasten					
Maatwerkvoorz. natura materieel WMO	474.131	374.131	304.730	69.401	V
Maatwerkvoorz. natura immaterieel WMO	1.884.817	1.661.414	1.659.046	2.368	V
Opvang en beschermd wonen WMO	29.131	29.131	27.833	1.298	V
Alg. voorzieningen WMO en Jeugd	1.035.467	1.031.564	860.583	170.981	V
Eerstelijnsloket WMO en Jeugd	1.050.204	1.150.020	1.013.728	136.292	V
PGB WMO en Jeugd	1.918.483	1.405.347	1.029.927	375.419	V
Individuele voorz. Natura Jeugd	1.796.556	2.228.349	2.520.092	291.744	N
Totaal Lasten	8.188.788	7.879.955	7.415.939	464.016	
Baten					
Maatwerkvoorz. natura materieel WMO	0	0	416	416	V
Maatwerkvoorz. natura immaterieel WMO	0	0	24.782	24.782	V
Opvang en beschermd wonen WMO	0	0	223.408	223.408	V
Eigen bijdragen maatwerk en opvang WMO	222.219	200.000	187.716	12.284	N
Alg. voorzieningen WMO en Jeugd	2.540	2.540	12.730	10.190	V
Totaal Baten	224.759	202.540	449.052	246.512	
Maatwerkvoorz. natura materieel WMO	474.131	374.131	304.313	69.818	V
Maatwerkvoorz. natura immaterieel WMO	1.884.817	1.661.414	1.634.264	27.150	V
Opvang en beschermd wonen WMO	29.131	29.131	195.575	224.706	V
Eigen bijdragen maatwerk en opvang WMO	222.219	200.000	187.716	12.284	N
Alg. voorzieningen WMO en Jeugd	1.032.927	1.029.024	847.854	181.170	V
Eerstelijnsloket WMO en Jeugd	1.050.204	1.150.020	1.013.728	136.292	V

PGB WMO en Jeugd	1.918.483	1.405.347	1.029.927	375.419 V
Individuele voorz. Natura Jeugd	1.796.556	2.228.349	2.520.092	291.744 N
Saldo deelprogramma	7.964.029	7.677.415	6.966.887	710.528

Toelichtingen op de afwijkingen

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = vrdl N = nadl
------------------------	----------------	----------------------

LASTEN

<i>Maatwerkvoorzieningen natura materieel WMO</i>	69.000	V
---	--------	---

Het voordeel bestaat uit lagere kosten voor woonvoorzieningen (€ 52.000) en rolstoelvoorzieningen (€ 17.000) dan geraamd. Het voordeel wordt gestort in de reserve WMO.

<i>Algemene voorzieningen WMO en Jeugd</i>	171.000	V
--	---------	---

In 2016 is extra budget beschikbaar gesteld voor het opstellen van dorpsvisies. Dit is nog niet afgerond en er resteert nog een bedrag van € 15.000. Daarnaast is een bedrag van € 37.000 voor het monitoren van de Leefbaarheid Winsumer dorpen nog niet besteed. Voorgesteld wordt de resterende bedragen door te schuiven naar 2017 en opnieuw beschikbaar te stellen.

In de loop van 2016 is het actieplan mantelzorgondersteuning opgesteld maar nog niet volledig tot uitvoering gekomen waardoor een voordeel resteert van € 56.000. Dit blijft wel beschikbaar en wordt gestort in de reserve WMO.

In 2016 is het budget psychosociale ondersteuning herverdeeld naar ondersteuning dorp en wijk ontwikkeling. In 2016 is hier nog geen volledige invulling aan gegeven waardoor een voordeel is ontstaan van € 54.000.

Daarnaast zijn er een aantal kleine overschotten op diverse budgetten (jongerenwerk, ouderenwerk, jeugdsozen) totaal € 9.000.

<i>Eerstelijnsloket WMO en Jeugd</i>	136.000	V
--------------------------------------	---------	---

Op het gebied van het Sociaal Domein zijn een aantal voordelen ontstaan. De bijdrage voor cliëntondersteuning (MEE) is lager (voordeel € 29.000) dan in eerste instantie geraamd en de bijdrage voor toegang is komen te vervallen (€ 54.000) en de uitvoeringskosten zijn lager (€ 26.000) doordat nog niet alles is uitgevoerd. Deze voordelen blijven beschikbaar voor het Sociaal Domein en worden gestort in de reserve WMO.

Van het budget voor Centrum Jeugd en Gezin is € 20.000 niet besteed. Daarnaast nog aantal kleine voordelen op diverse onderdelen van totaal € 7.000.

<i>PGB WMO en Jeugd</i>	375.000	V
We zien een verschuiving in de zorg van Persoonsgebonden Budget naar Zorg in Natura. Het overschot op de PGB's bestaat uit 3 onderdelen: Huishoudelijke ondersteuning € 9.000 V Begeleiding € 174.000 V Jeugd € 192.000 V Deze voordelen worden bij HO en Jeugd gecompenseerd door hogere uitgaven aan ZIN. Het restant wordt gestort in de reserve WMO.		
<i>Individuele voorzieningen natura Jeugd</i>	292.000	N
De hogere uitgaven aan zorg in natura worden deels gecompenseerd door lagere PGB uitgaven (communicerende vaten). Daarnaast is er ook sprake van een tekort ten opzichte van het beschikbare zorgbudget jeugd (PGB plus ZIN). Als gevolg van de solidariteitsafspraken is ons aandeel hierin € 134.000. Vanuit de afrekening 2015 is nog een bedrag terug ontvangen. Het nadeel wordt onttrokken aan de reserve WMO.		
BATEN		
<i>Maatwerkvoorzieningen natura immaterieel WMO</i>	25.000	V
Voor ingekochte zorg WMO 2015 is een bedrag terugontvangen van € 16.000. Daarnaast is een vergoeding van € 9.000 ontvangen van de VNG voor regresovereenkomst WMO.		
<i>Opvang en beschermd wonen</i>	223.000	V
De taak beschermd wonen wordt uitgevoerd door de centrum gemeente, gemeente Groningen. De centrumgemeente ontvangt de hiervoor beschikbare middelen rechtstreeks van het rijk. In de centrumregeling is opgenomen dat de kostenverdeling tussen deelnemende gemeenten wordt omgeslagen naar het aantal inwoners per regiogemeente. In lijn hiermee wordt het positieve resultaat voor 2016 verdeeld over de gemeenten. Voor Winsum ontvangen we € 223.000. Dit bedrag wordt gestort in de reserve Wmo en blijft beschikbaar voor het sociaal domein.		
<i>Overige afwijkingen:</i>		
Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:	4.000	V
<i>Saldo van het Deelprogramma</i>	711.000	V

DEELPROGRAMMA 2.6 SPORT

Omschrijving van het deelprogramma

Met het deelprogramma Sport wil de gemeente Winsum een sportieve en gezonde leefstijl stimuleren. Onder het motto 'Een leven lang bewegen' wil de gemeente dat zoveel mogelijk inwoners gaan én blijven sporten of bewegen.

Er staan hierbij 3 doelstellingen centraal:

- 1) sterke en vitale sportverenigingen;
- 2) goede sportaccommodaties en voorzieningen in de openbare ruimte;
- 3) sport en bewegen wordt succesvol als middel ingezet om een gezonde leefstijl van de inwoners te bevorderen (sportstimulering).

Tot dit deelprogramma behoren de volgende producten:

- 530.1 Sport: buitensportaccommodaties
- 530.2 Sport: binnensportaccommodaties
- 530.3 Sport: zwembad
- 530.4 Sport: algemeen
- 531 Groene sportvelden en terreinen
- 580 Overige recreatieve voorzieningen

Wat willen we bereiken?

- Sporten en bewegen wordt succesvol ingezet als middel om een gezonde leefstijl van de inwoners te bevorderen.
- Het realiseren van een bezuiniging op het beleidsveld sport van € 70.000.
- Meer uniformiteit in de regelingen, tarieven en overeenkomsten met de sportverenigingen.
- Uniformiteit/harmonisatie in exploitatie, beheer en onderhoud van de sportaccommodaties.
- De basisvoorzieningen voor sport en bewegen in de complete dorpen en het dorp Winsum in stand houden wanneer voldoende draagvlak is.

Wat hebben we bereikt?

- De vorige opdracht aan de buurtsportcoaches is begin 2016 gestopt. Er zijn vanaf december 2016 opnieuw buurtsportcoaches aangesteld.
- Tot nu toe is een bedrag van 12.000 aan bezuinigingen gerealiseerd. De overige 58.000 is gekoppeld aan de invoering van de nieuwe sporttarieven en wordt uiteindelijk over vijf jaar gerealiseerd.
- Er is een nieuwe tarievenverordening sport vastgesteld voor zowel de binnen- als de buitensport. Ingangsdatum is 1 augustus 2017. Harmonisatie van de tarieven en de regelingen wordt hiermee bereikt. De overeenkomsten worden in het eerste half jaar van 2017 opgesteld.
- Zie bovenstaande.
- De basisvoorzieningen voor sport zijn in de complete dorpen in stand gehouden.

Wat doen we ervoor?

- De buurtsportcoaches zijn inmiddels betrokken bij het opzetten van een aantal verschillende activiteiten in de gemeente (wandelgroep in de wijk, beweegtuin, 'walking football').
- Ook het sportstimuleringsfonds wordt gebruikt; er is in de eerste helft van 2015 aan vijf initiatieven een bijdrage verleend.
- De inzet van de buurtsportcoach wordt geëvalueerd. De effectiviteit (nieuwe activiteiten organiseren en doelgroepen uit sportnota laten bewegen) bepaalt of de opdracht een vervolg krijgt.
- Voor het (blijven) leggen van verbindingen en voor het uitwisselen van kennis en vaardigheden tussen partijen die zijn betrokken bij gezondheid, sport en bewegen, wordt een sportplatform opgericht (onderdeel uitvoeringsplan Sportstimulering, periode: 2016).
- Het nader invulling geven aan de actiepunten die in het nieuwe sportbeleid ingebracht zijn.
- In overleg met het zwembadbestuur moet worden gekomen tot een kostenoptimalisatie in het beheer en de exploitatie van het zwembad. De grondslag hiervoor ligt in de bezuinigingsopgave: de gemeentelijke bijdrage aan het zwembad wordt verminderd. Op grond van de kadernota is dit vertaald in een bezuiniging/vermindering van de subsidie met 35.000 euro in 2016 tot 50.000 euro in 2017.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- De opdracht voor de buurtsportcoaches is begin 2016 verlopen. Er zijn meerdere initiatieven die met behulp van de buurtsportcoaches zijn opgestart en zelfstandig zijn door gegaan. Voorbeelden hiervan zijn de beweegtuin, walking football en stoelgym voor ouderen. Vanaf december 2016 zijn er opnieuw buurtsportcoaches aangesteld. Zij richten zich voornamelijk op het stimuleren en ondersteunen van initiatieven om kwetsbare inwoners te laten bewegen.
- Sportverenigingen konden ook in 2016 gebruik maken van het sportstimuleringsfonds.
- De inzet van de buurtsportcoach is (positief) geëvalueerd. Inmiddels zijn er nieuwe buurtsportcoaches aangesteld.
- Op dit moment is er geen sportplatform actief. Bij de mogelijke vervolgoopdracht voor buurtsportcoaches wordt bekeken of dit alsnog tot de mogelijkheden behoort en wat de behoefte is.
- Met de inzet van de buurtsportcoaches en de harmonisatie van de sporttarieven zijn een groot aantal actiepunten uit het sportbeleid ingevuld.
- Er is een nieuw zwembadbestuur voor de Hoge Vier. Met het nieuwe bestuur wordt – in ieder geval voor het eerste jaar – een beperkt takenpakket afgesproken. Het eigenaarsonderhoud en een deel van het huurdersonderhoud doet de gemeente. In "ruil" daarvoor doet het nieuwe bestuur geen aanspraak op het grootste deel van de jaarlijkse subsidie die voor 2017 was vastgesteld op € 66.468. .

- Over het beheer en onderhoud van de gymzaal in Ezinge worden afspraken gemaakt met het dorp. Om de gymzaal meer rendabel te maken wordt gekeken of (een deel van) het onderhoud in eigen beheer van het dorp kan worden uitgevoerd, of dat de bezettingsgraad kan worden verhoogd.
- De harmonisatievoorstellen genoemd in de sportnota 2013-2020 nader uitwerken in samenspraak met de sportverenigingen; Nieuwe tarievenverordening opstellen.
- Er wordt een uitvoeringsplan voor het beheer en de exploitatie van de sportaccommodaties opgesteld. Dit plan vormt de basis voor harmonisatie van de 'lappendeken' van eigendom en beheer van de accommodaties
- Het opstellen van een meerjaren investeringsplan voor de sportaccommodaties.
- Het stimuleren van het gezamenlijk en efficiënt gebruik van de bestaande sportaccommodaties.
- Het in stand houden van veilige sportattributen (basisuitrusting) in de sportaccommodaties.
- In het verlengde van de dorpsvisie wordt in breder verband gekeken naar beheer, exploitatie en gebruik van de gymzaal en andere gebouwen met een maatschappelijke functie in het dorp. De dorpsvisie is begin 2017 aangeboden aan het College.
- In 2016 is de nieuwe verordening sporttarieven vastgesteld. Ingangsdatum is 1 augustus 2017. Met de sportverenigingen is overleg geweest. Harmonisatie van de tarieven per tak van sport is hiermee gerealiseerd.
- Onderzoek naar het streven om de rollen en verantwoordelijkheden conform de uitgangspunten uit de sportnota geheel te harmoniseren heeft geleid tot de conclusie dat het geen haalbare kaart is. Een aantal verenigingen heeft kleedkamers en banen in eigendom. Door middel van het toepassen van een zelfwerkzaamheidsvergoeding voor onderhoud van de kleedkamers die in eigendom zijn van de verenigingen wordt toch geharmoniseerd. Per tak van sport worden in 2017 nieuwe overeenkomsten i.o.m. de verenigingen opgesteld.
- Dit is doorgeschoven naar de begroting 2017.
- De binnensportaccommodaties worden efficiënt gebruikt. Binnen de projecten Winsum West, Integraal Kindcentrum Baflo en de Tirrel is de samenwerking en efficiënt gebruik van de sportaccommodaties een belangrijk uitgangspunt en gesprekspunt met de verenigingen.
- Waar nodig zijn sportattributen vervangen.

- Ontwikkelingsvisie "*Winsum West als sportief en recreatief gebied voor Winsum en de regio*": na een brede verkenning onder verenigingen, gebruikers van het gebied en belanghebbenden, volgt een verdiepingsslag t.b.v. fasering en prioritering van de uitvoering van verschillende projecten in het gebied.
- De plannen voor sport- en recreatiegebied 'Winsum-West' zijn verder uitgewerkt op basis van het ontwerpkader 'sportlandschap'. Met VV Winsum zijn gesprekken over de inrichting van het gebied en over de realisatie van het clubgebouw en de mate van zelfwerkzaamheid. Ook zijn er gesprekken geweest met de andere gebruikers en omwonenden van het sportpark. De ontsluiting van het gebied en de aansluiting op de N361 is nader overlegd met de provincie.
- Ondersteunen van het initiatief van de gebruikers van Sportpark Sauwerd bij het ontwikkelen van het Masterplan voor het sportpark. Waar mogelijk in samenhang met de nieuwe dorpsvisie voor Sauwerd.
- In 2016 heeft de dorpsvereniging de prioriteit gelegd bij de oprichting van een coöperatie voor de winkel. Het plan Sauwerd in Beweging en de dorpsvisie komen in 2017 weer aan bod.

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Lasten					
Sport: buitensportaccommodaties	31.452	27.494	25.796	1.698	V
Sport: binnensportaccommodaties	349.550	403.438	417.059	13.621	N
Sport: zwembad	202.828	212.532	227.461	14.929	N
Sport: algemeen	65.700	89.970	96.559	6.589	N
Groene sportvelden en terreinen	302.900	310.541	319.425	8.883	N
Overige recreatieve voorzieningen	117.611	94.086	94.558	472	N
Totaal Lasten	1.070.041	1.138.061	1.180.858	-42.797	
Baten					
Sport: buitensportaccommodaties	6.395	6.395	5.952	443	N
Sport: binnensportaccommodaties	152.057	152.057	159.800	7.743	V
Sport: zwembad	18.876	18.876	13.140	5.736	N
Sport: algemeen	5.205	0	0	0	-
Groene sportvelden en	17.767	17.767	24.112	6.346	V

terreinen				
Overige recreatieve voorzieningen	0	13.300	13.300	0 -
Totaal Baten	200.300	208.395	216.304	7.909
Sport: buitensportaccommodaties	25.057	21.099	19.844	1.255 V
Sport: binnensportaccommodaties	197.493	251.382	257.260	5.878 N
Sport: zwembad	183.952	193.656	214.321	20.665 N
Sport: algemeen	60.495	89.970	96.559	6.589 N
Groene sportvelden en terreinen	285.134	292.775	295.312	2.537 N
Overige recreatieve voorzieningen	117.611	80.786	81.258	472 N
Saldo deelprogramma	869.742	929.667	964.554	-34.887

Toelichtingen op de afwijkingen

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = vrddl N = nadl
LASTEN		
<i>Sport: binnensportaccommodaties</i> De hogere kosten worden volledig veroorzaakt door de hogere beheer- en schoonmaakkosten van de sportzalen.	14.000	N
<i>Sport: zwembad</i> De hogere kosten van het zwembad worden veroorzaakt doordat de exploitatie van het bad, door het terugtrekken van de zwembadstichting per 1 september 2016 volledig zijn teruggedaan naar de gemeente. We hebben hierdoor te maken met o.a. energie- en onderhoudskosten welke normaal gesproken voor de stichting waren geweest. We verwachten dat deze situatie zich met ingang van het jaar 2017 zal herstellen.	15.000	N
<i>Overige afwijkingen:</i> Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:	6.000	N
<i>Saldo van het Deelprogramma</i>	35.000	N

DEELPROGRAMMA 3.1   ECONOMIE

Omschrijving van het deelprogramma

Dit deelprogramma omvat de beleidsuitgangspunten op het gebied van economie. Er ligt een relatie met recreatie en toerisme, met detailhandel en overige bedrijven en met de werkgelegenheid die de verschillende bedrijven bieden.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende producten:

- 310   Handel, ambacht en industrie
- 311   Baten marktgelden
- 330   Nutsbedrijven
- 341   Overige agrarische zaken

Wat willen we bereiken?

- Versterken en uitbouwen van de economische structuur in al haar facetten.
- Faciliteren van ZZP-ers in hun huisvestingsbehoefte.
- een toekomstbestendig vestigingsbeleid voor de detailhandel in het dorp Winsum en een grotere waarde van de gezondheidseconomie voor het dorp Winsum.
- Professionaliseren Ondernemersorganisatie(s).

Wat hebben we bereikt?

- De ondernemers zijn een belangrijkere groep geworden in de ontwikkeling van het economisch klimaat in de gemeente en nemen meer de 'lead'.
- Herbevestiging van de behoefte vanuit de ZZP sector en een nieuwe voorloper vanuit de sector
- Het proces om te komen tot een toekomstbestendig winkelhart in Winsum is gestart met een integrale werkwijze van gemeente, ontwikkelaars en ondernemers
- Het Ondernemersplatform krijgt steeds meer betekenis. Aandacht heeft nog de ondernemers in de v/m gemeente Ezinge. Daarnaast is de zoektocht naar een onafhankelijk voorzitter voor het platform nog gaande

Wat doen we ervoor?

- In de periode 2013-2016 – in nauwe samenwerking met het Ondernemersplatform uitvoering geven aan het Actieplan Economie 'Werken aan Winsum'
- Verbouw en uitbreiding van het winkelcentrum Obergon en een herinrichting van de openbare ruimte rondom dit winkelcentrum.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Hieraan is uitvoering gegeven. Met name de samenwerking tussen en met ondernemers - de rode draad bij het Ondernemersplatform - is nader ingevuld en ontwikkelt zich.
- Dit is naar tevredenheid van alle gebruikers afgerond. Voor september 2017 zal de blauwe zone worden geëvalueerd.

- Invulling van de locatie Boogplein.
- Uitvoering van de resterende voorstellen uit het projectplan 'Winsum, sociaal economisch vitaler' (maakt ook deel uit van het Actieplan 'Werken aan Winsum', zoals de voltooiing van de informatieportals, een P-route en een upgrading van de winkelpanden.
- Samen met de ZZP-ers in onze gemeente mogelijkheden nagaan voor een versterking van deze sector door b.v. de realisatie van faciliteiten. Daarbij wordt nadrukkelijk gekeken naar (her)gebruik van leegkomende panden.
- Uitvoering van de aanbevelingen uit het onderzoek van het Kenniscentrum NoorderRuimte naar de actualiteit van de detailhandelsvisie uit 2009.
- Bespreking van het onderzoek van het Kenniscentrum noorderRuimte naar de veranderingen in het zorg(vastgoed) in de gemeente Winsum.
- Samen met de ondernemersorganisaties binnen de gemeente het Ondernemersplatform professionaliseren onder leiding van een nog aan te zoeken onafhankelijk voorzitter, om daarmee een gelijkwaardige gesprekspartner voor de gemeente te krijgen. De klankbordgroep uitvoering Actieplan zal daar in opgaan.
- Als onderdeel van het centrumplan van de Ondernemersvereniging gemeente Winsum wordt hier door de integrale 'Stuurgroep centrum Winsum ' aan gewerkt.
- Het resterende deel van de maatregelen wacht, zoals wij ook hebben geschreven bij de evaluatie van het Actieplan, op andere acties, zoals de blauwe zone, Boogplein en Stichting Promotie Winsum.
- Er is een wisseling van de wacht geweest: de beide voorlopers vanuit de ZZP sector hebben een opvolger gekregen. Dat leidt tot vertraging. Tegelijkertijd dienen zich weer nieuwe kansen aan: aangeboden lege panden en interesse vanuit de Economic Board Groningen. De wens is nog steeds aanwezig. Gesprekken en acties lopen.
- Een deel van de aanbevelingen wordt al opgepakt, onder meer langs de weg van het centrumplan.
- De aanbevelingen uit dit advies zijn mede input geweest voor de 'visie wonen en zorg gemeente Winsum '. Aan de uitvoering van deze visie wordt inmiddels gewerkt.
- De klankbordgroep Actieplan is inmiddels opgeheven en opgegaan in het platform. Het platform ontwikkelt zich verder, maar is er nog niet in geslaagd een onafhankelijk voorzitter te vinden. Tot die tijd neemt de voorzitter van de OVW deze taak op zich.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	streven 2016	doelstelling 2016	realisatie 2015
Plaatsen stijgen op de noordelijke ranglijst "MKB-vriendelijkste gemeente"	Goed	Matig	0	2	

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten				
Handel, ambacht en industrie	116.030	150.811	146.506	4.305 V
Nutsbedrijven	6.643	6.643	6.643	0 -
Overige agrarische zaken	41.129	41.045	39.894	1.151 V
Totaal Lasten	163.802	198.499	193.043	5.456
Baten				
Handel, ambacht en industrie	8.881	71.436	78.418	6.982 V
Baten marktgelden	1.992	1.992	2.199	207 V
Nutsbedrijven	46.000	43.900	170.528	126.628 V
Overige agrarische zaken	29.845	29.845	32.686	2.841 V
Totaal Baten	86.718	147.173	283.830	136.657
Handel, ambacht en industrie	107.149	79.375	68.088	11.286 V
Baten marktgelden	1.992	1.992	2.199	207 V
Nutsbedrijven	39.357	37.257	163.885	126.628 V
Overige agrarische zaken	11.284	11.200	7.208	3.992 V
Saldo deelprogramma	77.084	51.326	-90.787	142.113

Toelichtingen op de afwijkingen

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = vrdl N = nadl
BATEN		
<i>Nutsbedrijven</i>	127.000	V
In 2016 is sprake geweest van de verkoop van een aantal aandelen van Enexis. Naast de financiële afwikkeling die hiermee annex was werd ook een, ver in het verleden afgesloten "achtergestelde", lening afgelost. De omvang van deze lening bedroeg € 114.000. Deze lening was niet opgenomen in onze balans en deze terugontvangst vormt nu een exploitatievoordeel. Naast dit voordeel was ook de rente-opbrengst in 2016 hoger dan geraamd (voordeel € 13.000).		
<i>Overige afwijkingen:</i>	15.000	V
Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:		
<i>Saldo van het Deelprogramma</i>	142.000	V

DEELPROGRAMMA 3.2 TOERISME

Omschrijving van het deelprogramma

Het toeristisch recreatieve product van de gemeente Winsum kenmerkt zich vooral door rust, ruimte, kleinschaligheid en cultuur. Hét te vermarkten product is ons waardevolle landschap, waardoor wij “Schatkamer in het noorden” zijn.

Dit deelprogramma geeft aan welke beleidsinstrumenten daartoe worden ingezet.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende producten:

560.2 Openluchtrecreatie

560.3 VVV(-kantoren)

Wat willen we bereiken?

De volgende doelstellingen concretiseren(zie ook startdocument):

- Meer route gebonden recreatie;
  - Een beter en groter aanbod van mogelijkheden voor dagrecreatie;
  - Een sterker aanbod van verblijfs-accommodaties;
  - Meer cultuurtoerisme en instandhouding van het cultureel erfgoed;
  - Meer vaartoerisme;
  - Verbeteren van promotie en organisatie van de R&T sector;
  - Versterking profilering en samenwerking kunst en cultuur.
- Meer en betere benutting van de culturele waarden van onze beide waardevolle landschappen Reitdiepdal en Middag-Humsterland.

Wat hebben we bereikt?

- Het initiatief bij de genoemde maatregelen moet vooral door de sector zelf worden genomen. Daar waar mogelijk hebben wij dat gefaciliteerd. Stichting Promotie Waddenland heeft zich versterkt, recreatiecentrum Marenland in Winsum maakt een nieuwe ontwikkeling door, het Fietsknooppuntensysteem is aangepast met het voetveer en met de gemeente Zuidhorn wordt in Middag-Humsterland nagedacht over het vermarkten van het gebied.
- Het convenant Reitdiepdal zit in een afrondende fase. V.w.b. het Middag-Humsterland is een proces gestart, om samen met de bewoners en de gemeente Zuidhorn te komen tot een nieuwe visie voor het gebied.

Wat doen we ervoor?

- Uitbreiding van het al gerealiseerde wandeltracé Winsum-Garnwerd naar een gecombineerd fiets/wandeltracé.
- Door middel van subsidiëring in stand houden van een toeristische organisatie t.b.v. de promotie van het gebied.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Verdere stappen zijn gezet om in 2017 tot aanleg van dit gecombineerde pad te komen. Zo zijn in 2016 gelden beschikbaar gesteld voor de aankoop van de ondergrond, is het ontwerp gemaakt en is onderzoek gedaan naar de inpasbaarheid.
- De subsidie aan Stichting Promotie Waddenland is gecontinueerd. Door een gezamenlijke inspanning is in de bibliotheek in Winsum een uitvalsbasis voor de Stichting gerealiseerd.

- Verdere uitvoering van het projectplan 'Winsum, sociaal economisch vitaler' .
- Samen met de Stichting Promotie Waddenland en de ondernemers verder ontwikkelen van de Toeristische Informatiepunten (TIP's) in Winsum, Garnwerd en Ezinge.
- Verbetering van de toeristische bewegwijzering, gecombineerd met een actualisatie van de overige (utilitaire) bewegwijzering.
- Samen met de omliggende gemeente Zuidhorn, de Marne, Kollumerland en Dongeradeel onderzoeken van mogelijkheden voor versterking van de recreatie in het gebied van deze gemeenten.
- Integratie van het toeristische platform in het te versterken Ondernemers-platform gemeente Winsum.
- Continueren van de samenwerking met de gebiedspartijen in beide gebieden nu de beide Gebiedscommissies zijn opgeheven door de provincie.
- Voor diverse maatregelen is het wachten op andere ontwikkelingen.
- Winsum heeft nu 3 TIP's in Klein Wetsinge, Ezinge en Winsum.
- Dit plan is verder uitgewerkt. Daarnaast zijn ontwerpen gemaakt voor een nieuwe uitvoering van de plattegrondkasten bij de 3 stations. Besluitvorming en overleg met de sector moet nog plaatsvinden.
- Sedert 2015 zijn hier geen ontwikkelingen in te melden.
- Moet nog gestalte krijgen.
- Voor het Reitdiep ligt er de afspraak van een jaarlijks afstemmingsoverleg. Voor het Middag-Humsterland is een proces van gezamenlijke visievorming gestart. Nog niet bekend is of dat uiteindelijk ook leidt tot een (nieuwe) overlegvorm voor dit gebied.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	Realisatie 2016	doelstelling 2016	realisatie 2015
Het bieden van meer mogelijkheden voor recreatie en toerisme					
Aantal projecten recreatie en toerisme	Goed	Matig	1	2	1

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten				
Openluchtrecreatie	75.737	268.978	238.868	30.110 V
VVV(-kantoren)	54.522	55.993	99.386	43.392 N
Totaal Lasten	130.259	324.971	338.253	-13.282
Baten				
Openluchtrecreatie	1.131	1.131	1.215	84 V
VVV(-kantoren)	14.990	14.990	39.916	24.925 V
Totaal Baten	16.121	16.121	41.131	25.009
Openluchtrecreatie	74.606	267.847	237.653	30.194 V
VVV(-kantoren)	39.532	41.003	59.470	18.467 N
Saldo deelprogramma	114.138	308.850	297.122	11.727

Toelichtingen op de afwijkingen Omschrijving onderdeel

Afwijking in € V = vrdl
N = nadl

LASTEN

Openluchtrecreatie

30.000 V

Op dit onderdeel is een voordeel ontstaan van dit bedrag. Op ramingsbasis waren hier de volledige afschrijvingslasten geraamd van de aanleg van het Munsterveld. De werkelijke kosten in 2016 zijn lager uitgevallen dan geraamd. De verwachting is dat de afronding van dit project zal plaatsvinden in 2017. De lasten worden gedekt door een onttrekking aan de reserve bosaanleg. De onttrekking aan deze reserve is in 2016 dan ook wat lager dan geraamd.

VVV(kantoren)

43.000 N

In 2016 is sprake geweest van veel hoge onderhoudskosten van gebouwen dan geraamd. Deze hogere kosten (€ 35.000) worden overigens geëgaliseerd met de onderhoudsvoorziening (zie baten). Daarnaast is sprake van hogere energiekosten dan geraamd, doordat er in het gebouw in Winsum geen gebruikers/huurders waren. Dit leverde een nadeel op van € 7.000. Daarnaast was sprake van hogere kosten op het gebied van belastingen/verzekeringen van € 1.000.

BATEN

VVV(kantoren) 25.000 V

De voordelige afwijking is ontstaan door 2 invloeden. Enerzijds is sprake van een hoge onttrekking aan de onderhouds-voorziening, welke niet was geraamd (voordeel € 35.000). Anderzijds is sprake van een lagere huuropbrengst doordat er in het gebouw in Winsum geen huurders meer waren in het jaar 2016. In Baflo is een deel van het stationsgebouw overigens wel weer verhuurd. Per saldo leverde dit een nadeel op van € 10.000.

Overige afwijkingen: 0

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma 12.000 V

DEELPROGRAMMA 4.1 GRONDBELEID

Omschrijving van het deelprogramma

Het exploiteren van bouwgrond in bestemmingsplannen zowel in eigen beheer als door derden.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende producten:

830   Bouwgrondexploitatie

Wat willen we bereiken?

- Een bij de doelstellingen van het gemeentelijk beleid aangaande wonen, ruimtelijke ontwikkeling, sport en verkeer en vervoer passende uitvoering van het grondbeleid.

Wat hebben we bereikt?

- Waar noodzakelijk wordt gewerkt aan de verwerving van gronden.

Wat doen we ervoor?

- Dit betekent maatwerk dat kan resulteren in de aankoop van gronden (actief grondbeleid) of faciliterend grondbeleid waarbij medewerking wordt verleend aan plannen van derden.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Voor Munster wordt een actief grondbeleid gevoerd. Voor de overige lopende ontwikkelingen past de gemeente een faciliterend grondbeleid toe.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	Realisatie 2016	doelstelling 2016	realisatie 2015
Het op financieel verantwoorde wijze verwerven en exploiteren van gronden welke bijdragen aan de uitvoering van de toekomstvisie en dorpsvisies.					
Een reserve grondexploitatie welke de risico's afdekt.	Goed	Hoog		Voldoende omvang	Voldoende omvang

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten				
Bouwgrondexploitatie	178.100	160.902	180.897	19.995 N
Totaal Lasten	178.100	160.902	180.897	-19.995
Baten				
Bouwgrondexploitatie	52.977	110.160	91.822	18.337 N
Totaal Baten	52.977	110.160	91.822	-18.337
Bouwgrondexploitatie	125.123	50.743	89.074	38.332 N
Saldo deelprogramma	125.123	50.743	89.074	-38.332

Toelichtingen op de afwijkingen

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = vrdd N = nadl
LASTEN		
<i>Bouwgrondexploitatie</i>	20.000	N
<p>In 2016 is sprake geweest van onderzoekskosten op het gebied van een duurzame ontwikkeling van het plan Munster. De kosten hiervan hebben € 28.000 bedragen. Binnen de grondexploitatie van het plan (fase 1) is/was onvoldoende ruimte om deze kosten hierin mee te nemen. Deze kosten blijven derhalve ten laste van de gemeentelijke exploitatie en vormen hier nu een nadeel. Daarnaast is sprake van een voordeel van € 8.000 wegens lagere rentelasten.</p>		
BATEN		
<i>Bouwgrondexploitatie</i>	18.000	N
<p>Op ramingsbasis was een opbrengst geraamd van € 35.000 wegens door te belasten kosten/uren aan de grondexploitaties. Ook hiervoor is in de huidige grondexploitatie Munster geen financiële ruimte. Dit vormt hier een nadeel. Daarnaast zijn in 2016 nog bedragen (voordeel € 17.000) ontvangen wegens een grondverkoop van een kavel in De Brake. De opbrengsten worden overigens op het onderdeel reservemutaties gestort in een aantal reserves.</p>		
<i>Overige afwijkingen:</i>	0	
Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:		
<i>Saldo van het Deelprogramma</i>	38.000	N

DEELPROGRAMMA 4.2 NATUUR- EN GROENBEHEER

Omschrijving van het deelprogramma

Het onderhouden en beheren van openbaar groen, vijvers en watergangen en het ondersteunen en stimuleren van activiteiten voor de bescherming en ontwikkeling van natuur en landschap.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende producten:

550 Natuurbescherming

560.1 Openbaar groen

Wat willen we bereiken?

- Groene gemeente.
- Invloed van burger op groen vergroten.
- Onderhoud groen in ontwikkeling zijnde projecten.
- Voorkomen dat watergangen dichtgroeien met invasieve plantensoorten zoals krabbenscheer.
- Op doelgroepen afgestemde uitdagende speelplekken.
- Veilige speelplekken.

Wat hebben we bereikt?

- Instandhouding groene karakter.
- Burgers worden betrokken als zij dit vragen en wanneer meerwaarde wordt verwacht.
- In 2016 n.v.t.
- Watergangen blijven deels onbegroeid.
- Speelplekken zijn up to date.
- Speelplekken voldoen aan gestelde veiligheidseisen.

Wat doen we ervoor?

- Uitvoeren van de groenkwaliteitsvisie.
- Invulling geven aan de uitvoering van het bomenbeleidsplan.
- Omvorming van beplanting.
- Convenanten sluiten. *(op initiatief van de burgers)*.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Uitvoeren planmatig onderhoud, herinrichting van beplanting waardoor deze voldoet aan visie.
- Jaarlijkse inspectie en uitvoering daaruit voortvloeiende werkzaamheden. Herplant op basis bomenbeleidsplan. Herinrichting en planvorming afstemmen op bomenbeleidsplan
- Selecteren objecten die moeilijk of niet volgens groenkwaliteitsvisie beheerd kunnen worden. Rekening houdend met wensen omwonenden en de toekomstige onderhoudsbehoefte.
- Stimuleren. Inhoud in overleg bepalen. Adviseren over op te nemen maatregelen. Toezien op uitvoering.

- Burgers betrekken bij planvorming t.a.v. (her)inrichting en omvorming groen.
- Beoordelen hoe groot invloed op plannen voor omwonenden is: maatwerk. Wanneer dit al belangrijk is ingeschat, of wanneer er een vraag ligt, worden burgers uitgenodigd input te leveren of voorstellen te beoordelen. Indien redelijkerwijs mogelijk worden plannen aangepast.
- Met ontwikkelaars afspreken dat groen wordt onderhouden volgens de groenkwaliteitsvisie van de gemeente.
- In 2016 n.v.t.
- Regelmatig watergangen uitmaaien.
- Naast het reguliere onderhoud van watergangen is op basis van prioritering een aantal watergangen uitgemaaid.
- In overleg bewoners inrichting bepalen. Ruimte bieden voor initiatieven.
- Vervangen bomen en beplanting in Winsum ZW. Initiatief was van bewoners. In overleg is nieuwe invulling bepaald.
- Herinrichting omgeving aula Baflo. Inrichting is voorgelegd en op basis van input aangepast.
- Inrichten conform wettelijke normen, regelmatig inspecteren en nemen van (onderhouds)maatregelen wanneer inspectie of meldingen daartoe aanleiding geven.
- Inzet gecertificeerde inspecteurs voor inspecties is uitbesteed. Onderhoud wordt uitgevoerd door in speelvoorzieningen gespecialiseerd bedrijf. Bij inrichting wordt advies gevraagd aan gespecialiseerde leveranciers, veelal krijgen deze ook opdracht voor de uitvoering.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	Realisatie 2016	doelstelling 2016	realisatie 2015
Bij het bermbeheer en landschapsontwikkeling streven we naar biodiversiteit. Dat betekent dat het groenbeheer zoveel mogelijk plaatsvindt op een natuurlijke en rationele manier.					
Aantal kapmeldingen	Goed	Laag	78	n.v.t.	71
Gebruik kg. chemische onkruidbestrijdingsmiddelen	Goed	Hoog	3 kg	0 kg	5 kg
Oppervlak heringericht plantsoen in m2	Goed	Laag	2380	n.v.t.	1.260
Percentage zieke iepen	Goed	Laag		0	0,15
Maximaal aantal meldingen groen :	Hoog	Goed	148	< 155	166
- boomonderhoud	Hoog	Goed	78	< 40	37
- gras maaien	Hoog	Goed	27	< 20	38
- onkruid	Hoog	Goed	21	< 40	28
- snoeien	Hoog	Goed	32	< 50	60
- vernielingen	Hoog	Laag	1	< 5	3
Meldingen speelvoorzieningen:	Hoog	Laag	10	< 21	
- onveilige situatie	Hoog	Goed	2	< 10	9
- defect aan toestel	Hoog	Laag	6	< 3	2
- afrastering	Hoog	Laag	1	< 3	5

- vernielingen	Hoog	Laag	1	< 3	1
- keuring toestellen	Hoog	Goed	0	< 2	1

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Lasten					
Natuurbescherming	9.726	9.726	9.726	0	-
Openbaar groen	1.216.102	1.242.712	1.279.717	37.005	N
Totaal Lasten	1.225.828	1.252.438	1.289.442	-37.005	
Baten					
Openbaar groen	0	37.000	41.215	4.215	V
Totaal Baten	0	37.000	41.215	4.215	
Natuurbescherming	9.726	9.726	9.726	0	N
Openbaar groen	1.216.102	1.205.712	1.238.502	32.790	N
Saldo deelprogramma	1.225.828	1.215.438	1.248.227	-32.790	

Toelichtingen op de afwijkingen

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = vrdl N = nadl
LASTEN		
<i>Openbaar groen</i>	37.000	N
<p>Het nadeel op dit programma wordt veroorzaakt door 2 invloeden. Enerzijds is sprake van hogere kosten van groenonderhoud tot een bedrag van € 26.000 wegens extra huur van een bladveegmachine en van hoogwerkers voor het snoeien van veel bomen (o.a. Wierumerschouwsterweg). Daarnaast is de inhuur van personeel van Ability duurder geworden dan geraamd. Verder is sprake van hogere afschrijvingslasten van € 11.000, maar deze lasten worden op het onderdeel reservemutaties gedekt door een onttrekking aan de algemene reserve (uitvoering bomenbeleidsplan).</p>		
<i>Overige afwijkingen:</i>	4.000	V
Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:		
<i>Saldo van het Deelprogramma</i>	33.000	N

DEELPROGRAMMA 4.3 RUIMTELIJKE ORDENING EN INRICHTING

Omschrijving van het deelprogramma

Door het treffen van planologische maatregelen en het stellen van voorwaarden, bevorderen van een evenwichtige indeling, inrichting, benutting en instandhouding van een optimaal woon-, werk en leefmilieu in de gemeente Winsum.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende producten:

810 Ruimtelijke ordening

Wat willen we bereiken?

- POV (Provinciale Omgevingsverordening) door laten werken in bestemmingsplannen (o.a. karakteristieke bebouwing).
- Een gemeentelijk uitvoeringsprogramma voor gewenste ruimtelijke ontwikkelingen dat aansluit bij actuele maatschappelijke ontwikkelingen.
- Behoud van het waardevolle landschap in onze gemeente, met name in het buitengebied.
- Via de daartoe bestaande platforms invulling geven aan gebiedsgericht werken via de Regio Groningen Assen en het cluster Ten Boer, Bedum en Winsum dat de opgave met betrekking tot de aardbevingen in kaart brengt.
- Een optimale ruimtelijke inpassing en vormgeving van het plan Winsum Oost.

Wat hebben we bereikt?

- Voor het buitengebied is de inventarisatie karakteristieke panden afgerond. De kernen komen in 2017 aan de beurt. In tussentijd zijn alle panden beschermd middels het provinciale sloopverbod (van kracht sinds juni 2016).
- Winsum West, de Tirrel en Munster alsmede de brede school in Baflo zijn hiervan voorbeelden.
- Geborgd in de bestemmingsplannen. Aanvullend geregeld middels advisering door oa Libau.
- We blijven actief betrokken bij beide gremia.
- Het bestemmingsplan gaat begin 2017 in procedure nadat zorgvuldig en uitvoerig is nagedacht over de vormgeving van de wijk. Ook is het Munsterveld als groen uitloopgebied ervan gerealiseerd.

Wat doen we ervoor?

- Tweede actualiseringsslag (Bestemmingsplan buitengebied).
- De uitvoering van de structuur-, woon-, en verkeersvisie ter hand nemen. De uitvoeringskosten/middelen begroten.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Het plan gereed gemaakt om in procedure te brengen. Omdat er nog discussie was over de regeling voor waardevolle panden is deze procedure nog niet gestart.
- Voorbereiding en uitvoering zijn in volle gang via vele grote en kleine projecten.

- Inzetten op een maatwerkbenadering met als kader het bestemmingsplan buitengebied, de in de Structuurvisie beschreven kernkarakteristieken, het Provinciaal Omgevings Plan (POP) en de bijbehorende verordening (POV).
- Inzet plegen om projecten/programma's verder te brengen en de benodigde cofinanciering voor de uitvoering van projecten zoveel als mogelijk beschikbaar stellen. Vanaf 2016 betreft dit tevens het programma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen van de Nationaal Coördinator Groningen. Participeren in de uitvoering van hetgeen in de geactualiseerde regiovisie Groningen-Assen is verwoord.
- De ruimtelijke uitwerking gefaseerd oppakken, met in 2016 een bestemmingsplan voor Winsum-Oost.
- Procedures zijn inmiddels helder; geen bijzonderheden in 2016.
- Er is ingezet op het binnenhalen van provinciale subsidies leefbaarheid en belevingsbestendig en kansrijk Groningen. Voor het kindcentrum in Baflo is dit inmiddels succesvol geweest, voor andere grotere projecten worden (opnieuw) nog aanvragen ingediend.
- Het plan heet inmiddels Munster en het bestemmingsplan is gereedgemaakt om in procedure te brengen. Ook is er werk gemaakt van de verdere technische uitwerking van de plannen. Doelstelling is om in de loop van 2017 kavels uit te gaan geven.

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten				
Ruimtelijke ordening	623.023	578.023	604.750	26.727 N
Totaal Lasten	623.023	578.023	604.750	-26.727
Baten				
Ruimtelijke ordening	10.212	20.212	23.822	3.610 V
Totaal Baten	10.212	20.212	23.822	3.610
Ruimtelijke ordening	612.810	557.810	580.927	23.117 N
Saldo deelprogramma	612.810	557.810	580.927	-23.117

Toelichtingen op de afwijkingen

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = vrdl N = nadl
LASTEN		
<i>Ruimtelijke ordening</i> De hogere kosten worden tot een bedrag van € 8.000 verklaard door de uitbetaling van een planschadevergoeding. Deze kosten waren niet geraamd en kunnen niet worden verhaald. Daarnaast is sprake van extra gemaakte kosten in verband met uitbesteed werk dat pas aan het einde van de procedure in rekening kan worden bij de klant. De kosten/baten zijn hierdoor per kalenderjaar niet in overeenstemming met elkaar. Dit levert nu een nadeel op van € 19.000.	27.000	N
<i>Overige afwijkingen:</i> Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:	4.000	V
<i>Saldo van het Deelprogramma</i>	23.000	N

DEELPROGRAMMA 5.1 COMMUNICATIE

Omschrijving van het deelprogramma

Het deelprogramma Communicatie is onderverdeeld in drie werkgebieden: voorlichting, communicatie en Public Relations.

Voorlichting

Mondelinge, digitale en schriftelijke informatie die feitelijk/zakelijk van aard is (het openbaar maken van bijv. teksten van wetten en nota's) en het naar buiten toe presenteren van gemeentelijke opvattingen en standpunten.

Communicatie

Het inzetten van middelen om een goede in- en uitvoering van het gemeentelijke beleid te realiseren, met de mogelijkheid tot interactie.

Public Relations

Het inzetten van middelen om houding/beeld van verschillende doelgroepen - inwoners/bezoekers/bedrijven/andere gemeenten- positief te beïnvloeden, te laten zien waar wij als gemeente voor staan (identiteit/imagobepaling).

Tot dit deelprogramma behoren de volgende producten:

002.2 Voorlichting

Wat willen we bereiken?

- De burger wordt goed geïnformeerd en betrokken bij de ontwikkeling en uitvoering van gemeentelijk beleid.

Wat hebben we bereikt?

- We hebben de burgers geïnformeerd via de gemeentelijke informatiepagina in de Wiekslag, onze Website, persberichten en enkele gerichte informatiebrieven. Ook hebben we het gebruik van sociale media (Feestboek/Twitter) geïntensiveerd.

Wat doen we ervoor?

- Inzetten van diverse communicatiemiddelen, onder meer; publicaties in de regionale dagbladen, de website, persberichten, het 'live' uitzenden van raadsvergaderingen, tweewekelijkse persmomenten, burgers laten participeren bij diverse projecten.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- De genoemde middelen zijn ingezet.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	Realisatie 2016	doelstelling 2016	realisatie 2015
Oordeel inwoners gemeente over de wijze waarop de gemeente communiceert.					
Rapportcijfer (0 – 10):	Goed	Hoog		8	

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten				
Voorlichting	338.174	338.174	329.295	8.878 V
Totaal Lasten	338.174	338.174	329.295	8.878
Baten				
Voorlichting	0	0	0	0 -
Totaal Baten	0	0	0	0
Voorlichting	338.174	338.174	329.295	8.878 V
Saldo deelprogramma	338.174	338.174	329.295	8.878

Toelichtingen op de afwijkingen

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = vrdl N = nadl
LASTEN		
<i>Overige afwijkingen:</i>	9.000	V
Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:		
<i>Saldo van het Deelprogramma</i>	9.000	V

DEELPROGRAMMA 5.2   PUBLIEKSZAKEN

Omschrijving van het deelprogramma

Dit deelprogramma omvat de publieke dienstverlening en de digitale dienstverlening door het Klantcontactcentrum, waaronder de verstrekking van rij- en reisdocumenten, uittreksels uit de Basisregistratie Personen en de Burgerlijke Stand, het bijhouden van de Basisregistratie Personen en de gravenadministratie en het registreren van meldingen openbare ruimte en verloren- en gevonden voorwerpen.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende producten:

- 003   Publiekszaken
- 004   Baten en lasten secretarieleges

Wat willen we bereiken?

- De gemeentelijke organisatie is goed toegankelijk voor burgers.
- Operatie BRP.
- Ontwikkeling KCC.

Wat doen we ervoor?

- Productenaanbod van de digitale gemeentewinkel stapsgewijs verder uitbreiden (voor zover de wet- en regelgeving dit toelaat). Dit is een continue proces.
- De aansluiting van de gemeente Winsum is pas in de periode 2016 t/m 2017. Een definitieve datum is nog niet beschikbaar.
- Aanbod van meest gevraagde producten en diensten verder uitbouwen en onderbrengen in de frontoffice van het KCC.
- Goede, actuele informatievoorziening op de website ten aanzien van de producten en diensten.
- Uitbreiden mogelijkheid "producten/diensten op afspraak"

Wat hebben we bereikt?

- De burger weet de gemeente Winsum goed te vinden, Digitaal, face to face en telefonisch is de bereikbaarheid goed.
- Dit is een meerjarig en complex project waarvan de landelijke planning in de afgelopen jaren diverse keren fors is bijgesteld. De aansluiting van de gemeente Winsum is gepland in de periode 2019-2020. Dit is inmiddels vier jaren later dan de oorspronkelijke planning.
- Het KCC wordt steeds beter gepositioneerd in de dienstverlening naar de burger.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Het aantal digitale producten is toegenomen.
- (info volgt)
- De meest gevraagde producten zijn in het KCC ondergebracht.
- We actualiseren voortdurend onze website en de digitale gemeentewinkel.
- We zijn gestart met de technische voorbereidingen van werken op afspraak. In 2017 wordt het verder uitgerold.

- Door gebruik van de kennisbank op zoveel mogelijk vragen direct antwoord geven.
- De KCC medewerkers maken steeds meer gebruik van de informatie beschikbaar in de kennisbank, waardoor ze vaker de vragen kunnen beantwoorden. De invoering van Join Klantcontact zorgt voor een goede overdracht van het KCC naar de backoffice teams.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	Realisatie 2016	doelstelling 2016	realisatie 2015
Een goede fysieke en digitale dienstverlening aan de inwoners van de gemeente Winsum.					
Aantal gegronde klachten	Goed	Hoog	0	0	0

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Lasten					
Publiekszaken	705.859	705.859	708.593	2.734	N
Baten en lasten secretarieleges	59.118	87.218	100.689	13.472	N
Totaal Lasten	764.977	793.077	809.282	-16.206	
Baten					
Baten en lasten secretarieleges	267.220	287.087	255.067	32.020	N
Totaal Baten	267.220	287.087	255.067	-32.020	
Publiekszaken	705.859	705.859	708.593	2.734	N
Baten en lasten secretarieleges	208.103	199.870	154.378	45.492	N
Saldo deelprogramma	497.757	505.990	554.215	-48.226	

Toelichtingen op de afwijkingen Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   V = vrdd
N = nadl

LASTEN

Baten en lasten secretarieleges

13.000   N

Er zijn meer reisdocumenten afgegeven dan verwacht. Hierdoor zijn de afdrachten aan het rijk ook hoger dan geraamd. Hier tegenover staan hogere inkomsten voor de afgifte van reisdocumenten (*zie baten secretarieleges*).

BATEN*Baten en lasten secretarieleges*

32.000 N

Ondanks de hogere inkomsten voor reisdocumenten (€ 13.000, zie lasten) zijn de inkomsten aan overige secretarieleges zoals GBA uittreksels, leges burgerlijke stand en vergunningen behoorlijk lager dan geraamd. Per saldo een nadeel van € 32.000.

Overige afwijkingen:

3.000 N

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma

48.000 N

DEELPROGRAMMA 5.3   OPENBAAR BESTUUR

Omschrijving van het deelprogramma

Dit deelprogramma omvat de baten en lasten van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad. Ook de kosten van de bestuurlijke samenwerking en de ambtelijke ondersteuning, inclusief de griffier, behoren tot dit deelprogramma.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende producten:

- 001   Bestuursorganen
- 002.1   Bestuursondersteuning College B&W
- 005   Bestuurlijke samenwerking
- 006   Bestuursondersteuning raad/rekenkamer

Wat willen we bereiken?

- Een goed en adequaat openbaar bestuur die de belangen van de inwoners van de gemeente Winsum vertegenwoordigt.
- De inwoners meer betrekken bij beleid en uitvoering.
- Waardering uiten voor die inwoners/instelling die zich verdienstelijk hebben gemaakt voor de samenleving.

Wat hebben we bereikt?

- De discussie over de toekomst van de Groninger gemeente een belangrijke stap verder gebracht. Op verzoek van de provincie Groningen hebben de gemeenteraden van de BMW-gemeenten op 13 oktober 2016 het principebesluit tot herindeling vastgesteld (start Arhi procedure).
- In samenwerking met de gemeente Zuidhorn een aantal bijeenkomsten + een volksraadpleging over de toekomstige begrenzing van het Middag-Humsterland georganiseerd.
- *zie hieronder*

Wat doen we ervoor?

- Uitvoering van het collegeprogramma en de raadsagenda.
- (Bestuurlijke) vertegenwoordiging in de betrokken organen.
- Bij de start van beleid en uitvoering bepalen welke inwoners betrokken dienen te worden.
- Uitreiken stimuleringsprijs op het gebied van Kunst en Cultuur.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Het collegeprogramma vertaald naar een concernplanning en deze planmatig uitgevoerd.
- In de diverse overleggen is Winsum bestuurlijk vertegenwoordigd.
- *zie hierboven.*
- Op 14 december 2016 heeft de burgemeester de (eerste) 'Winsum Spiritprijs' (€ 500) uitgereikt aan de Stichting Promotie Winsum.

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten				
Bestuursorganen	575.122	720.541	711.371	9.171 V
Bestuursondersteuning College B&W	295.013	295.013	294.986	27 V
Bestuurlijke samenwerking	131.689	132.523	130.304	2.218 V
Bestuursondersteuning raad/rekenkamer	203.454	206.887	203.952	2.935 V
Totaal Lasten	1.205.279	1.354.964	1.340.613	14.351
Baten				
Bestuursorganen	0	43.800	66.613	22.813 V
Bestuursondersteuning raad/rekenkamer	0	0	0	0 -
Totaal Baten	0	43.800	66.613	22.813
Bestuursorganen	575.122	676.741	644.758	31.984 V
Bestuursondersteuning College B&W	295.013	295.013	294.986	27 V
Bestuurlijke samenwerking	131.689	132.523	130.304	2.218 V
Bestuursondersteuning raad/rekenkamer	203.454	206.887	203.952	2.935 V
Saldo deelprogramma	1.205.279	1.311.164	1.274.000	37.164

Toelichtingen op de afwijkingen Omschrijving onderdeel

Afwijking in € V = vrld
N = nadl

BATEN

Bestuursorganen

In het jaar 2016 is de volledige omvang van de voorziening vrijgevallen ter dekking van de kosten. Dat leverde een hogere onttrekking op dan geraamd. Aan de lastenkant is de voorziening wachtgelden oud-bestuurders aangevuld tot het noodzakelijke niveau om de wachtgeldverplichtingen volledig te kunnen dekken.

23.000 V

Overige afwijkingen:

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

14.000 V

Saldo van het Deelprogramma

37.000 V

DEELPROGRAMMA 6.1 BELASTINGEN

Omschrijving van het deelprogramma

Bij dit deelprogramma worden de baten en lasten van de uitvoering van de Wet WOZ verantwoord, alsmede de baten en lasten voor de heffing en de invordering van de gemeentelijke belastingen.

Voor inzicht in:

- het beleid ten aanzien van de gemeentelijke heffingen;
- een overzicht van de diverse heffingen;
- de geraamde inkomsten voor 2016;
- een overzicht van de lokale lastendruk en
- het kwijtscheldingsbeleid

wordt verwezen naar paragraaf A: lokale heffingen.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende producten:

930 Uitvoering Wet WOZ

940 Baten/lasten gemeentel.belastingen

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Lasten					
Uitvoering Wet WOZ	250.990	261.700	264.848	3.148	N
Baten/lasten gemeentel.belastingen	183.703	207.488	227.439	19.951	N
Totaal Lasten	434.693	469.188	492.287	-23.099	
Baten					
Baten/lasten gemeentel.belastingen	12.576	19.076	18.228	847	N
Totaal Baten	12.576	19.076	18.228	-847	
Uitvoering Wet WOZ	250.990	261.700	264.848	3.148	N
Baten/lasten gemeentel.belastingen	171.127	188.412	209.210	20.798	N
Saldo deelprogramma	422.117	450.112	474.058	-23.946	

Toelichtingen op de afwijkingen
Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   **V = vrdl**
N = nadl

LASTEN

Baten/lasten gemeentelijke belastingen

20.000   N

De hogere kosten betreffen een totaalbedrag van veel kleine overschrijdingen. Deze overschrijdingen worden veroorzaakt door hogere kosten bezwaarafhandeling woz-bezwaren (nadeel € 2.000), hogere kosten bezwaarafhandeling rioolheffing (nadeel € 2.000), hogere kosten beroepszaken (nadeel € 1.000) en hogere verstrekte kostenvergoedingen bezwaar- en beroepsprocedures ncnp bedrijven (nadeel € 11.000,-). Daarnaast is sprake van hogere kosten van een ingeschakelde deurwaarder in verband met een inhaalslag van openstaande vorderingen (nadeel € 2.000). Tot slot zijn de porto- en formulierenkosten € 2.000 hoger uitgevallen dan geraamd.

Overige afwijkingen:

4.000   N

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma

24.000   N

DEELPROGRAMMA 6.2 FINANCIËN

Omschrijving van het deelprogramma

Dit deelprogramma geeft inzicht in de financiële positie. Conform het Besluit Begroting en Verantwoording moet afzonderlijk inzicht worden gegeven in de algemene dekkingsmiddelen en de mutaties op de reserves.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende producten:

913.1 Overige financiële middelen

914 Geldleningen en uitzettingen > 1 jaar

960.1 Saldo van kostenplaatsen: B&O en Secr

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Lasten					
Overige financiële middelen	1.194	1.194	1.183	11	V
Geldleningen en uitzettingen > 1 jaar	13	13	0	13	V
Saldo van kostenplaatsen: B&O en Secr	0	771.658	859.416	87.758	N
Totaal Lasten	1.207	772.865	860.598	-87.734	
Baten					
Geldleningen en uitzettingen > 1 jaar	621.599	691.599	687.211	4.388	N
Saldo van kostenplaatsen: B&O en Secr	16.501	5.101	0	5.101	N
Totaal Baten	638.099	696.700	687.211	-9.489	
Overige financiële middelen	1.194	1.194	1.183	11	V
Geldleningen en uitzettingen > 1 jaar	621.586	691.586	687.211	4.375	N
Saldo van kostenplaatsen: B&O en Secr	16.501	766.557	859.416	92.859	N
Saldo deelprogramma	-636.893	76.165	173.387	-97.223	

Toelichtingen op de afwijkingen

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = vrdl N = nadl
LASTEN		
<p><i>Saldo van kostenplaatsen B&O en Secretarie</i></p> <p>Op dit programma worden de saldi van de kostenverdeelstaten B&O en Secretarie afgewikkeld. Deze saldi worden gevormd door prijsverschillen. De lasten en de baten worden gezamenlijk toegelicht.</p> <p><i>Kostenverdeelstaat B&O</i></p> <p>De kosten van Beheer en Onderhoud wijken per saldo € 139.000 nadelig af. Het nadeel op de personeelslasten bedroeg € 113.000 en dit heeft tot een bedrag van € 102.000 betrekking op de salariskosten. Dit komt vooral doordat de medewerkers bij de functiewaardering een schaal hoger zijn ingedeeld. Verder zijn de kosten van de gebondenheidstoelagen (gladheid/storingsdienst) hoger uitgevallen dan geraamd (nadeel € 12.000). Daarnaast is sprake van een overschrijding op de huisvestingskosten van € 11.000. De afwijking op de tractiemiddelen is € 14.000 nadelig. De afwijkingen op de huisvesting is komt door een overschrijdingen op een drietal posten: inrichtingskosten van de kantine (nadeel € 5.000), schoonmaakkosten (nadeel € 5.000) en energie (nadeel € 4.000). De overschrijding bij de tractiemiddelen wordt tot een bedrag van € 7.000 veroorzaakt door hogere wegenbelasting/eurovignetten, een nadeel van € 4.000 wegens hogere verzekeringskosten en door hogere brandstofkosten (nadeel € 3.000).</p> <p><i>Kostenverdeelstaat Secretarie</i></p> <p>Op deze kostenplaats is sprake van voordelig prijsverschil van € 44.000. Wel is sprake van een bedrag ad € 71.400 aan niet-uitgevoerde werkzaamheden. Feitelijk is dus eigenlijk sprake van een nadelig resultaat van € 27.400. Het resultaat op de kostenverdeelstaat secretarie bedraagt, met inbegrip van de niet-bestede gelden, per saldo € 44.000 voordelig en bestaat uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hogere salariskosten (€ 18.000); - lagere kosten voor uitbesteed werk (€ 90.000); - hogere kosten cursussen (€ 37.000); - lagere kosten van huisvesting (€ 13.000); - hogere administratiekosten (€ 14.000); - lagere kosten automatisering (€ 10.000). <p>Daarnaast een nadeel wegens niet-uitgevoerde werkzaamheden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - organisatie-ontwikkelingsbudget (€ 50.000); - uitbesteed werk interne controle (€ 15.000); en - implementatie Beheerplan Openbare Ruimte (€ 6.400) 	93.000	N
<p><i>Overige afwijkingen:</i></p> <p>Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:</p>	4.000	N
<i>Saldo van het Deelprogramma</i>	97.000	N

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

LOKALE HEFFINGEN

Tot dit onderdeel behoren de volgende producten:

- 931 Baten OZB-gebruikers
- 932 Baten OZB-eigenaren
- 933 Baten RZB woon - en bedrijfsruimten
- 938 Baten reclamebelasting

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Baten					
Baten OZB-gebruikers	239.805	224.805	224.180	625	N
Baten OZB-eigenaren	2.282.830	2.264.830	2.259.559	5.271	N
Baten RZB woon - en bedrijfsruimten	3.317	3.317	4.073	756	V
Baten reclamebelasting	35.000	35.000	37.321	2.321	V
Totaal Baten	2.560.952	2.527.952	2.525.133	-2.819	
Baten OZB-gebruikers	239.805	224.805	224.180	625	N
Baten OZB-eigenaren	2.282.830	2.264.830	2.259.559	5.271	N
Baten RZB woon - en bedrijfsruimten	3.317	3.317	4.073	756	V
Baten reclamebelasting	35.000	35.000	37.321	2.321	V
Saldo deelprogramma	-2.560.952	-2.527.952	-2.525.133	-2.819	

Toelichtingen op de afwijkingen
Omschrijving onderdeel

Afwijking in € V = vrdl
N = nadl

Overige afwijkingen:

3.000 N

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma

3.000 N

ALGEMENE UITKERING

Tot dit onderdeel behoren de volgende producten:

921   Uitkeringen Gemeentefonds

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Baten					
Uitkeringen Gemeentefonds	13.023.643	13.117.407	13.059.910	57.497	N
Totaal Baten	13.023.643	13.117.407	13.059.910	-57.497	
Uitkeringen Gemeentefonds	13.023.643	13.117.407	13.059.910	57.497	N
Saldo deelprogramma	-13.023.643	-13.117.407	-13.059.910	-57.497	

Toelichtingen op de afwijkingen

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = vrdl N = nadl
BATEN		
<i>Uitkeringen Gemeentefonds</i>	57.000	N
De werkelijk ontvangen uitkering is € 57.000 lager dan geraamd in de begroting. Deze lagere uitkering wordt veroorzaakt door aanpassingen in de basisgegevens. De uitkering wordt echter voorlopig vastgesteld in juni 2017, terwijl definitieve vaststelling nog een jaar later is. Deze vaststelling vindt plaats op basis van de vastgestelde basisgegevens (aantallen) en de werkelijke rijksuitgaven.		
<i>Overige afwijkingen:</i>	0	
Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:		
<i>Saldo van het Deelprogramma</i>	57.000	N

UITKERING SOCIAAL DEELFONDS

Tot dit onderdeel behoren de volgende producten:

923 Integratie-uitkering sociaal domein

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Baten				
Integratie-uitkering sociaal domein	7.132.086	7.216.591	7.216.591	0 -
Totaal Baten	7.132.086	7.216.591	7.216.591	0
Integratie-uitkering sociaal domein	7.132.086	7.216.591	7.216.591	0 N
Saldo deelprogramma	-7.132.086	-7.216.591	-7.216.591	0

Toelichtingen op de afwijkingen

Omschrijving onderdeel

Afwijking in € V = vrdl
N = nadl

Overige afwijkingen:

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma 0

DIVIDEND

Tot dit onderdeel behoren de volgende producten:

913.2 Ov.fin.middelen: dividend

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Baten				
Ov.fin.middelen: dividend	115.951	1.624.831	1.631.410	6.579 V
Totaal Baten	115.951	1.624.831	1.631.410	6.579
Ov.fin.middelen: dividend	115.951	1.624.831	1.631.410	6.579 V
Saldo deelprogramma	-115.951	-1.624.831	-1.631.410	6.579

Toelichtingen op de afwijkingen

Omschrijving onderdeel	Afwijking in €	V = vrdl N = nadl
<i>Overige afwijkingen:</i>	7.000	V
Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:		
<i>Saldo van het Deelprogramma</i>	7.000	V

SALDO FINANCIERINGSFUNCTIE

Tot dit onderdeel behoren de volgende producten:

960.2 Saldo van kostenplaatsen: Kapitaallasten

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten				
Saldo van kostenplaatsen: Kapitaallasten	0	0	16.291	16.291 N
Totaal Lasten	0	0	16.291	-16.291
Baten				
Saldo van kostenplaatsen: Kapitaallasten	45.363	76.275	0	76.275 N
Totaal Baten	45.363	76.275	0	-76.275
Saldo van kostenplaatsen: Kapitaallasten	45.363	76.275	16.291	92.566 N
Saldo deelprogramma	-45.363	-76.275	16.291	-92.566

Toelichtingen op de afwijkingen Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   V = vrdl
N = nadl

LASTEN

Saldo van kostenplaats Kapitaallasten

16.000   N

Op dit onderdeel vindt de afwikkeling plaats van het saldo van de kostenverdeelstaat kapitaallasten. Op begrotingsbasis vindt er een renteberekening plaats. Deze renteberekening bestaat voor een deel uit rente van externe en een deel van interne financieringsmiddelen. Doordat de interne financieringsmiddelen zijn toegenomen (reservegroei) is op een aantal deelprogramma's een hogere opbrengst aan bespaarde rente geboekt. Die voordelen moeten in samenhang met dit nadeel worden gezien. Het gaat echter slechts om administratieve verrekeningen.

BATEN

Saldo van kostenplaats Kapitaallasten

76.000   N

zie ook de toelichting bij de lasten

Overige afwijkingen:

1.000   N

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma

93.000   N

ONVOORZIENE UITGAVEN

Tot dit onderdeel behoort het volgende product:

922 Algemene baten en lasten

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten				
Algemene baten en lasten	150.688	11.727	0	11.727 V
Totaal Lasten	150.688	11.727	0	11.727
Baten				
Algemene baten en lasten	49.000	86.317	86.317	0 -
Totaal Baten	49.000	86.317	86.317	0
Algemene baten en lasten	101.688	74.590	86.317	11.727 V
Saldo deelprogramma	101.688	-74.590	-86.317	11.727

Toelichtingen op de afwijkingen Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   V = vrdl
N = nadl

LASTEN

Algemene baten en lasten

Dit betreft de restantraming van de post onvoorziene uitgaven.

12.000   V

Saldo van het Deelprogramma   12.000   V

MUTATIES OP DE RESERVES

Tot dit onderdeel behoort het volgende product:

980 Mutatie reserves functies 0 t/m 9

Wat heeft het gekost?

		Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Lasten						
Mutatie reserves functies 0 t/m 9		4.000	9.815.608	10.567.484	751.876	N
Totaal	Lasten	4.000	9.815.608	10.567.484	-751.876	
Baten						
Mutatie reserves functies 0 t/m 9		822.906	9.621.151	9.712.277	91.127	V
Totaal	Baten	822.906	9.621.151	9.712.277	91.127	
Mutatie reserves functies 0 t/m 9		818.906	194.457	855.207	660.750	N
Saldo deelprogramma		-818.906	194.457	855.207	-660.750	

Toelichtingen op de afwijkingen

	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr na wijz. en Real.: V = voordeel N = nadeel	
Lasten				
Algemene reserve	531.804	534.743	2.939	N
Reserve lopende verplichtingen	388.598	451.368	62.770	N
Reserve bovenwijkse voorzieningen	0	7.822		N
Reserve dorpshuizen	4.000	4.000	0	V
Reserve huisvesting onderwijs	896.535	896.535	0	V
Reserve regiovisie	0	0	0	V
Reserve verkiezingen	0	0	0	V
reserve herstructurering	0	2.235	2.235	N
Reserve grondexploitatie	154.000	154.000	0	V
Reserve baggerplan	0	131.900	131.900	N
Reserve onderhoud kunstwerken		0	0	V
Reserve cofinancieringen	56.930	50.000	6.930	V
Reserve kosten WMO	542.133	815.349	273.216	N
Reserve onderhanden werk	0	0	0	V
Reserve duurzaamheid	108.495	115.199	6.705	N
Diverse dekkingsreserves	7.121.044	7.121.044	0	V
Egalisatiereserve vuilverwerking	12.068	108.868	96.800	N
Egalisatiereserve rioolheffingen	0	174.379	174.379	N
Egalisatiereserve onderhoud wegen	0	42	42	N
Egalisatiereserve openb.verlichting		0	0	V
Totaal Lasten	9.815.607	10.567.484	751.877	N

Baten				
Algemene reserve	2.085.075	2.109.305	24.229	V
Reserve aandelen Essent	5.032.000	5.032.000		
Reserve lopende verplichtingen	425.515	386.333	39.182	N
Reserve bovenwijkse voorzieningen	617.362	617.362		
Reserve bosaanleg	146.000	113.529		
Reserve functiewaardering	0	5.000		
Reserve uitvoering sportnota	15.000	15.000	0	V
Reserve huisvesting onderwijs	180.278	261.701	81.423	V
Reserve regiovisie	0	0	0	V
Reserve onderhoud kunstwerken	0	78.754		V
Reserve verkiezingen	0	4.745	4.745	V
Reserve grondexploitatie	138.907	129.000	9.907	N
Egalisatiereserve baggeren	125.860	0	125.860	N
Reserve cofinancieringen	66.105	62.661	3.444	N
Reserve inkomensdeel WWB	434.580	351.105		N
Reserve museum Wierdenland	44.266	55.799	11.533	V
Reserve kosten WMO	259.246	307.080		V
Reserve ICT/HNW	0	0	0	V
Reserve vervanging tractiematerieel		10.000	10.000	V
Egalisatiereserve vuilverwerking	50.956	0	50.956	N
Egalisatiereserve rioolheffingen	0	0	0	V
Egalisatiereserve openbare verlichting		172.903	172.903	V
Totaal Baten	9.621.151	9.712.277	91.127	V

Saldo Onderdeel Reservemutaties	194.456	855.207	660.751	N
--	----------------	----------------	----------------	----------

RESULTAAT VAN DE BATEN EN LASTEN

Tot dit deelprogramma behoren de volgende producten:

990 Resultaat v/d rekening van baten/lasten

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Lasten					
Resultaat v/d rekening van baten/lasten	165.327	0	0	0	-
Totaal Lasten	165.327	0	0	0	
Baten					
Resultaat v/d rekening van baten/lasten	0	194.356	0	194.356	N
Totaal Baten	0	194.356	0	-194.356	
Resultaat v/d rekening van baten/lasten	165.327	194.356	0	194.356	N
Saldo deelprogramma	165.327	-194.356	0	-194.356	

Toelichtingen op de afwijkingen
Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   **V = vrdl**
N = nadl

BATEN

Resultaat v/d rekening van baten en lasten 194.000 N

Op grond van met name de Kadernota 2016 en de bestuursrapportage 2016 was er voor het jaar 2016 een fors tekort geraamd. Dit tekort zou worden gedekt door een onttrekking aan de algemene reserve. Deze onttrekking is bij het opmaken van deze jaarstukken niet geboekt en vormt hier nu een nadeel.

Overige afwijkingen: 0

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma 194.000 N

Paragrafen

PARAGRAAF A LOKALE HEFFINGEN

Inleiding

De paragraaf lokale heffingen bevat de volgende onderdelen:

- A. Het beleid ten aanzien van de gemeentelijke heffingen;
- B. Een overzicht van de diverse heffingen;
- C. De werkelijke inkomsten voor 2016;
- D. Een overzicht van de lokale lastendruk;
- E. Het kwijtscheldingsbeleid.

A. Beleid ten aanzien van de gemeentelijke heffingen

Voor de hoogte van de gemeentelijke belastingen gelden de volgende uitgangspunten:

- Collegeprogramma (geactualiseerd) 2014–2018: Uitgangspunt is dat de gemeentelijke heffingen zoveel mogelijk kostendekkend dienen te zijn, dat blijven of worden gemaakt;
- bepalingen Gemeentewet en Wet Milieubeheer waarin wordt bepaald dat de hoogte van de tarieven en heffingen niet boven de kostprijs mogen worden geheven;
- legesverordening, verordening onroerende zaak belastingen, verordening roerende zaken, verordening reinigingsheffingen, verordening rioolheffingen, verordening lijkbezorgingsrechten, verordening marktgelden, verordening reclamebelasting; raadsbesluit gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid.

B. Overzicht van de diverse heffingen

De gemeente Winsum kent de volgende heffingen:

B1. Onroerende zaak belastingen (OZB)

De OZB wordt geheven van eigenaren en gebruikers van alle in de gemeente gelegen niet-woningen en van eigenaren van alle in de gemeente gelegen woningen.

Voor de OZB geldt nog een zogenaamde macronorm. Met ingang van 2016 wordt door het kabinet gedacht aan een woonlastennorm. Die norm betreft de OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. De VNG is geen voorstander van een macronorm (of een andere vanuit het Rijk opgelegde beperking in democratische keuzes). Autonome gemeenten maken verantwoorde keuzes en doorkruisen daarbij niet de gewenste ontwikkeling van de collectieve lastendruk in Nederland. Afschaffing van de macronorm heeft daarom de voorkeur van de VNG. In 2015 was de macronorm vastgesteld op 3%. Voor 2016 is de macronorm 3%. In de kadernota 2015 heeft de gemeenteraad besloten om deze norm te volgen voor wat betreft de procentuele aanpassing. Daarnaast is besloten om de kosten van bezwaar en beroep ook bij de percentages van de OZB mee te nemen.

De OZB wordt vanaf 2009 berekend naar een percentage van de waarde van de onroerende zaak. Tot en met 2008 toe werd gewerkt met eenheden van € 2.500,00.

De gemeentelijke tarieven 2016 worden gebaseerd op het nieuwe tijdvak 1-1-2016/1-1-2017 met waarde peildatum 1-1-2015. Voor het bepalen van de te hanteren percentages voor de berekening van de OZB is de waardeontwikkeling van belang. Zoals bekend vindt de waardebepaling thans jaarlijks plaats. De uitkomsten daarvan zijn ieder jaar vaak pas in oktober bekend. Gelet op dit gegeven en de uit te voeren rekenexercities om de nieuwe percentages te bepalen, vindt de behandeling c.q. besluitvorming bij de behandeling van de begroting plaats.

In overeenstemming met de kadernota 2015 worden de onroerende zaakbelastingen voor de jaren 2016 tot en met 2018 met 0,25% extra per jaar verhoogd met 3%.

OZB-tarieven	2016 percentage WOZ-waarde	2015 percentage WOZ-waarde
- eigenaren woningen	0,2125%	0,1875%
- eigenaren niet-woningen	0,2702%	0,2269%
- gebruikers niet-woningen	0,2035%	0,1659%

B2. Afvalstoffenheffing

De gemeente heeft een wettelijke plicht tot de inzameling van huishoudelijk afval. De kosten die de gemeente daarvan heeft, kunnen door afvalstoffenheffing verhaald worden op de aanbieder van het afval. De begrote opbrengsten mogen de begrote kosten niet overschrijden.

De afvalstoffenheffing wordt niet in de gemeentewet geregeld, maar in artikel 15.33 Wet milieubeheer. De afvalstoffenheffing is een bestemmingsheffing met een belastingkarakter. De belasting wordt geheven van degene die in de gemeente feitelijk gebruik maakt van een perceel ten aanzien waarvan als gevolg van de artikelen 10.21 en 10.22 van de Wet milieubeheer een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt. Ook als nooit afval wordt aangeboden, kan dus toch afvalstoffenheffing worden geheven.

De betreffende verordening kent uitsluitend vrijstelling voor afvalstoffenheffing van percelen voor de publieke dienst bestemd (gemeente genot hebbende).

Op 5 juli 2012 is de Afvalnota Winsum: Minder Afval – Beter gescheiden – Efficiënter ingezameld vastgesteld. Met het vaststellen van deze nota is onder andere besloten tot invoering van diftar op basis van gewicht en frequentie. De invoering van diftar heeft in 2013 plaats gevonden. Het ingevoerd diftar systeem baseert zich op gewicht en frequentie, d.w.z. dat huishoudens betalen per kilo aangeleverd restafval c.q. gft-afval en voor het aantal keren dat een minicontainer wordt aangeboden.

Zowel de kosten als de opbrengsten liepen fors achter bij de oorspronkelijke ramingen (niet gebaseerd op Diftar). In 2014 is het invoeringsjaar geëvalueerd. Deze evaluatie is gebruikt als basis voor de voorstellen van 2015 e.v.

De tarieven voor de afvalstoffenheffing gaan op begrotingsbasis uit van 100% kostendekkendheid. Vanaf 2012 wordt het geraamde bedrag aan kwijschelding doorberekend in de tarieven voor afvalstoffenheffing.

Tarieven afvalstoffenheffing	2016	2015
- meerpersoonshuishouden	€ 0,00	€ 0,00
- eenpersoonshuishouden	€ 0,00	€ 0,00
DifTar - basis	€ 120,00	€ 120,00
DifTar - per lediging	€ 1,00	€ 1,10
DifTar - per kilo restafval	€ 0,20	€ 0,26
DifTar - per kilo GFT	€ 0,04	€ 0,10

B3. Rioolheffing

Naar aanleiding van het in werking treden van de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken is heffing van het rioolrecht vanaf 2010 niet meer mogelijk. In plaats van rioolrecht is de gemeente met ingang van 1 januari 2010 overgegaan tot invoering van de rioolheffing.

Ook bij de nieuwe heffing (artikel 228a Gemeentewet) geldt dat de geraamde opbrengsten niet hoger mogen zijn dan de geraamde kosten. Belangrijk verschil is echter dat de nieuwe verbrede rioolheffing niet het karakter heeft van een individuele dienstverlening zoals dat bij het oude rioolrecht wel het geval was. De verbrede zorgplicht is gericht op collectieve maatregelen.

Gemeenten hebben een sterkere regierol gekregen in het omgaan met regenwater in bebouwd gebied en het aanpakken van stedelijke grondwaterproblemen. Om de taakverbreding te kunnen financieren is het eerdere rioolrecht dus omgevormd tot een bredere rioolheffing.

Alle kosten die gemaakt worden ter nakoming van de (nieuwe) zorgplichten kunnen worden verhaald op de burgers en bedrijven. Dit betekent dat gemeenten het individuele profijt van de nieuwe rioolheffing niet meer hoeven aan te tonen, zoals dat wel het geval was bij rioolrecht.

Uitgangspunt is dat de rioolheffing kostendekkend is. Vanaf het jaar 2010 gebeurt dit volledig op basis van een contante waarde berekening van de toekomstige lasten en baten op dit onderdeel. De Contante Waarde hiervan moet gelijk zijn aan de stand van de Voorziening vervanging rioleringen. Het tarief wordt in overeenstemming met de in de nota lokale heffingen 2011 vastgesteld model kostenonderbouwing rioolheffing berekend.

Op 19 november 2013 is het Afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV, planperiode 2014-2018 vastgesteld. Het plan bevat een nieuwe kijk op afvalwater. Het gaat over de wettelijke taken van de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond en van waterschap Noorderzijlvest. Het Afvalwaterbeleidsplan fungeert als (wettelijk verplicht) gemeentelijk rioleringsplan. Het plan heeft een breder blikveld gekregen, omdat het de gehele afvalwaterketen omvat.

Alle kosten en investeringen zijn in het model rioolheffingsberekening gebracht en voor een periode van 20 jaar berekend. Voor de planperiode 2014 t/m 2018 en daarna tot 2030 is gerekend met een vast tarief van € 210,00. Daarna is een gelijkmatige stijging berekend om een kostendekkend niveau te behouden. Er is geen rekening gehouden met een stijging of daling van het aantal heffingseenheden.

Het tarief bedroeg de afgelopen twee jaar:

Rioolrecht	2016	2015
- per aansluiting	€ 210,00	€ 210,00

B4. Leges

Onder de naam "leges" worden een aantal verschillende rechten geheven ter zake van het genot van door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten (o.a. paspoorten, rijbewijzen, diverse uittreksels, huwelijken, bouwvergunningen en diverse overige vergunningen). Het streven is dat alle leges en tarieven zoveel mogelijk kostendekkend zijn, dat blijven of worden gemaakt. Voorwaarde daarbij is wel dat vooraf volstrekt helder is wat de reële kosten zijn. De burger mag niet betalen voor "oneigenlijke" kosten. In sommige gevallen leidt het kostendekkend maken van tarieven tot verhoging dan wel tot verlaging. De burger dient goed geïnformeerd te worden over de opbouw van de werkelijke kosten. Waarschijnlijk zal hij of zij eerder begrip hebben voor de aan hem of haar doorberekende bedragen.

B5. Lijkbezorgingsrechten (begraafrechten)

Op basis van de verordening worden rechten geheven voor het gebruik van de begraafplaatsen en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaatsen.

Uitgangspunt van de door uw raad vastgestelde nota begraven is om meer evenwicht aan te brengen tussen de kosten en inkomsten voor begraven. De beoogde kostendekkendheid is 90% tot 100%.

B6. Roerende zaak belasting

Deze belasting is in 2004 ingevoerd. Via de roerende zaakbelasting leveren eigenaren en gebruikers van roerende zaken zoals woonschepen en woonwagens een bijdrage aan de instandhouding van de collectieve voorzieningen van onze gemeente. De aanslag wordt berekend op basis van de economische waarde van de roerende zaak. De Wet WOZ waarin regels worden gegeven voor de waardebepaling van onroerende zaken, geldt niet voor roerende zaken. De regels voor de waardebepaling van roerende zaken zijn wel vergelijkbaar met de regels uit de Wet WOZ. Dat betekent dat de waarde voor de belastingaanslag in principe wordt vastgesteld op basis van de waarde in het economisch verkeer. Ook de roerende zaakbelastingen worden met ingang van 2009 berekend naar een percentage van de waarde van de roerende zaak. De belastingtarieven voor roerende zaken houden gelijke tred met de onroerendezaakbelastingen. In overeenstemming met de kadernota 2015 worden ook de roerende zaakbelastingen voor de jaren 2016 tot en met 2018 met 0,25% extra per jaar verhoogd met 3%.

B7. Marktgelden

Onder de naam marktgelden worden rechten geheven over het ter beschikking stellen van een standplaats voor het uitoefenen van de markthandel en daarmee verband houdende handelingen en/of het gebruik van verstrekte hulpmiddelen. Op dit moment worden alleen nog marktgelden in rekening gebracht voor de weekmarkt in Winsum. De organisatie van de jaarmarkt (Baistemaart) in Winsum is overgedragen aan een stichting.

Voor deze heffing is 100% kostendekkendheid in principe het uitgangspunt. Een kostendekkendheid van 100% is niet haalbaar, omdat deze leidt tot irreële tariefstellingen. Daarmee vormt zich een risico van zogenaamde leegloop van de markt. Dit is ongewenst temeer daar de trend laat zien dat de marktgelden teruglopen. De huidige weekmarkt is gesitueerd op het voorterrein langs het water bij winkelcentrum Obergon. In de toekomst wordt het winkelcentrum Obergon vernieuwd en blijft er ook ruimte voor de weekmarkt.

B8. Privaatrechtelijke vergoedingen

De gemeente Winsum heeft met diverse partijen huur- en pachtovereenkomsten gesloten. Bij af te sluiten contracten wordt een duidelijke koppeling gelegd tussen de kosten en opbrengsten.

B9. Reclamebelasting

Onder de naam reclamebelasting wordt, binnen het postcodegebied 9951, een directe belasting geheven voor een openbare aankondiging die zichtbaar is vanaf de openbare weg.

C. Geraamde opbrengst 2016

	Begroting	Begroting	Realisatie	Afwijking
Opbrengsten lokale heffingen	2016 primair	2016 na wijz.	2016	2016
Onroerende zaak belastingen	2.522.635	2.489.635	2.483.739	-5.896
Afvalstoffenheffing	1.397.905	1.397.905	1.573.685	175.780
Rioolrechten	1.255.763	1.255.763	1.248.870	-6.893
Bouwvergunningen c.a.	307.375	207.375	148.224	-59.151
Begrafenisrechten	184.456	107.456	103.198	-4.258
Secretarieleges	267.220	287.087	255.067	-32.020
Marktgelden	1.992	1.992	2.199	207
Roerende zaak belastingen	3.317	3.317	4.073	756
Gebruiksverg. brandveiligheid	0	0	0	0
Reclamebelasting	35.000	35.000	37.321	2.321
Totaal	5.975.663	5.785.530	5.856.376	70.846

D. Lokale lastendruk

De belastingdruk in Winsum is bovengemiddeld ten opzichte van omliggende gemeenten. Ter informatie is onderstaand overzicht opgenomen waaruit blijkt hoeveel een gezin in de Groninger gemeenten moet betalen voor de zogenaamde pakketbelastingen. Dit overzicht is gebaseerd op de digitale atlas 2016 zoals gepubliceerd door het Coelo.

Bij de berekening van de bedragen is bij de zowel de rioolheffing als de afvalstoffenheffing uitgegaan van een meerpersoons huishouden.

Rangschikking: de rangschikking is gebaseerd op de door Coelo gepubliceerde ranglijst voor wat betreft de gemeentelijke woonlasten 2016.

De gemeentelijke woonlasten 2016 voor meerpersoonshuishoudens

(Coelo: atlas van de lokale lasten 2016)

Gemeenten	Woonlasten éénpersoons huishouden	Woonlasten meerpersoons huishouden	Rangnummer meerpersoons huishouden Nederland 2015	Rangnummer meerpersoons huishouden Nederland 2016	Verloop ranglijst
	2016	2016	2015	2016	Daler Stijger
Stadskanaal	585	645	47	61	
Hoogezand-S	611	668	68	81	
Veendam	622	682	130	97	
Pekela	637	718	174	148	
Eemsmond	665	724	108	156	
Bedum	724	724	146	157	
Zuidhorn	636	734	175	178	
Slochteren	713	737	167	182	
Groningen	650	748	217	207	
Vlagtwedde	767	767	239	241	
Winsum	701	798	296	290	
Oldambt	755	799	343	292	
Delfzijl	746	804	330	300	
Grootegast	703	825	288	321	
Appingedam	806	831	353	329	
Haren	759	832	334	333	
Marum	713	835	308	338	
Menterwolde	756	843	313	346	
Leek	727	850	323	349	
Ten Boer	853	853	354	353	
Loppersum	813	858	355	358	
De Marne	806	858	365	359	
Bellingwedde	831	895	391	372	

In dit overzicht is Winsum, in vergelijking met het vorig jaar, iets gestegen op de ranglijst van minst dure gemeenten. In bovenstaande Coelo-lijst wordt voor Winsum bij de afvalstoffenheffing een tarief wordt genoemd van € 265,-. Niet bekend is hoe dit bedrag is bepaald. Dit bedrag speelt een behoorlijke rol bij de bepaling van het rangnummer. De verwachting is dat dit bedrag de komende jaren wordt scherper bekend worden en daarmee zal de plaats van Winsum op deze lijst ook nauwkeuriger worden.

E. Kwijtscheldingsbeleid

Kwijtschelding van belasting kan worden verleend indien men niet in staat is anders dan met buitengewoon bezwaar de belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen. Van buitengewoon bezwaar is in het algemeen sprake indien de middelen om een belastingaanslag te betalen ontbreken en ook niet binnen afzienbare tijd kunnen worden verwacht. Daarnaast kunnen zich ook andere omstandigheden voordoen die meebrengen dat betaling van de aanslag redelijkerwijs niet kan worden gevorderd. Om de rechtszekerheid en rechtsgelijkheid voor elke burger te waarborgen, is er een landelijk geldend kwijtscheldingsbeleid ontwikkeld en vastgelegd in de "Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990".

Vroeger waren de normen tamelijk streng, maar sinds 1 januari 1995 zijn de normen verruimd. Deze verruiming bestond uit een verhoging van de kosten van bestaan van 90% naar maximaal 95% van de bijstandsuitkeringen. Met ingang van 1 januari 1997 is de kwijtscheldingsnorm uiteindelijk tot 100% opgetrokken. Verreweg de meeste gemeenten hanteren de maximale kwijtscheldingsnorm. In de praktijk betekent dit dat huishoudens met een minimumloon voor kwijtschelding in aanmerking komen, mits zij de vermogenstoets doorstaan.

Met ingang van 1998 voert het waterschap Noorderzijlvest (thans Hefpunt voor belastingen van waterschappen en gemeenten) de kwijtscheldingsregeling uit voor onze gemeente.

Jaarlijks doen veel mensen bij hun gemeente het verzoek om kwijtschelding van gemeente-belastingen. Als de kwijtschelding wordt toegewezen, kan dat burgers honderden euro's per jaar schelen. Zodoende is deze kwijtschelding een belangrijke manier om armoede terug te dringen.

Volume kwijtscheldingen	Realisatie 2016	Begroting 2016	Realisatie 2015
OZB	1.429	0	1237
Afvalstoffenheffing	64.450	85.676	85.676
Rioolrecht	1.098	2.297	1050
Totaal	66.977	87.973	87.963

Voor de OZB wordt geen raming voor kwijtscheldingen opgenomen, omdat, na de afschaffing van OZB voor gebruikers van woningen, er feitelijk geen aanvragen meer binnenkomen. Met ingang van 2012 wordt het geraamde bedrag aan kwijtschelding doorberekend in de tarieven voor afvalstoffenheffing.

PARAGRAAF B WEERSTANDSVERMOGEN

Inleiding

Het weerstandsvermogen kan worden gedefinieerd als “het vermogen van de gemeente Winsum om niet-structurele financiële risico’s op te kunnen vangen ten einde haar taken te kunnen voortzetten”.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de twee componenten: de weerstandscapaciteit (zijnde de middelen waarover de gemeente beschikt/kan beschikken om niet-begrote kosten te dekken) en de risico’s waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten.

Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van de gemeente voor het begrotingsjaar, maar ook voor de meerjarenramingen.

Het weerstandsvermogen heeft enkele malen in de raad tot discussie geleid. De discussie gaat vooral over de hoogte van de algemene reserve. Alvorens in te gaan op de gewenste weerstandscapaciteit en het gewenste weerstandsvermogen, wordt eerst ingegaan op de kader stellende en controlerende rol van de gemeenteraad op het gebied van het weerstandsvermogen. In dit kader wordt geput uit de handreiking Weerstandsvermogen voor Raadsleden zoals deze op 16 augustus 2007 door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan de gemeenteraden is verstuurd.

Kader stellende en controlerende rol van de gemeenteraad op het gebied van het weerstandsvermogen.

De gemeenteraad dient richting te geven aan het beleid. Dat kan aan de hand van de ratio weerstandscapaciteit. In de handreiking is aangegeven dat deze ratio berekend kan worden door de beschikbare weerstandscapaciteit af te zetten tegen de benodigde capaciteit. Bij de benodigde capaciteit gaat het om de niet afgedekte risico’s.

De begroting is hét moment voor de raad om kaders te stellen. In de bestuursrapportages wordt de raad geïnformeerd over de uitvoering van het beleid en in de jaarrekening vindt verantwoording van het uitgevoerde beleid plaats.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit al die elementen waarmee tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden. Hiertoe behoren de algemene reserve, de vrij aanwendbare bestemmingsreserves, de omvang van de onbenutte belastingcapaciteit, en (op begrotingsbasis) de post onvoorzien.

Hieruit volgt dat de totale weerstandscapaciteit op € 19,3 miljoen komt. Hieraan ligt de volgende berekening ten grondslag.

Weerstandscapaciteit exploitatie:		
Onbenutte belastingcapaciteit:		
OZB		0
Rioolrechten		0
Afvalstoffenheffing		0
Leges en andere heffingen	p.m.	
Totaal onbenutte belastingcapaciteit		0
Rekeningsresultaat		168
Totaal weerstandsvermogen exploitatie		168
Weerstandscapaciteit vermogen:		
Vrij aanwendbare algemene reserve	3.180	
Vrij aanwendbare bestemmingsreserves:	15.943	
Stille reserve	0	
Totaal weerstandscapaciteit vermogen		19.123
Totale weerstandscapaciteit		<u>19.290</u>

Risico's

Een gemeente loopt in de uitvoering van haar taken, net als elke organisatie en elk bedrijf, bepaalde risico's. Op basis van de in april 2017 bekende informatie zijn de risico's geïnterpreteerd.

Bij de inventarisatie van de risico's is een inschatting gemaakt (kwantificering) van de mogelijke financiële gevolgen welke kunnen optreden zodra een risico werkelijkheid wordt. Daarbij dient opgemerkt te worden dat deze bedragen globaal, indicatief en soms discutabel zijn.

Risico's waarvan de oorzaak in het verleden of heden ligt en waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten dienen te worden voorzien. Een voorbeeld daarvan is de voorziening dubieuze debiteuren. De risico's waarvan de omvang niet redelijkerwijs is in te schatten en/of die zich nog (kunnen) gaan voordoen dienen te worden afgedekt door bestemmings- en/of de algemene reserves.

De risico's worden onderverdeeld in:

- risico's voortvloeiend uit eigen beleid
- risico's voortvloeiend uit het beleid van hogere overheden
- risico's voortvloeiend uit samenwerking met andere gemeenten of instanties
- risico's voortvloeiend uit het doen en/of nalaten van anderen
- risico's voortvloeiend uit voor de gemeente autonome ontwikkelingen
- risico's op eigendommen (waarderingsrisico)
- risico's die samenhangen met de interne bedrijfsvoering

Risico's voortvloeiend uit eigen beleid

Bij de open einderegelingen zoals het leerlingenvervoer, individuele verstrekkingen en huishoudelijke verzorging zijn de begrote bijdragen gebaseerd op de gemiddelde bijdragen van een aantal jaren. Door fluctuatie in de aantallen aanvragen kan afwijking ten opzichte van de raming ontstaan.

Leerlingenvervoer

Bij leerlingenvervoer is sprake van een "open-einde-regeling". Het is niet in te schatten hoeveel personen per jaar gebruik zullen maken van deze regeling. Hierdoor kunnen de kosten jaarlijks behoorlijk fluctueren.

De werkelijke kosten hebben in 2016 ruim € 220.000. Het gekwantificeerde risico wordt ongeveer tussen 10 en 20% van het budget geraamd (afgerond minimaal € 23.000 en maximaal € 46.000).

Juridische procedures

Medio april 2017 lopen de volgende juridische procedures:

- met de aannemer van het project toegankelijkheid stations.

Het inschatten van risico's in dergelijke procedures is lastig en al helemaal om wat voor een bedrag het zou kunnen gaan. De verwachting is dat wij een sterke zaak hebben. We hebben een risico ingeschat tussen de 0 en 10% van het fictieve bedrag € 150.000,-.

Grondexploitatie

Het ambitieniveau van de gemeente van de op stapel staande projecten en de in exploitatie te nemen gronden is realistisch. De belangstelling voor een kavel in de nieuwe wijk "Munster" is groot.

In de paragraaf Grondbeleid is aangegeven dat de risico's van de vastgestelde exploitatieplannen beperkt zijn.

De risico's bij de in exploitatie genomen gronden zijn afhankelijk van de snelheid waarmee nieuwe woningen gebouwd en afgezet kunnen worden. Jaarlijks worden de exploitatieopzetten geactualiseerd. Voorziene verliezen worden ten laste gebracht van de reserve grondexploitatie. Als huidige beleidslijn geldt momenteel dat op basis van de geprognosticeerde omvang van de lasten en de baten een risiconorm wordt gehanteerd van 10%. In het kader van de bepaling van het weerstandsvermogen hoeven de risico's die gemeente loopt bij de grondexploitatie niet meegenomen te worden. Deze risico's dienen immers door middel van de reserve grondexploitatie afgedicht te zijn. Omdat het om redelijk omvangrijke bedragen zal gaan en we ook afhankelijk zijn van externe factoren als economische ontwikkelingen, wordt bij de bepaling van de omvang van de algemene reserve toch 'veiligheidshalve' met een gekwantificeerd risico van een percentage van de omvang van de boekwaarde van de exploitatieplannen meegenomen. De omvang per 31 december 2016 is € 1.090.000,- en hiervan nemen we minimaal 10% en maximaal 20% als risico mee.

Risico's voortvloeiend uit het beleid van hogere overheden

De gemeente Winsum voert een groot aantal mede-bewindstaken uit ten behoeve van de Rijksoverheid waarvoor specifieke uitkeringen en bijdragen uit het gemeentefonds worden ontvangen. Een wijziging in het beleid van de Rijksoverheid of de financiering van deze taken kan een risico voor de gemeenten betekenen. Daarbij is regelmatig sprake van een 'open-einde-regeling'.

Voor de WWB wordt een gekwantificeerd risico van maximaal 10% van de rijksbijdrage opgenomen. Indien de uitgaven hoger zijn dan 105% van het rijksbudget kan een aanvraag voor de Vangnetregeling worden ingediend. Indien voldaan aan de voorwaarden worden uitgaven tussen de 105% en 110% voor 50% vergoed. Het meerdere boven de 110% wordt volledig vergoed. Uitgaven tot 105% van de rijksbijdrage zijn voor risico van de gemeente.

Voor de WMO ligt het risico in 2016, naast de woningaanpassingen, voornamelijk bij de hulp bij het huishouden (HH). In 2015 is het rijksbudget voor HH met 40% gekort. (in euro's 360.000). Voor de decentralisatie AWBZ geldt dat deze gepaard gaat met een korting van 25% op de overkomende AWBZ-taken.

Vanuit de integratie uitkering sociaal domein Participatiewet worden de wsw en de reïntegratietrajecten gefinancierd. Daarnaast heeft uw raad bij vaststelling van het strategisch beleidskader Werk en Inkomen 2015-2018 besloten dat ook de bijdrage in het geraamde tekort van Ability uit het Participatiebudget betaald moet worden. We lopen het risico dat de middelen vanuit de participatie niet voldoende zijn.

Voor zowel de decentralisatie AWBZ als Jeugd geldt dat het risico's met name bij de Persoonsgebonden budgetten (PGB's) liggen.

Risico's voortvloeiend uit samenwerking

Sociale werkvoorziening

De bijdrage in het exploitatietekort van Ability is als risico opgenomen bij de Participatiewet. Naast Ability is een klein aantal wsw-geïndiceerden geplaatst bij Iederz Groningen. Het gekwantificeerde risico is hiervoor gering. In 2016 is bij Ability geen sprake van een tekort in het eigen weerstandsvermogen.

Risico's voortvloeiend uit het doen en/of nalaten van anderen

Reguliere verzekerbare risico's zijn ondergebracht bij verzekeraars. Voor enkele dubieuze debiteuren is een voorziening getroffen. In deze jaarrekening 2016 is aangegeven dat de risico's bij de afgegeven borgstellingen gering zijn: borgstelling rente en aflossing verenigingen € 154.000 (2015: € 164.000), woningbouwleningen € 16.224.000 (2015: € 15.889.000), en leningen particuliere woningen € 2.298.000 (2015: € 2.469.000).

Het gekwantificeerde risico wordt p.m. geraamd.

Risico's voortvloeiend uit voor de gemeente autonome ontwikkelingen

De autonome ontwikkelingen zoals inwoneraantal en woningbouw, accres als gevolg van uitbreidingen e.d. zijn naar beste inschatting van de ontwikkelingen in de begroting meegenomen.

Risico's op eigendommen

Op dit moment zijn er geen risico's bekend. Reguliere verzekerbare risico's zijn ondergebracht bij verzekeraars.

Risico's die samenhangen met de interne bedrijfsvoering

De risico's welke voortvloeien uit de normale bedrijfsprocessen met de daaraan gekoppelde budgetbewaking en interne informatievoorziening behoren tot de normale risico's welke bij de uitvoering van de begroting behoren. De rechtmatigheidstoets zoals die door de accountant wordt uitgevoerd heeft tot gevolg dat diverse bedrijfsprocessen zijn doorgelicht. Voor een deel worden of zijn deze processen aangepast waardoor ook de risico's afnemen. Verder is de verbetering van de planning en control een continu proces waardoor de beheersing van de bedrijfsvoering verder zal toenemen.

De werkorganisatie van de gemeente Winsum is relatief gezien van beperkte omvang. Indien op een bepaalde positie door wat van reden dan ook een personeelslid lange tijd zijn/haar functie niet kan uitoefenen en er intern geen adequate vervanging voorhanden is, kan het noodzakelijk zijn dat externe deskundigen ingeschakeld moeten worden. Indien nodig wordt bij de bestuursrapportage aanvullend budget gevraagd.

Het gekwantificeerde risico wordt op 1% van het personeelsbudget van € 7.475.000 geraamd (€ 75.000).

Conclusie

In de onderstaande tabel zijn alle bovenstaande gekwantificeerde risico's opgenomen.

Omschrijving risico	Gekwantificeerde risico's	
	Minimale omvang	Maximale omvang
Risico's voortvloeiend uit eigen beleid		
- Leerlingenvervoer	€ 23.000	€ 46.000
- Juridische procedures	€ -	€ 15.000
- Grondexploitatie	€ 110.000	€ 220.000
Risico's voortvloeiend uit het beleid van hogere overheden		
- WWB	€ 382.000	€ 764.000
- MWO (2007)	€ 150.000	€ 300.000
- Decentralisatie Participatie	€ 238.000	€ 476.000
- Decentralisatie Jeugdzorg	€ 323.000	€ 646.000
- Decentralisatie AWBZ	€ 128.000	€ 256.000
Risico's voortvloeiend uit samenwerking		
- Sociale werkvoorziening	€ -	€ -
- Tekort weerstandsvermogen Ability	€ -	€ -
Risico's voortvloeiend uit het doen en/of nalaten van anderen		
- Borgstellingen	p.m.	p.m.
Risico's voortvloeiend uit voor de gemeente autonome ontwikkelingen	p.m.	p.m.
Risico's op eigendommen	p.m.	p.m.
Risico's die samenhangen met de interne bedrijfsvoering	€ 74.800	€ 149.600
	€ -	€ -
	-	-
Totaal	€ 1.428.800	€ 2.872.600

Bij deze conclusie is het waarschijnlijkheidsaspect dat alle risico's mogelijk gelijktijdig geëffectueerd kunnen worden, buiten beschouwing gelaten.

Op basis van de geïnventariseerde risico's is een minimale omvang van de algemene reserve noodzakelijk van 1,5 miljoen en een maximale omvang van 2,9 miljoen. Kijkend naar de ratio weerstandscapaciteit, dan kan deze berekend worden op: 6,6 (beschikbare capaciteit € 19,3 / benodigde capaciteit € 2,9).

In 2015 bedroeg onze weerstandscapaciteit 16 miljoen en bedroeg de benodigde capaciteit op grond van de risico's 3,0 miljoen.

De conclusie op grond van een vergelijking met 2015 is dat ons weerstandsvermogen is gegroeid en nog steeds redelijk fors is. Hier moet wel bij in ogenschouw worden genomen dat de dekkingsreserves onderdeel uitmaken van deze weerstandscapaciteit. Worden deze dekkingsreserves geëlimineerd dan daalt de weerstandscapaciteit met zo'n € 8 miljoen.

In de handreiking van het Ministerie is aangegeven dat een ratio beneden de 1,0 een indicatie is van mogelijke kwetsbaarheid en een ratio tussen de 1,0 en 2,0 als normaal beschouwd kan worden. Boven de 2 kan de vraag gesteld worden of niet te veel capaciteit achter de hand gehouden wordt.

Gelet op de in de raad gevoerde discussies over het weerstandsvermogen stellen wij voor om voorlopig een minimum niveau van de algemene reserve van € 2,9 mln. aan te houden.

Financiële kengetallen weerstandsvermogen

In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is de verplichting opgenomen om een regeling van financiële kengetallen toe te voegen aan de begroting en het jaarverslag. Dit om de leden van de gemeenteraad gemakkelijker inzicht te geven in de financiële positie van hun gemeente.

Iedere gemeente en provincie is wettelijk verplicht om een begroting op te stellen voor het aankomende jaar en een jaarverslag vast te stellen aan het einde van het jaar. Aan het opstellen van de begroting en het jaarverslag zitten een aantal regels gebonden. Deze regels kunt u hier vinden. In de week van 24 juli heeft het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) echter een nieuwe regel toegevoegd. Gemeenten en provincies moeten voortaan een basisset van vijf financiële kengetallen opnemen in de paragraaf 'weerstandsvermogen en risicobeheersing' in de begroting en het jaarverslag. Deze vijf financiële kengetallen zijn: netto schuldquote, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit.

Netto schuldquote & de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

Omdat er bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden te berekenen. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is én wat dat betekent voor de schuldenlast. Bij beide berekeningen worden bij de financiële activa de verstrekte leningen opgenomen.

De solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de medeoverheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen.

Onder de solvabiliteitsratio wordt het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal verstaan. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 van het BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

Grondexploitatie

Dit grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten.

Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken (ingevolge artikel 17, onderdeel c, van het BBV) en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17, onderdeel c, van het BBV) en uitgedrukt in een percentage.

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de provincie of gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde.

De definitie voor dit kengetal is: Woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) uitgedrukt in een percentage. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde waarde in die gemeente. Deze cijfers worden voortaan ook in de jaarlijkse meicirculaire bekendgemaakt zodat de gemeenten tijdig op de hoogte zijn van de hoogte van de lasten die voor de berekening moeten worden gebruikt.

Rekening jaar 2016		Verloop v/d financiële kengetallen		
Kengetallen :		Werk-2015	Begr-2016	Werk-2016
Netto schuldquote		48,71 %	36,13 %	55,40 %
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen		42,75 %	30,54 %	49,68 %
Solvabiliteitsratio		58,65 %	53,70 %	60,04 %
Grondexploitatie		3,15 %	4,72 %	3,18 %
Structurele exploitatieruimte		-0,31 %	0,74 %	2,31 %
Belastingcapaciteit		109,64 %	110,37 %	110,37 %

Categorie A = minst risicovol

Categorie B = gemiddeld risicovol

Categorie C = meest risicovol

Toelichting op de financiële kengetallen

In algemene zin is het verloop van de financiële kengetallen redelijk stabiel. De vermindering van de netto schuldquote wordt veroorzaakt door een afname van de langlopende schulden (door aflossing).

De groei van de solvabiliteitsratio wordt veroorzaakt door groei van de reserves. Met name door de inzet van de dekkingsreserves zal dit de komende jaren gaan afnemen.

Het kengetal 'grondexploitatie' is in vergelijking met 2015 iets toegenomen. Dit komt voort uit het feit dat er wel wat kosten zijn gemaakt en er nog geen grond is verkocht.

De in de begroting 2016 voorgestelde tariefsverhogingen van de belastingen zijn ongewijzigd overgenomen. Vandaar dat de berekening voor de rekening 2016 hierop geen afwijking laat zien.

De conclusie kan zijn dat dit bepaald geen verontrustend beeld geeft.

PARAGRAAF C ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Openbaar groen

In 2011 heeft de gemeenteraad de “Kwaliteitsvisie Groen Winsum 2010” vastgesteld. Op basis van deze visie heeft de raad gekozen om het groen te onderhouden op het kwaliteitsniveau Basis accent. Met deze keuze ontstaat weinig kapitaalsvernietiging, het onderhoud voor de burgers is acceptabel, klachten en meldingen nemen niet toe en er ontstaan geen onveilige situaties. Voor de uitvoering van de kwaliteitsvisie zijn uitwerkingsplannen (prestatieomschrijvingen) opgesteld op basis waarvan het openbaar groen zal worden onderhouden zodat de uitvoering aansluit bij de ambitie. Door inwoners de gelegenheid te geven beheertaken over te nemen wordt incidenteel afgeweken van het vastgelegde kwaliteitsniveau: gemiddeld heeft dit een positief effect.

Jaarlijks worden groenvakken gerenoveerd of omgevormd zodat deze in overeenstemming komen met het vastgestelde kwaliteitsniveau. Hiervoor worden jaarlijks groenobjecten geselecteerd die nu niet voldoen aan de gewenste kwaliteit. De uitvoering vindt plaats op basis van prioriteit. Groen heeft meestal ook niet het eeuwige leven en daarom zal renovatie van groen altijd aan de orde blijven. Bij omvorming of herinrichting zijn de te verwachten toekomstige onderhoudskosten steeds een belangrijk uitgangspunt.

Vanaf 2009 worden er in het plantsoen geen chemische middelen meer toegepast, alleen in enkele probleemsituaties wordt dit curatief nog toegepast. Dit betekent dat er een grotere fysieke inspanning nodig is om de gewenste kwaliteit te bereiken. Onkruid op verharding bestrijden met chemische onkruidbestrijdingsmiddelen is sinds maart 2016 wettelijk verboden. Onkruidbestrijding, curatief, vindt nu plaats met alternatieve methodes als branden en borstelen. Middels een raamcontract is dit in 2016 uitbesteed. Deels ook wordt de eigen dienst daarvoor ingezet.

In de kernen Winsum, Baflo en Rasquert wordt het reguliere plantsoenonderhoud grotendeels in eigen beheer uitgevoerd met uitzondering van het gazononderhoud. In de overige kernen is dit, uitgezonderd het bomenonderhoud, uitbesteed aan werkvoorzieningsschap Ability. In 2016 is gestart met een pilot die een nauwere samenwerking met Ability onderzoekt. Op kleine schaal wordt er ook onderhoud uitgevoerd door bewoners. Daartoe zijn beheerovereenkomsten gesloten. De kans bestaat dat als het toepassen van dorpsbudgetten toeneemt, ook meer beheertaken door inwoners uitgevoerd gaan worden.

Het maaibeheer van wegbermen en het schonen van sloten is via een raamcontract uitbesteed. Met de blik op de toekomst gericht, zal overwogen worden of en in welke vorm een nieuw contract het beste kan worden afgesloten. Overeenkomstig het convenant “Dier en plant op het Hogeland” worden een aantal bermen in de gemeente ecologisch beheerd (o.a. Kievesterweg).

Het bomenbeleidsplan is in 2012 door de raad vastgesteld. De kaders voor zowel het te voeren beleid als de uitvoering zijn hierin opgenomen. Vanaf 2012 worden bomen structureel geïnspecteerd. Alle bomen worden nu eens per 5 jaar geïnspecteerd (jaarlijks 20%), waarbij bomen met een verhoogd risico eens per 2 jaar worden geïnspecteerd (jaarlijks 50%). Het bomenbeheer wordt gekoppeld aan het schema van inspecties waardoor de uitvoering van het beheer structureler verloopt. De gegevens van de veiligheidsinspecties (VTA) worden hiervoor onder andere als input gebruikt.

Speelvoorzieningen

Speeltoestellen en speelplekken moeten voldoen aan het Attractiebesluit Speeltoestellen. Dit betreft vooral veiligheidsaspecten. Om dit te waarborgen worden alle speeltoestellen en speelplekken jaarlijks drie keer geïnspecteerd, namelijk één veiligheidsinspectie en tweemaal een functionele inspectie. Ook het bijkomende onderhoud wordt uitbesteed.

In de periode 2008 t/m 2013 heeft vervanging van speeltoestellen plaatsgevonden. Er is een planning gemaakt waarbij de vervanging zoveel mogelijk per wijk of dorp verloopt. De uitvoering van dit project heeft enige achterstand opgelopen en is uiteindelijk in 2015 afgerond.

Bij het maken van keuzes voor inrichting van speelplekken worden omwonenden, en bij voorkeur ook de kinderen, nadrukkelijk betrokken. De manier waarop is per situatie verschillend en dus altijd maatwerk. Dit varieert van meedenken of meebeslissen tot zelfwerkzaamheid.

Vervanging van speeltoestellen zal in de toekomst aan de orde blijven. Het streven is het initiatief zo veel mogelijk aan inwoners over te laten. In 2016 zijn, voor zowel vervanging als onderhoud, de te verwachten kosten voor de periode 2016-2019 in beeld gebracht.

Wegen

Begin 2016 is het wegenbeheerplan 2016-2020 door de gemeenteraad vastgesteld. Hierin is vastgelegd dat het beleid zoals dat in 2011 is ingestoken wordt gecontinueerd. Dit betekent dat alle gemeentelijke wegen op minimaal het C-niveau volgens de CROW-systematiek zullen worden onderhouden. In de praktijk is gebleken dat het (organisatorisch) lastig is om gezamenlijk met buurgemeenten het wegonderhoud aan te besteden. Onze focus blijft hier echter wel opgericht.

In 2016 zijn de 2-jaarlijkse wegininspecties weer uitgevoerd door Sweco. Aan de hand hiervan wordt voor 2017 een bestek opgesteld om het asfaltonderhoud aan te besteden. De resultaten van de inspecties geven aan dat het wegbeheer op niveau ligt. We kunnen de komende jaren binnen de bestaande budgetten het onderhoud op niveau houden.

Het jaarlijkse straatwerk onderhoud wordt separaat aanbesteed en past binnen het beschikbare budget.

Het uitvoerend document wegencategorisering is in 2012 vastgesteld door de gemeenteraad. Dit document vormt de leidraad voor het te voeren snelheidsregiem op diverse type wegen binnen en buiten de bebouwde kom en de inrichting die daarbij hoort. De dorpen waar nog geen 30 km/u zones zijn ingevoerd hebben aangegeven dat de behoefte hiervoor zeker aanwezig is. De uitvoering van de 30 km/u zones zal gelijktijdig plaatsvinden met de bordensanering. Voor de bordensanering geldt dat hier al een plan (voorstel) voor is uitgewerkt. Inwoners en dorpsverenigingen hebben de gelegenheid om hierop te reageren. Dit kan er toe leiden dat het plan op plaatsen nog wordt aangepast. Vervolgens wordt er een verkeersbesluit genomen, waarna overgegaan wordt tot uitvoering. Voor het dorp Baflo geldt daarnaast dat het project "Verbeteren verkeersveiligheid in Baflo en omgeving" uit het GVVP gelijktijdig onderwerp van gesprek is. In 2016 is vooruitlopend op het instellen van de 30km zone in Baflo de Eenrumerweg binnen de bebouwde kom gereconstrueerd. In nauw overleg met de bewoners is een ontwerp opgesteld. Hierbij is het voetpad heringericht en is het asfalt van de rijbaan vernieuwd. Ook zijn extra parkeerplaatsen en verkeersremmende maatregelen aangelegd en is de verlichting vervangen.

Het GVVP (Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan) is op 7 januari 2014 vastgesteld door de gemeenteraad. Het GVVP bevat het verkeerskundig beleid van de gemeente voor de komende 10 jaar, periode 2014-2024. De algemene doelstelling in dit plan is dat de gemeente Winsum goed bereikbaar wil zijn voor de automobilist, openbaar vervoerreiziger en fietser. Deze bereikbaarheid mag echter niet ten koste gaan van de verkeersveiligheid en leefbaarheid binnen de gemeente. Een leefbaarheid die daarbij in de toekomst wordt verbeterd met stimulering van Duurzame mobiliteit. In het GVVP zijn maatregelen en aanbevelingen omschreven om de gestelde doelstelling met betrekking tot bereikbaarheid, verkeersveiligheid, leefbaarheid en duurzaamheid de komende 10 jaar te halen. Hieruit is een investeringslijst projecten opgesteld met een op kentallen gebaseerde indicatie van de benodigde financiën.

Een van de projecten uit de investeringslijst is "Herinrichting schoolzones". Voor alle scholen (basis- en voortgezet onderwijs) in de gemeente is bekeken of het wenselijk is schoolzones in te stellen. Anticiperend op ontwikkelingen bij veel scholen vindt individuele afweging plaats over het aanbrengen van een herkenbare schoolzone.

In 2016 is het plan "Verbetering overwegveiligheid gemeente Winsum" vastgesteld. De komende jaren zal dit plan ten uitvoer worden gebracht, waarbij de sanering van de overweg Voslaan een hoge prioriteit heeft. Het zuidelijk deel van het verbeteringsplan (Winsum-Groningen) heeft een nauwe relatie, met de plannen van de provincie in het kader van de verbetering van de N361 en de aanleg van het Fietspad plus. Belangrijk item daarbij is het haalbaarheidsonderzoek van provincie en de gemeente met betrekking tot grondmobiliteit in het gebied. Ook de kortsluiting Ranum-Onderdendamsterweg maakt onderdeel uit van de plannen. Voor de realisering van voornoemde plannen zijn in 2016 twee bestuursovereenkomsten gesloten. Een met het ministerie van I&M en een met de provincie. De planvorming van het gedeelte van de N361 ten zuiden van Winsum is in volle gang. Dit geldt ook voor het Fietspad plus. Beide projecten worden getrokken door de provincie. De planvorming voor het deel van de N361 binnen de bebouwde kom is eind 2016 opgestart. De ontsluitingen van het plan "Sportlandschap Winsum-West" op de N361 zijn voor de gemeente onlosmakelijk verbonden met de planvorming. Hierover vindt nauwe afstemming plaats met de provincie. Het project "Kortsluiting Ranum-Onderdendamsterweg" wordt getrokken door de gemeente en is eind 2016 opgestart. Evenals voor de andere projecten geldt ook voor dit project dat er vaart achter wordt gezet.

Openbare verlichting

Sinds 1 januari 2014 wordt het beheer van de openbare verlichting uitgevoerd door Tauw BV en het onderhoud door Ziut. Hieraan ten grondslag ligt de aanbesteding die gezamenlijk met andere gemeenten en de provincie Groningen en Drenthe heeft plaatsgevonden.

Op basis van door de raad vastgestelde beleidsuitgangspunten is er in 2012 een nieuw beleidsplan openbare verlichting vastgesteld. Hoofdaspecten in dit plan zijn Duurzaamheid & Milieu en Veiligheid & Leefbaarheid. Dit beleidsplan vormt de basis voor het uitvoeringsplan voor de vervanging van de openbare verlichting.

In 2015 is in opdracht van de gemeente Winsum een groot vervangingsplan opgesteld. Hierop voortbordurend zijn diverse straten in 2016 in Winsum en Ezinge voorzien van duurzame Led verlichting. Ook voor het jaar 2017 staat weer een vervangingsplan op stapel. Daarnaast is er een doorkijkje gemaakt naar 2018 en 2019.

In september 2017 wordt het beheer en onderhoud van de openbare verlichting opnieuw aanbesteed gezamenlijk met de provincie en andere gemeentes in de provincie. Het huidige contract met Ziut en Tauw loopt dan af.

Kunstwerken

In december 2016 is het geactualiseerde beheerplan "Kunstwerken" vastgesteld voor de periode 2017-2021. Het beheerplan is de leidraad voor het beheer en onderhoud van alle beschoeiingen, kades, steigers en bruggen die eigendom zijn van de gemeente of waarvan de gemeente onderhoudsplichtige is en gebaseerd op de laatst uitgevoerde inspecties. Om het beheersplan actueel te houden wordt er ieder twee jaar een nieuwe inspectie uitgevoerd. Gesteld kan worden dat het beheer en onderhoud goed op orde is en dat efficiënt wordt omgegaan met de beschikbare budgetten. Als aanvulling op het beheerplan kunstwerken is het regulier onderhoud van de fiets- en voetgangerstunnel, onder het spoor, bij het station Winsum toegevoegd en als zodanig gewaarborgd.

Riolering en water

De gemeenteraad heeft in het kader van de Wet Milieubeheer in januari 2014 het Afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV 2014-2018 vastgesteld. Dit plan omvat de kijk op afvalwater en de wettelijke taken op dit gebied van de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemshaven (BMW gemeenten) en van waterschap Noorderzijlvest (NZV). Het afvalwaterbeleidsplan fungeert tevens als gemeentelijk rioleringsplan en heeft een breder blikveld gekregen, omdat het de gehele afvalwaterketen omvat.

Op basis van een gedetailleerde analyse van de actuele inspectiegegevens is in 2014 een meerjarig maatregelplan opgesteld. Met de uitvoering hiervan is in 2014 begonnen. In de komende jaren zal een vervolg gegeven worden aan de uitvoering van dit maatregelplan, naast

het reguliere beheer en onderhoud van het gemeentelijk rioolstelsel. Jaarlijks vindt afstemming plaats tussen het wegenonderhoudsprogramma en het maatregelplan voor de riolering.

De inspectiegegevens van de gemalen en randvoorzieningen zijn opgenomen in een geautomatiseerd beheerprogramma. Hieraan is gekoppeld een op de praktijk gericht meerjarig onderhouds-/vervangingsplan. In navolging van 2016 wordt ook in 2017 hieraan uitvoering gegeven. Ieder jaar worden inspecties uitgevoerd en de gegevens geactualiseerd.

Op 1 juli 2011 is het waterketenakkoord voor Groningen en Noord-Drenthe getekend. Dit is een akkoord tussen de 30 gemeenten, twee waterschappen en twee waterbedrijven met als doel de mogelijkheden te onderzoeken voor samenwerking in de afvalwaterketen, waarbij de burger centraal gesteld wordt. De eerste fase betrof onderzoek en is in 2012 afgerond. Het onderzoek heeft aangetoond dat er een forse reductie op de kostenstijging mogelijk is, en dat de kwetsbaarheid van individuele organisaties kan worden verminderd en de kwaliteit van dienstverlening kan worden verbeterd. De resultaten van het onderzoek vormde de aanleiding om een uitvoeringsprogramma op te stellen. Met het uitvoeringsprogramma (fase 2 in het proces) is ingezet op het concretiseren van de samenwerking tussen gemeenten, waterschappen en waterbedrijven. De resultaten van de 2^e fase zijn dusdanig positief uitgevallen dat dit weer aanleiding gaf om vooral door te gaan met de samenwerking in de waterketen. Hiervoor is in 2014 de Samenwerkingsovereenkomst WKGD (Water Keten Groningen Drenthe) ondertekend met daaraan gekoppeld het Uitvoeringsprogramma WKGD fase 3. Dit betekent dat in 2017 een vervolg zal worden gegeven aan de uitvoering van de samenwerking in de waterketen Groningen Drenthe. Hiervoor is een Regiegroep ingesteld. Vanuit het cluster BMW/NZV heeft één vertegenwoordiger hierin zitting.

Het opstellen van nieuwe BRP's (Basis Riolerings Plannen) voor de kernen in Winsum is in 2015 afgerond. De nieuwe BRP's geven inzicht in het functioneren van de rioolstelsels en kunnen aanleiding geven tot het nemen van maatregelen, waardoor het functioneren van het stelsel wordt geoptimaliseerd. De voorgestelde maatregelen van uit het BRP worden samengevoegd met het eerder genoemde maatregelplan vanuit de inspectie gegevens. Vervolgens zal in 2017 dit totale meerjarige maatregelplan worden aanbesteed en opgestart.

In 2015 is het baggerplan 2015-2024 voor de gemeentelijke watergangen vastgesteld door de gemeenteraad. In 2016 is het Baggerplan voor de komende 4 jaar aanbesteed en is begonnen met de uitvoering.

Gebouwen

De gemeentelijke gebouwen en een aantal bouwkundige objecten zijn opgenomen in een meer jaren onderhoudsprogramma (MJOP). Om de 5 jaar vindt een financiële evaluatie plaats. Het systeem heeft een zogenaamd voortschrijdende meerjarenplanning. Aan het eind van elk jaar wordt de stand opgemaakt en geactualiseerd. Vanuit deze actualisatie wordt de planning weer bijgesteld en wordt een nieuw jaarplan opgesteld, waarbij het totale budget taakstellend is. In 2016 is het geactualiseerde MJOP door de raad vastgesteld. Het meerjaren onderhoudsprogramma (MJOP) maakt onderscheid in een tweetal kwaliteitsniveaus:

Kwaliteitsniveau 1:

In dit kwaliteitsniveau zijn gebouwen ingedeeld, die op een normaal onderhoudsniveau worden onderhouden, waarbij het buitenschilderwerk, de dakbedekking en de technische installaties de drie speerpunten zijn.

Kwaliteitsniveau 2:

Dit zijn de gebouwen c.q. objecten die alleen op klachtenniveau worden onderhouden.

Jaarlijks wordt het gemiddelde onderhoudsbedrag per gebouw c.q. object in de begroting opgenomen. In de jaarrekening worden de werkelijke onderhoudslasten vergeleken met de geraamde onderhoudslasten. Afwijkingen tussen beiden worden geëgaliseerd middels de onderhoudsvoorziening gemeentelijke gebouwen.

In het meer jaren onderhoudsprogramma (MJOP) is geen budget opgenomen voor uitbreidingen aan de gebouwen, onderhoud van de terreinen rondom de gebouwen, functionele aanpassingen en mogelijke aanpassingen in het kader van wettelijke verplichtingen. Voorbeelden zijn; aanpassingen in het kader van de legionellapreventie, voorzieningen in het kader van brandveiligheidseisen, aanpassingen ten gevolge van de Arbo wetgeving en asbestsanering. Indien deze aanpassingen/voorzieningen zich voordoen zullen hiervoor aparte kredieten aangevraagd worden.

Legionella preventie:

In 2016 is gestart met de uitvoeringswerkzaamheden in het kader van de legionellapreventie. het gaat daarbij om 11 gemeentelijke gebouwen en 5 niet gemeentelijke sportgebouwen en een dorps huis. De uitvoering van de werkzaamheden steekt erg nauw. Indien de werkzaamheden niet volledig en zorgvuldige worden uitgevoerd blijft er grote kans ontstaan op besmetting door de legionella bacterie. Het borgen van het beheer en onderhoud van de installatie speelt een minstens zo belangrijke rol in het gehele proces. Dit is vertaald in het MJOP. De beheertaken zullen digitaal door de eigenaren worden uitgevoerd. De gemeente controleert.

Verkoop/afstoten gemeentelijke gebouwen:

Op dit moment zijn er diverse ontwikkelingen waarbij het eventueel afstoten van een aantal gemeentelijke gebouwen aan de orde is. Zolang er geen zekerheid is of deze plannen definitief doorgaan wordt het huidige onderhoudsniveau voortgezet. Er zal bij deze gebouwen kritisch afgewogen worden of uitstel van grote onderhoudswerkzaamheden mogelijk is. Hierbij is het van belang, dat een goed onderhouden gebouw bij mogelijke verkoop meer op zal brengen dan een slecht onderhouden gebouw. Onderhoud aan het interieur wordt vooreerst uitgesteld.

Overige ontwikkelingen:

- Voor kwetsbare gemeentelijke gebouwen wordt eenmalig in 2017 een extra inspectie uitgevoerd i.v.m. mogelijke schade t.g.v. aardbevingen.
- Een asbestinventarisatie in gemeentelijke gebouwen (gebouwd voor 1994) wordt wel aangeraden door het ministerie van Infrastructuur en Milieu, maar is (nog) niet wettelijk verplicht gesteld. Alhoewel niet getwijfeld wordt aan de nut van een asbestinventarisatie gemeentelijke gebouwen wordt vooreerst gewacht op wettelijke verplichte regelgeving. De eventuele risico's worden in het huidige uitvoeringstraject voldoende geborgd.
- In navolging van plaatsing van zonnecollectoren op het dak van het gemeentehuis, de werkplaats aan de Schouwerzijlsterweg en het museum Wierdenland, gaan we onderzoek doen naar verdere reductie van het energieverbruik.
- Doordat de school in Den Andel in 2015 is gesloten is het gebouw weer in eigendom van de gemeente en daarmee ook het onderhoud totdat duidelijk is welke bestemming het gebouw krijgt. In 2016 is het pand tijdelijk in gebruik gegeven aan Netwerk Den Andel. In 2017 wordt gekeken naar een definitieve bestemming.

Financiële consequenties

Op de volgende pagina staat een overzicht van het budgettaire beslag van het onderhoud, gerubriceerd naar de programma's.

Lasten onderhoud kapitaalgoederen:

Producten	Primaire begroting 2016	Actuele Begroting 2016	Werkelijk 2016	Vershil
Gebouw	10.419		7.897	7.897
Brandweer	10.419		7.897	7.897
Gebouw	110.741	116.141	107.069	9.071-
Volkshuisvesting	110.741	116.141	107.069	9.071-
Wegen	1.277.334	1.624.297	1.589.387	34.910-
Bermen	389.075	417.490	422.070	4.580
Kunstwerken	304.854	319.854	265.942	53.912-
Verkeer en vervoer	1.971.263	2.361.641	2.277.399	84.242-
Gebouw	5.777	4.799	4.437	361-
Milieu	5.777	4.799	4.437	361-
Kwaliteit vd Woon- en Leefomgeving	2.098.199	2.482.580	2.396.803	85.777-
Gebouw	179.298	194.262	196.636	2.375
Cultuur	179.298	194.262	196.636	2.375
Onderwijshuisvesting	930.124	887.097	900.637	13.540
Onderwijs	930.124	887.097	900.637	13.540
Gebouw	10.023	8.563	8.689	126
Groen	317.197	341.153	322.121	19.031-
Volksgezondheid	327.220	349.716	330.810	18.906-
Gebouw	28.103	37.040	33.787	3.252-
Maatschapp.dienstverlening	28.103	37.040	33.787	3.252-
Gebouw	381.445	445.038	471.581	26.543
Groen	442.654	442.986	464.433	21.447
Sport	824.099	888.024	936.014	47.990
Soc.voorzieningen en maatsch.dst.verl.	2.288.844	2.356.138	2.397.884	41.746
Gebouw	117-	66.317-	66.102-	215
Economische zaken	117-	66.317-	66.102-	215
Gebouw	39.532	41.003	59.470	18.467
Toerisme en recreatie	39.532	41.003	59.470	18.467
Dorps- en plattelandseconomie	39.415	25.314-	6.632-	18.682
Groen	1.225.828	1.215.438	1.248.227	32.790
Natuur- en groenbeheer	1.225.828	1.215.438	1.248.227	32.790
Ruimtelijke structuur	1.225.828	1.215.438	1.248.227	32.790
Producten en Kostenp	5.652.286	6.028.842	6.036.283	7.441

PARAGRAAF D FINANCIERING

Inleiding

De gemeente Winsum onderkent het belang van een verantwoord en adequaat beheer van haar financiële middelen. Mede als gevolg van de Wet Fido wenst zij haar activiteiten op het gebied van treasury op een zo transparant en beheersbaar mogelijke wijze in te richten.

In het treasurystatuut is de “beleidsmatige infrastructuur” van de treasuryfunctie vastgelegd in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten. Het statuut maakt een objectieve en transparante verantwoording vooraf en achteraf mogelijk.

De gemeente is wettelijk verplicht jaarlijks een treasuryparagraaf op te nemen in zowel de begroting als in de jaarrekening.

Begin 2015 is een nieuwe financiële verordening vastgesteld. Wijzigingen in de Wet Fido (schatkistbankieren) en de Wet markt en overheid zijn belangrijke wijzigingen in deze nieuwe verordening. Elke gemeente moet op grond van artikel 212 Gemeentewet de financiële verordening vaststellen. Met de verordening regelt de raad op hoofdlijnen de spelregels voor het financieel beleid, het financieel beheer en de financiële organisatie.

De ministeriële regeling RUDDO (Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden) is een aanvulling op de Wet FIDO, die de overheden nog wat meer beperkingen oplegt in het kader van de financieringsfunctie. Naar aanleiding van de kredietcrisis is een aantal nadere voorwaarden gesteld, nl. een landencriterium en een ratingcriterium. Het landengebied om gelden aan te trekken c.q. uit te zetten wordt beperkt tot de Europese Economische Ruimte (EER) met een minimaal vereiste Aa rating van het land. Tevens moeten de ratings van landen en financiële instellingen door minimaal twee van de drie gerenommeerde ratingbureaus zijn afgegeven (Standard & Poor's, Moody's en Fitch). Deze nieuwe voorwaarden moeten wij overigens nog invoegen in ons financiële statuut.

Ontwikkeling van de treasuryfunctie

De treasury functie in de gemeente Winsum wordt in 2016 voortgezet op dezelfde pragmatische en risicomijdende wijze als voorheen. Deze werkwijze wordt in het treasurystatuut geformaliseerd. De functie omvat het aantrekken van langlopende leningen, voornamelijk ter vervanging van afgelopen langlopende leningen, en het dagelijks beheer van kasgeld. De aandelenportefeuille bevat aandelen BNG, Enexis, N.V. Waterbedrijf en Oikocredit, deelnemingen vanuit de publieke taak van de gemeente.

Renteontwikkeling

De economische groei trekt iets aan. Dit lijkt echter geen grote schommelingen in de rentestand te veroorzaken, mede doordat de rijksoverheid, de werkgevers- en werknemersorganisaties en het Europese bestuursniveau doordrongen zijn van de noodzaak tot een inflatie remmend beleid. Indien de economische groei doorzet behoort een lichte stijging van de rente tot de mogelijkheden.

Sinds 2014 hebben we een rekenrente in onze administratie aangehouden van 4% voor zowel op te nemen als uit te zetten geld. Als rekenrente voor het financieringstekort wordt eveneens 4% aangehouden. Op grond van het al jaren stabiel zijnde lage rentepercentage voor langlopende geldleningen hebben wij sinds de begroting 2014 de rekenrente verlaagd van 5% naar 4%. Het gaat hierbij overigens om een rekenrente. Voor het merendeel betreft het slechts een administratieve exercitie. Wel is het zo dat de rentelasten van onze geactiveerde kapitaaluitgaven dalen, maar ook dat onze zogenaamde bespaarde rente (fictieve renteopbrengst van de eigen financieringsmiddelen) wordt verlaagd. Het komt er op neer dat onze werkelijke rente (3,66% = gemiddeld rentepercentage van de opgenomen geldleningen) nu meer in de buurt komt van de rekenrente en dat hierdoor het saldo op de kostenverdeelstaat kapitaallasten (saldo wordt geboekt op functie Saldo financieringsfunctie) fors afneemt.

Risicobeheer

De gemeente Winsum kent een beperkte treasuryfunctie waarbij risicomijding voorop staat. Bij het aantrekken van financieringen voor een periode van één jaar en langer gelden de volgende uitgangspunten:

- financieringen worden enkel aangetrokken ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak;
- financiering met externe financieringsmiddelen wordt zoveel mogelijk beperkt door primair de beschikbare interne financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) te gebruiken teneinde het renteresultaat te optimaliseren;
- toegestane instrumenten bij het aantrekken van financieringen zijn onderhandse leningen;
- de gemeente vraagt offertes op bij minimaal drie instellingen alvorens een financiering wordt aangetrokken.

Jaarlijks wordt door het ministerie aangegeven, welk bedrag een gemeente mag financieren met kortlopende geldleningen: de kasgeldlimiet.

Het betreft een percentage (dit jaar 8,5%) van het totaal van de begroting. Indien deze kasgeldlimiet structureel wordt overschreden dient de kortlopende schuld omgezet te worden in een langlopende schuld.

De kasgeldlimiet voor onze gemeente bedraagt 8,5% van € 32.768.000 = € 2.785.000

Om ongewenste financiële gevolgen van rentewijzigingen te beperken wordt door het ministerie ook jaarlijks een renterisiconorm aangegeven. Dit is een percentage (20%) van de totale vaste schuld van de gemeente. De uitkomst hiervan mag bij herfinanciering niet overschreden worden, zodat er een spreiding ontstaat van de opgenomen leningen, looptijden en rente-aanpassingsdata, en eventueel hieruit voortvloeiende rentewijzigingen.

Renterisico vaste schuld bedragen x € 1.000	Begroting 2016	Realisatie 2016
Renterisico		
1Renteherziening vaste schuld o/g	€ - €	-
2Renteherziening vaste schuld u/g	€ - €	-
3Netto-saldo herziening (1-2)	€ - €	-
4Nieuw aangetrokken vaste schuld	€ - €	-
5Nieuw verstrekte leningen u/g	€ - €	-
6Netto-saldo aangetrokken (4-5)	€ - €	-
7Betaalde aflossingen	€ 419 €	296
8Herfinanciering (laagste van 6 en 7)	€ - €	-
9Renterisico (3 + 8)	€ - €	-
Renterisiconorm		
10Begrotingstotaal huidig jaar	€ 43.671 €	43.822
11Percentage regeling	8,50%	8,50%
12Renterisiconorm (10*11)	€ 3.712 €	3.725
Ruimte (+) / overschrijding (-) (12-9)	€ 3.712 €	3.725

Garanties worden alleen afgegeven in het kader van een publieke taak, met name die van het volkshuisvestingsbeleid, waarvan de kredietwaardigheid gewaarborgd is. Ook deelnemingen worden alleen genomen in het kader van de overheidstaak. De financiering van de gemeente

wordt bepaald bij de begroting en in de loop van het begrotingsjaar naar aanleiding van de renteontwikkeling, de investeringsplanning en de dagelijkse beoordeling van de liquiditeitspositie.

Relatiebeheer

De gemeente Winsum beoogt het realiseren van gunstige c.q. marktconforme condities voor af te nemen financiële diensten. Hiervoor gelden de volgende uitgangspunten:

- bankrelaties en hun bancaire condities worden ten minste één in de vijf jaar beoordeeld;
- financiële instellingen (kredietinstellingen, beleggingsinstellingen, effecteninstellingen, verzekeraars en pensioenfondsen) dienen onder Nederlands of anderszins EU-toezicht te vallen, zoals De Nederlandsche Bank en de Verzekeringskamer (onze bankrelaties zijn op dit moment: de Bank Nederlandse Gemeenten, de ABN AMRO-bank en de Postbank; deze voldoen allen aan de voorwaarden);
- Tussenpersonen dienen geregistreerd te staan bij de Stichting Toezicht Effectenverkeer (STE) en daarvan een vergunning als makelaar te hebben ontvangen (in voorkomende gevallen treden op als tussenpersonen: Prebon Yamane Nederland BV, Jonker c.a., ABN AMRO en Rabo).

Financieringsstructuur

Het financieringstekort in 2016 bedraagt € 2.616.000

In de begroting 2016 is een bedrag voor rekening-courant rente opgenomen van € 105.000. Dit bedrag is, samen met de rente van de opgenomen geldleningen, geraamd als onze te verwachten rentekosten. De totale rentekosten in onze begroting 2016 bedragen in 2016 € 216.000. De gemiddelde rente bedraagt 3,66%. Op dit moment liggen de rentepercentages voor langlopende geldleningen op een lager niveau dan 3,66%. Zou de rente in de toekomst gaan stijgen, en zouden we extra externe financieringsmiddelen moeten aantrekken, dan heeft dit gevolgen voor onze begrotingspositie. Gelet op onze huidige verhouding tussen externe en interne financieringsmiddelen zal deze invloed gematigd zijn.

Financieringsstructuur				bedragen x € 1.000 mutatie	
	1-1-2016		31-12-2016		
Immateriele vaste activa	€ -	€	120	€	120
Materiële vaste activa	€ 20.618	€	19.691	€	927-
Financiële vaste activa	€ 1.928	€	1.947	€	19
Vlottende activa	€ 1.022	€	1.090	€	68
Investeringsachterstand	€ -	€	-	€	-
Vastgelegde middelen	€ 23.568	€	22.849	€	719-
Reserves en voorzieningen	€ 20.358	€	22.126	€	1.768
Vaste geldleningen	€ 3.052	€	2.756	€	296-
Totaal beschikbare middelen	€ 23.409	€	24.882	€	1.472
Financieringsoverschot	€ 158-	€	2.033	€	2.191

Mutaties leningenportefeuille

Bedragen x € 1.000	Eigen geldleningen	Woningbouw- leningen	Totaal
Vaste schuld op 1 januari 2016	€ 1.345	€ 1.707	€ 3.052
Nieuwe leningen	€ -	€ -	€ -
Reguliere aflossingen	€ 224	€ 72	€ 296
Vervroegde aflossingen	€ -	€ -	€ -
Vaste schuld op 31 december 2016	€ 1.120	€ 1.635	€ 2.756

Kasbeheer

Teneinde de kosten van het geldstromenbeheer te beperken wordt:

- het liquiditeitsgebruik beperkt door de geldstromen op gemeenteniveau op elkaar en de liquiditeitenplanning af te stemmen; hierbij wordt erop toegezien dat de liquiditeitspositie voldoende is om te garanderen dat de verplichtingen tijdig kunnen worden nagekomen;
- het betalingsverkeer zoveel mogelijk elektronisch uitgevoerd door één bank; hiervoor wordt gebruik gemaakt van de diensten van de NV Bank Nederlandse Gemeenten.

Saldo- en liquiditeitenbeheer

Voor het saldobehoor en het liquiditeitenbeheer gelden de volgende specifieke richtlijnen:

- de gemeente streeft naar concentratie van de overtollige liquiditeiten binnen één rentecompensatiecircuit bij de bank met de gunstigste condities; met de Bank Nederlandse Gemeenten zijn deze zaken via een raamovereenkomst geregeld;
- indien er een liquiditeitsbehoefte ontstaat kan de gemeente kortlopende middelen aantrekken; hierbij wordt de kasgeldlimiet niet overschreden;
- toegestane instrumenten bij het aantrekken van kortlopende middelen zijn daggeld, kasgeldleningen en kredietlimiet op rekening courant;
- toegestane instrumenten bij het uitzetten van gelden voor een periode korter dan één jaar zijn rekening-courant, daggeld, spaarrekeningen en deposito's; via de genoemde raamovereenkomst wordt het creditsaldo voor onze gemeente beheerd.

PARAGRAAF E BEDRIJFSVOERING

Deze paragraaf beschrijft de stand van zaken en beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering.

Algemeen

Wat willen we bereiken?

In het collegeprogramma 2014 – 2018 is aangegeven, dat de veranderende rol van de gemeente een vernieuwende wijze van werken van het bestuur en de ambtelijke organisatie vergt. Dat betekent dat we voor de hand liggende oplossingen van problemen niet zomaar kiezen, maar kritisch bekijken en nauwkeurig overwegen. De veranderende rol zal deels tot verschuivingen leiden, waarbij inwoners, verenigingen en instellingen meer verantwoordelijkheid krijgen.

Van de gemeente mag wel een facilitaire houding verwacht worden waarbij de kwaliteit van de dienstverlening een hoge prioriteit heeft. De gemeentelijke organisatie is goed toegankelijk voor burgers: ruime openingstijden en goed telefonisch bereikbaar, meer mogelijkheden via elektronische dienstverlening.

De dienstverlening van de gemeente zal op basis van kennis en service naar buiten gericht moeten zijn. Voor de verschillende diensten en producten die de gemeente levert, moet een actief frontoffice (KCC) functioneren.

Wat hebben we gedaan ?

In 2016 hebben we in het kader van de doorontwikkeling van de organisatie de laatste fase van de migratie naar het nieuwe functiewaarderingssysteem HR21 voltooid. Alle medewerkers hebben een brief ontvangen met een functiebeschrijving conform HR21. Om meer grip te krijgen op de planning en prioritering van de grotere klussen en projecten heeft het management voor het periodiek overleg in deze met het college een nieuwe systematiek opgezet. Met het oog op het verbeteren van de dienstverlening aan de burger is de organisatie in 2016 gestart met een pilot waarin gewerkt conform een Kwaliteitshandvest. Begin 2017 zal op basis van een evaluatie van deze pilot een definitief Kwaliteitshandvest worden opgesteld.

Personeel

Op 31-12-2016 bestaat de personele formatie uit 97fte.

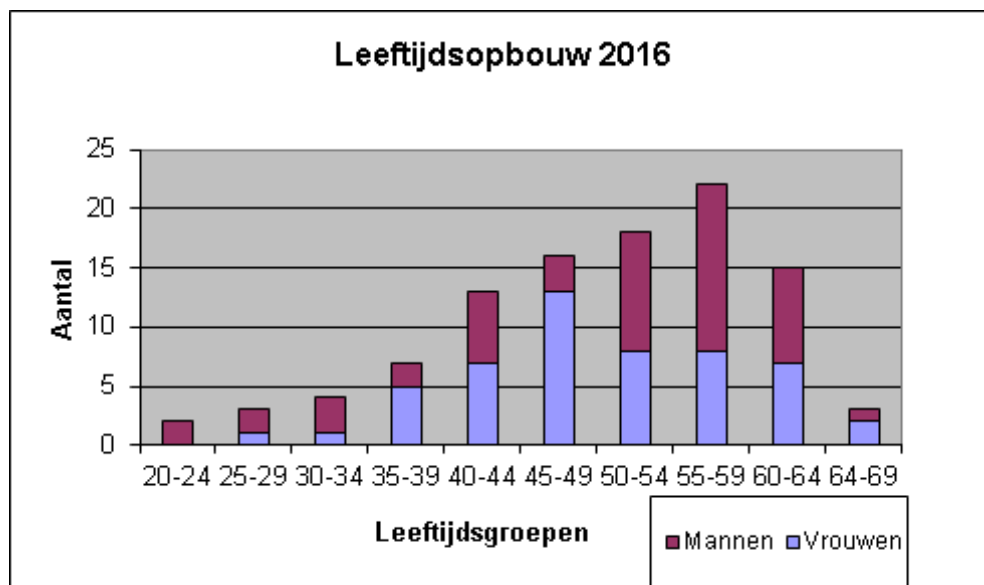
De toename is het gevolg van een aantal urenuitbreidingen zoals opgenomen in de kadernota 2015 als gevolg van de toegenomen werkdruk. Daarnaast zijn 2 vacatures bij P&O BMW ingevuld door Winsum.

Formatie

	Bezette formatie 31-12-2016	Begrote formatie 01-01-2016
nieuwe organisatiestructuur		
Griffie	1,36	1,36
Directie	2,00	2,00
Ambtelijk secr. OR	0,44	0,22
Team communicatie	2,22	2,22
Werkveld Interne Dienstverlening	17,81	17,26
Werkveld Klantcontacten	11,47	11,48
Werkveld Ontwikkeling & Realisatie	45,50	45,46

BMW samenwerkingen		
- P&O	2,23	0,67
- I&A	2,00	2,00
- Sociale Zaken	11,97	11,97
Totaal	97,00	94,64

Formatieopbouw in leeftijdsgroepen

Personeelskosten secretarie

Personeelskosten	Realisatie 2016	Begroting 2016	Afwijking
Salarissen/sociale lasten	4.077.829	4.034.590	43.239
Overige personeelskosten	99.119	123.396	-24.277
Personeel van derden	618.697	544.093	74.605
Uitbesteed werk secretarie	501.708	625.346	-123.638
Overige kosten secretarie	2.609	2.609	0
Doorberekende uren	352.227	352.227	0
Opbrengsten	-334.216	-329.372	-4.844
Totaal	5.317.973	5.352.888	-34.915

Huisvestingskosten secretarie

Huisvestingskosten	Realisatie 2016	Begroting 2016	Afwijking
Salarissen en sociale lasten	16.256	22.332	-6.076
Personeel van derden	55.253	48.972	6.281
Energie	37.889	39.984	-2.095
Overige aankopen / uitbestedingen	1.030	6.354	-5.324
Betaalde belastingen	3.958	1.164	2.795
Aankopen niet duurzame goederen	93.379	119.876	-26.497
Reserveringen	27.975	0	27.975
Kapitaallasten	171.289	178.606	-7.317
Doorberekende uren	169.175	169.175	0
Opbrengsten	-7.620	-5.250	-2.370
Totaal	568.583	581.212	-12.629

Informatisering en automatisering

Wat willen we bereiken?

Vanuit de wens de dienstverlening aan de klant verder te professionaliseren speelt informatisering en automatisering een belangrijke rol. Na de samenvoeging van de I&A-organisatieonderdelen in BMW-verband en de vernieuwing van de automatisering beschikken de drie gemeenten over een solide basis om I&A op een adequate wijze uit te kunnen voeren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bij de doorontwikkeling van het KCC zal de digitale dienstverlening aan de burger verder ingevuld worden.

Wat hebben we gedaan?

Sinds 2014 worden alle ICT-gerelateerde activiteiten en projecten geïnventariseerd voor de BMW gemeenten. Aan de activiteiten en projecten wordt een prioritering gegeven en vertaald naar een I&A-afdelingsplan. Dit inventarisatieproces wordt ieder jaar in november herhaald opdat de uitkomst daarvan meegenomen kan worden in de kadernota en de eerstvolgende begroting. Hiermee is het geborgd in het reguliere Planning en Controlproces.

Enkele belangrijke activiteiten en projecten die in BMW-verband in 2016 ondersteund zijn:

- Informatiebeveiligingsbeleid opstellen en inrichten;
- Informatiebeleidsplan opstellen;
- Verder uitrollen digitaal zaakgericht werken;
- invoering modernisering GBA (mGBA);
- Administratieve organisatie voor afdeling I&A BMW doorontwikkelen.

Informatiebeveiligingsplan en informatieplan

Doelstelling	We gaan de betrouwbaarheid van de informatievoorziening waarborgen				
Maatregel	Het treffen van een samenhangend pakket aan maatregelen ter waarborging van de betrouwbaarheid van de informatievoorziening				
Prestatie Indicator	Vastgesteld informatiebeveiligingsplan				
	2015	2016	2017	2018	2019
	Besluitvorming	Uitvoering	Borging		
Toelichting	Het informatiebeveiligingsplan is erop gericht om de betrouwbaarheid van de gemeentelijke processen, de gebruikte informatiesystemen en de daarin opgeslagen gegevens te beschermen tegen al dan niet opzettelijk onheil.				
Rapportage	Het informatiebeveiligingsplan is in 2016 volledig voorbereid en uitgewerkt. De vaststelling en uitvoering gebeurt in februari 2017.				

Doelstelling	We gaan onze ICT-middelen op een efficiënte en effectieve manier inzetten				
Maatregel	We gaan concrete afspraken en keuzes maken voor de (door)ontwikkeling van de (bestaande) informatievoorziening				
Prestatie Indicator	Vastgesteld informatieplan				
	2015	2016	2017	2018	2019
	Vorbereiding	Besluitvorming	Uitvoering		
Toelichting	In deze lastige tijden is het vooral belangrijk dat de gemeentelijke organisatie efficiënt functioneert, dat er scherper kan worden gestuurd op kosten en dat er maximale transparantie is over de kansen en de risico's. Daarom is het belangrijk om te onderzoeken op welke manier we de informatievoorziening kunnen inzetten om onze doelen te bereiken en wat de gevolgen van deze inzet zijn voor de invulling van de informatievoorziening. Het informatiebeleidsplan is erop gericht om concrete afspraken en keuzes te maken voor de (door)ontwikkeling van de (bestaande) informatievoorziening.				
Rapportage	In 2016 is het door I&A BMW voorgestelde I-Beleid gepresenteerd aan de projectgroep BMW, waarna de vervolgopdracht is gegeven om een uitgangsnote op te stellen om te komen tot een BMW I-beleidsstuk. Dit zal in 2017 worden vastgesteld.				

Doelstelling	We verbeteren de administratieve organisatie van I&A BMW				
Maatregel	Het opstellen van interne documenten waarin op gestructureerde wijze de processen binnen I&A BMW zijn beschreven en afgebakend				
Prestatie Indicator	Documenten voor een administratieve organisatie opstellen				
	2015	2016	2017	2018	2019
	Inventarisatie	Inrichting	Borging		
Toelichting					
Rapportage	In 2016 is het dienstverleningsovereenkomst tussen I&A en BMW Gemeenten vastgesteld. Tevens is Topdesk verder ingericht om eenduidige werkprocessen te gaan ondersteunen. Dit wordt in 2017 verder doorontwikkeld.				

Automatiseringskosten	Realisatie 2016	Begroting 2016	Afwijking
Overige aankopen / uitbestedingen	19.194	5.799	13.396
Aankopen niet duurzame goederen	684.751	653.603	31.148
Kapitaallasten	37.771	91.670	-53.899
Doorberekende uren	285.933	285.933	0
Opbrengsten	-643	0	-643
Totaal	1.027.005	1.037.004	-9.999

Communicatie

Wat willen we bereiken?

In ons streven om op een professionele wijze met communicatie om te gaan hebben we een behoorlijke slag gemaakt. De uitdaging waar we nu voor staan is om onze burgers meer bij de ontwikkeling en uitvoering van het beleid te betrekken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Verwezen wordt naar het deelprogramma Communicatie.

Wat hebben we gedaan?

Verwezen wordt naar het deelprogramma Communicatie.

Financieel beheer; Administratieve Organisatie en Interne Control (AO/IC)

Wat willen we bereiken?

Een adequaat ingerichte organisatie en controlestelsel waarbij aan de vereisten op het gebied van de AO/IC wordt voldaan. Verder zal aandacht besteed worden aan de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van beleid en uitvoering.

Wat gaan we daarvoor doen?

In het kader van de doorontwikkeling van de ambtelijke organisatie willen we in 2016 risico- en kwaliteitsmanagement introduceren. Verder wordt het jaarlijkse doelmatigheidsonderzoek uitgevoerd en zal tijdens de reguliere planning en control zoveel mogelijk aandacht aan rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid besteed worden.

Wat hebben we gedaan ?

Gepland was in 2016 een systeem van kwaliteitsmanagement te introduceren. In het kader van de komende herindeling hebben de BMW-gemeenten afgesproken geen organisatiebrede aanpassingen meer door te voeren.

Facilitaire dienstverlening

Wat willen we bereiken?

Een optimale ondersteuning van bestuur en organisatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

In BMW-verband wordt gewerkt aan de invoering van zaakgericht- en digitaal werken. In 2015 is in dat verband een zogenaamd zaakstelsel aangeschaft. Gelet op de complexiteit van een dergelijk traject verloopt de invoering in fasen. In 2015 is de eerste fase gestart.

Wat hebben we gedaan ?

In 2016 is het technisch inregelen van het zaakstelsel JOIN zo goed als afgerond. Alle medewerkers hebben inmiddels een instructie ontvangen en werken er - de een meer dan de ander - mee. Werkprocessen vergunning- en subsidieverlening zijn inmiddels gedigitaliseerd. In 2017 wordt het intern besluitvormingsproces - opstellen van collegestukken - volledig gedigitaliseerd.

Administratiekosten	Realisatie 2016	Begroting 2016	Afwijking
Overige aankopen / uitbestedingen	3.092	1.367	1.725
Aankopen niet duurzame goederen	115.941	78.630	37.311
Kapitaallasten	20.371	20.371	0
Doorberekende uren	1.924.795	1.924.795	0
Opbrengsten	-25.000	0	-25.000
Totaal	2.039.199	2.025.163	14.036

Interne processen

a. Resultaten doelmatigheid/doeltreffendheidonderzoeken

Periodiek wordt door het college een doelmatigheidsonderzoek uitgevoerd. In de eerste helft van 2016 zullen wij een onderzoeksplan voor een volgend doelmatigheidsonderzoek opstellen.

b. Organisatieontwikkeling

Ten aanzien van de ambtelijke organisatie geldt thans de volgende visie:

'De gemeente Winsum is een organisatie die klant- en omgevingsgericht is, die met de omgeving mee verandert en de communicatie met haar inwoners belangrijk vindt. De gemeente is nuchter in zijn ambities en is daarbij doel- en resultaatgericht. De gemeente Winsum komt haar afspraken na en is goed bereikbaar. De gemeente investeert in haar medewerkers en doet dat in een cultuur die zich kenmerkt door betrokkenheid en de wil om samen te werken. De gemeentelijke organisatie doet dit alles in een passende organisatorische vorm.'

Externe processen

Samenwerking

Wat willen we bereiken?

Wij spelen in op veranderende wensen en eisen op sub-regionaal en regionaal niveau. Hierbij werken we samen met de gemeenten De Marne, Bedum en Eemshaven. Wat betreft de intergemeentelijke samenwerking zijn onze uitgangspunten de volgende:

- er moeten legitieme redenen zijn om samen te werken (de samenwerking moet meerwaarde hebben);
- de schaal en wijze van samenwerking is afhankelijk van de aard en schaal van de problematiek op dat moment;
- er moet sprake zijn van een samenhangende benadering van een bepaald probleem op één bestuursniveau.

Wat gaan we daarvoor doen?

De BMW-gemeenten worden op I&A-gebied vanuit het gemeentehuis van De Marne bediend. De P&O-ondersteuning aan de BMW-gemeenten vindt plaats vanuit het gemeentehuis van Bedum. Sociale Zaken en Werk van de BMW-gemeenten is gehuisvest in Winsum (uitvoering) en Eemsmond (beleid en administratie).

Wat hebben we gedaan ?

De samenwerking in BMW-verband stond in 2016 in het teken van de komende herindeling. Reeds bestaande samenwerking werd geïntensiveerd (Sociaal Domein) en nieuwe initiatieven werden opgestart (werkveld Communicatie).

Verrekening samenwerking BMW

De onderlinge verrekening van de samengevoegde BMW afdelingen ICT, P&O en Sociale Zaken vindt plaats op basis van vastgestelde verdeelsleutels.

ICT

De totale kosten ICT voor de drie gemeenten bedragen € 1.261.000. Een nadeel ten opzichte van de actuele gezamenlijke ICT begroting van € 40.000. Dit wordt met name veroorzaakt door langdurige ziekte. Voor vervanging is personeel ingehuurd. Het aandeel voor Winsum bedraagt op basis van de verdeelsleutel 38.9%, dat is € 490.500.

P&O

De totale kosten P&O voor de drie gemeenten bedragen € 620.598. Een nadeel van € 124.787 ten opzichte van de gezamenlijke P&O begroting. Dit wordt met name veroorzaakt door het inhuren van personeel als gevolg van een vacature en ziektevervanging. Het aandeel van Winsum in de kosten P&O bedraagt 36,62%, d.w.z. €227.262. Ten opzichte van de opgenomen raming voor P&O in onze gemeentelijke begroting deelprogramma 6.2 geeft dit een nadeel van € 15.387.

Sociale Zaken

De totale kosten Soza voor de vier gemeenten bedragen € 2.851.150. Het aandeel van Winsum in de kosten van de bedrijfsvoering Sociale Zaken bedraagt op basis van de verdeelsleutel BMW 24,3%, d.w.z. € 692.830. In de begroting was een bedrag geraamd van € 675.168.

Vraaggerichte dienstverlening

Wat willen we bereiken?

Bij het bepalen van het aanbod van onze diensten en producten laten wij ons leiden door de vraag van de klant (inwoners, bedrijven en instellingen) en samenwerkingspartners. Zo denken wij van 'buiten' naar 'binnen' bij het bepalen van de gewenste resultaten. Dat noemen wij vraaggerichtheid. Vraaggericht en vraaggestuurd werken komt tot uiting in het beleid en de uitvoering ervan. De raad bepaalt de mate van vraaggerichtheid en vraaggestuurdheid door het vaststellen van de gewenste kwaliteit van dienstverlening in de programma's.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2016 werken we verder aan de doorontwikkeling van het dienstverleningsconcept en het KCC.

Relatie met uitvoering programma's

De bovengenoemde beleidsvoornemens en uitvoeringsmaatregelen hebben een relatie met de deelprogramma's 5.1 Communicatie, 5.2 Publieke dienstverlening, 5.3 openbaar bestuur en 6.2 Financiën.

PARAGRAAF F VERBONDEN PARTIJEN

Inleiding

Verbonden partijen zijn derde rechtspersonen, waarmee de gemeente een bestuurlijke en een financiële band heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht.

Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

De gemeente Winsum heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen, waaronder gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen en stichtingen.

De verbonden partijen worden hieronder beschreven, waarbij de volgende zaken aan de orde komen:

- de doelstelling van de verbonden partij;
- eventuele te verwachten beleidsveranderingen van de verbonden partij;
- omvang financieel belang;
- deelnemende gemeenten.

Naam	Veiligheidsregio Groningen (VRG)
Vestigingsplaats	Groningen
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	De regeling stelt zich ten doel om door regeling en bestuur en door een doelmatige organisatie en coördinatie via intergemeentelijke samenwerking uitvoering te geven aan de behartiging van de volgende belangen: a. brandweezorg; b. geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen; c. rampenbestrijding en crisisbeheersing; d. ambulancezorg en brandweer
Relatie met beleidsprogramma	Deelprogramma 1.1 Brandweezorg en rampenbestrijding
Deelnemende partijen	Alle gemeenten in de provincie Groningen
Bestuurlijk belang	Gemeente Winsum is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door de burgemeester
Financieel belang	De kosten voor de veiligheidsregio Groningen worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage van de gemeente Winsum bedraagt in 2016: € 720.888
Eigen vermogen	31-12-2015 : € 5.091.000 31-12-2016 : € 5.628.000
Vreemd vermogen	31-12-2015 : € 10.643.000 31-12-2016 : € 17.193.000
Financieel resultaat	2016 : € 1.423.000
Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten.

Naam	Publiek Gezondheid en Zorg Groningen (PG&Z)
Vestigingsplaats	Groningen
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	De regeling stelt zich ten doel om door regeling en bestuur en door een doelmatige organisatie en coördinatie via intergemeentelijke samenwerking uitvoering te geven aan de volgende belangen: a. bescherming en bevordering van de gezondheid van de bevolking;

	b. bevolkingszorg.
Relatie met beleidsprogramma	Deelprogramma 2.3 Volksgezondheid en 2.5 Maatschappelijke ondersteuning
Deelnemende partijen	Alle gemeenten in de provincie Groningen
Bestuurlijk belang	Gemeente Winsum is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur dooreen wethouder
Financieel belang	De kosten voor PG&Z worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage van de gemeente Winsum bestaat in 2016 uit 3 delen: Bijdrage programma Gezondheid € 183.223 Bijdrage JGZ 0-4 jr € 247.011 Bijdrage RIGG € 39.432
Eigen vermogen	31-12-2015 : € 2.215.000 31-12-2016 : € 2.502.000
Vreemd vermogen	31-12-2015 : € 12.228.000 31-12-2016 : € 21.864.000
Financieel resultaat	2016 : € 460.000
Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten. Daarnaast blijft de gemeente verantwoordelijk voor de taken op het gebied van publieke gezondheid en de jeugdzorg.

Naam	Omgevingsdienst Groningen (ODG)
Vestigingsplaats	Veendam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	De omgevingsdienst verzorgt de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu, bouwen en wonen in opdracht van Groninger gemeenten en de provincie Groningen.
Relatie met beleidsprogramma	Deelprogramma 1.5 Milieu
Deelnemende partijen	Alle gemeenten en de provincie Groningen.
Bestuurlijk belang	Gemeente Winsum is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door een wethouder.
Financieel belang	De kosten voor de Omgevingsdienst Groningen worden gedragen door de deelnemende gemeenten en de provincie Groningen. De bijdrage van de gemeente Winsum is: € 68.686.
Eigen vermogen	31-12-2015 : € 2.785.000 31-12-2016 : € 2.547.000
Vreemd vermogen	31-12-2015 : € 3.605.000 31-12-2016 : € 4.293.000
Financieel resultaat	2016 : € 321.000
Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten. Daarnaast blijft de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van de VTH-taken.

Naam	Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen
Vestigingsplaats	Usquert
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	De gemeenschappelijke regeling behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van het op een doelmatige en milieu hygiënische verantwoorde wijze

	verwijderen van afvalstoffen.
Relatie met beleidsprogramma	Deelprogramma 1.5 Milieu
Deelnemende partijen	Gemeente Winsum, De Marne, Eemsum, en Loppersum
Bestuurlijk belang	Gemeente Winsum is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur (raadslid en wethouder) en in het Dagelijks Bestuur (wethouder).
Financieel belang	De kosten (exploitatietekort) voor vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage van de gemeente Winsum in het tekort is: € 60.804
Eigen vermogen	31-12-2015 : € 1.571.000 31-12-2016 : nnb
Vreemd vermogen	31-12-2015 : € 4.924.000 31-12-2016 : € nnb
Financieel resultaat	2015.: € 173.000 (V) 2016 : €
Risico's	Het uiteindelijk tekort wordt gedragen door de deelnemende gemeenten. In de gemeenschappelijke regeling is de verdeling van de baten en lasten van de deelnemende gemeenten geregeld. In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten.

Naam	Ability
Vestigingsplaats	Uithuizen
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	Het bevorderen of activiteiten welke gericht zijn op het creëren, bevorderen en in stand houden van werkgelegenheid ten behoeve van natuurlijke personen die een afstand hebben tot de reguliere arbeidsmarkt
Relatie met beleidsprogramma	Deelprogramma 2.4 Sociale Zaken en Werk
Deelnemende partijen	Gemeente Winsum, Bedum, Eemsum en De Marne
Bestuurlijk belang	Gemeente Winsum is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur (2 wethouders) en in het Dagelijks Bestuur (wethouder).
Financieel belang	De kosten worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De kosten bestaan uit een vaste bijdrage van € 42.161 en een bijdrage in het tekort.
Eigen vermogen	31-12-2015 : € 863.000 31-12-2016 : € 922.000
Vreemd vermogen	31-12-2015 : € 4.493.000 31-12-2016 : € 4.246.000
Financieel resultaat	2016 : € 60.000
Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten.
Ontwikkelingen	

Naam	Bank Nederlandse Gemeenten
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang
Relatie met beleidsprogramma	Deelprogramma 6.1 Financiën
Deelnemende partijen	Gemeenten, provincies en de staat

Bestuurlijk belang	Aandeelhouders inde Algemene Vergadering van Aandeelhouders
Financieel belang	Aantal aandelen: 10.140 Percentage van totaal aantal: Nominale waarde één aandeel: € 2,50 Omvang deelneming: € 25.350
Eigen vermogen	31-12-2015 : € 4.163.000.000 31-12-2016 : € 4.486.000.000
Vreemd vermogen	31-12-2015 : € 145.348.000.000 31-12-2016 : € 149.514.000.000
Financieel resultaat	2016 : € 369.000.000
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.
Ontwikkelingen	

Naam	Waterbedrijf Groningen
Vestigingsplaats	Groningen
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	Het uitoefenen van een publiek waterbedrijf
Relatie met beleidsprogramma	
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van Groninger gemeenten en de provincie Groningen.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouders inde Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). De AVA is het hoogste besluitvormingsorgaan binnen Waterbedrijf Groningen.
Financieel belang	Aantal aandelen: 6 Percentage van totaal aantal: $6/282 = 3\%$ Nominale waarde één aandeel: € Omvang deelneming: € 1.815
Eigen vermogen	31-12-2014 ; € 64.252.000 31-12-2015 : € 67.548.000 31-12-2016 : € nnb
Vreemd vermogen	31-12-2014 : € 102.085.000 31-12-2015 : € 99.385.000 31-12-2016 : € nnb
Financieel resultaat	2015 : 3.295.000 2016 : €
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal
Ontwikkelingen	

Naam	Enexis BV
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	Distribueren en transporteren van energie, exploiteren transportnetten energie, uitvoeren Elektriciteitswet 1988 en Gaswet.
Relatie met beleidsprogramma	
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). De AVA is het hoogste besluitvormingsorgaan binnen Enexis.
Financieel belang	Aantal aandelen: 93.674

	Percentage van totaal aantal: 0,06% Nominale waarde één aandeel: € 1 Omvang deelneming: € 18,759,16
Eigen vermogen	31-12-2015 : € 3.607.000.000 31-12-2016 : € 3.704.000.000
Vreemd vermogen	31-12-2015 : € 2.591.000.000 31-12-2016 : € 2.608.000.000
Financieel resultaat	2016 : € 207.000.000
Risico's	De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet-tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis. Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.
Ontwikkelingen	In 2016 hebben we 48.442 aandelen verkocht.

Naam	CBL Vennootschap BV
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	Vennootschap voortgekomen uit de splitsing en verkoop van Essent. Deze vennootschap vertegenwoordigt de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent
Relatie met beleidsprogramma	
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Financieel belang	Aantal aandelen: 1.899 Percentage van totaal aantal: 0,094945% Nominale waarde één aandeel: € 1 Omvang deelneming: € 1.899
Eigen vermogen	31-12-2015 : € 9.500.000 31-12-2016 : € 830.000
Vreemd vermogen	31-12-2015 : € 445.000 31-12-2016 : € 155.000
Financieel resultaat	2016 : € 270.000
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.
Ontwikkelingen	Op dit moment wordt nog een bedrag van 1 mln aangehouden voor eventuele nakomende advies- en afwikkelingskosten. Verwachting is dat dit bedrag medio 2017 nog grotendeels vrij zal kunnen vallen en uitgekeerd kan worden aan de aandeelhouders.

Naam	Verkoop Vennootschap BV
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	In het kader van de verkoop in 2009 van Essent aan RWE hebben de Verkopende Aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringengegeven aan RWE. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de Verkopende Aandeelhouders overgedragen aan Verkoop Vennootschap
Relatie met beleidsprogramma	
Deelnemende partijen	De aandeelhouders zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies

Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Financieel belang	Aantal aandelen: 1.899 Percentage van totaal aantal: 0,094945% Nominale waarde één aandeel: € 1 Omvang deelneming: € 1.899
Eigen vermogen	31-12-2015 : € 84.800.000 31-12-2016 : € 1.400.000
Vreemd vermogen	31-12-2015 : € 30.100.000 31-12-2016 : € 2.000
Financieel resultaat	2016 : € 430.000
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.
Ontwikkelingen	De vennootschap zal pas in 2019 kunnen worden geliquideerd omdat zij partij is bij een aantal andere juridische overeenkomsten die bij verkoop van Essent aan RWE zijn afgesloten.

Naam	CSV Amsterdam BV
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	Namens de Verkopende Aandeelhouders eventuele schadeclaim procedures voeren
Relatie met beleidsprogramma	
Deelnemende partijen	De aandeelhouders zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Financieel belang	Aantal aandelen: 1.899 Percentage van totaal aantal: 0,094945% Nominale waarde één aandeel: € 1 Omvang deelneming: €
Eigen vermogen	31-12-2015 : € 42.000 31-12-2016 : € 3.200.000
Vreemd vermogen	31-12-2015 : € 50.000 31-12-2016 : € 162.000
Financieel resultaat	2016 : € 3.300.000
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven nominale aandelenkapitaal.
Ontwikkelingen	De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat claims worden afgewikkeld.

Naam	Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	Hierin is het 50% belang van Essent in EZP tijdelijk ondergebracht
Relatie met beleidsprogramma	
Deelnemende partijen	De aandeelhouders zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). De AVA is het hoogste besluitvormingsorgaan binnen Enexis.
Financieel belang	Aantal aandelen: 142.116 Percentage van totaal aantal: 0,094945% Nominale waarde één aandeel: € 1

	Omvang deelneming: € 12.790,42
Eigen vermogen	31-12-2015 : € 1.600.000 31-12-2016 : € 1.600.000
Vreemd vermogen	31-12-2015 : € 118.000 31-12-2016 : € 45.000
Financieel resultaat	2016 : € 65.000
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven nominale aandelenkapitaal.
Ontwikkelingen	De vennootschap zal pas in 2019 kunnen worden geliquideerd omdat zij partij is bij een aantal andere juridische overeenkomsten die bij verkoop van Essent/EPZ aan RWE zijn afgesloten.

Naam	Stichting Beheer Oikocredit Nederland Fonds
Vestigingsplaats	Utrecht
Rechtsvorm	Stichting
Doelstelling en openbaar belang	Verstrekken van microkrediet in ontwikkelingslanden
Relatie met beleidsprogramma	
Deelnemende partijen	Particulieren en bedrijven
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Financieel belang	Aantal aandelen: 12 Percentage van totaal aantal: Nominale waarde één aandeel: € 200 Omvang deelneming: € 2.400
Eigen vermogen	31-12-2015 : € 930.322 31-12-2016 : € 1.064.179
Vreemd vermogen	31-12-2015 : € 96.026 31-12-2016 : € 145.093
Financieel resultaat	2016 : € 29.003
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven nominale aandelenkapitaal.
Ontwikkelingen	

PARAGRAAF G GRONDBELEID

Inleiding

In deze begrotingsparagraaf zijn de inhoud, de koers en de voornemens van het gemeentebestuur aangaande het grondbeleid verwoord.

Onderstaande paragraaf omschrijft de kaders en de reikwijdte van een adequaat grondbeleid in onze gemeente en geeft inzicht in de verwachtingen voor de korte termijn wat betreft risico's en voortgang van de uitgifte van bouwgrond.

Ook gaan we kort in op het instrumentarium voor grondbeleid in Winsum, anticiperend op de uitvoering van de onlangs gepresenteerde visies op de ruimtelijke structuur, economische zaken, het wonen, sport en de infrastructuur in de gemeente.

Bovenstaande leidt aan het slot van de paragraaf tot conclusies omtrent de aanvaardbaarheid van risico's versus beschikbare financiële middelen en het in te zetten controle-instrumentarium.

Definitie grondbeleid en grondexploitatie

Het gemeentelijk grondbeleid betreft de voorgenomen wijze van acteren door de gemeente op de grondmarkt en de wijze van uitvoeren of doen uitvoeren van grondexploitaties ter ondersteuning van ruimtelijke voornemens, ontwikkelingen en/of activiteiten in de breedste zin van het woord. De Raad is bevoegd grondexploitaties vast te stellen.

De volgende activiteiten vallen onder de term grondexploitatie: gronden verwerven en beheren, gronden bouw- en woonrijp maken en gronden verkopen t.b.v. bouw van opstallen door derden. Daarnaast alle activiteiten die hiervoor nodig zijn zoals onderzoek, externe en interne planbegeleiding en organisatie, eventuele sloopwerkzaamheden, saneringen enzovoort.

De bouw van de opstallen zelf en de eventuele verkoop van deze opstallen vallen buiten het kader van de grondexploitatie en liggen bij de kopers van de bouwrijpe grond (de opstalontwikkelaars of particuliere kavelkopers).

Kader grondbeleid

Bij de keuzes voor het gemeentelijk grondbeleid en de uitvoering hiervan gelden de volgende kaders:

- Wetgeving BBV: Op grond van het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) dient de paragraaf grondbeleid tenminste het volgende te bevatten:
  - Een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
  - Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
  - Een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
  - Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
  - De beleidsuitgangspunten over de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.
- Wet ruimtelijke ordening onderdeel "grondexploitatiewet": Bij kostenverhaal op particuliere ontwikkelaars geldt zowel het privaatrechtelijke kader (bij het sluiten van vrijwillige overeenkomsten) als het publiekrechtelijke kader (bij het opstellen van een zogenaamd exploitatieplan waarmee kosten dwingend kunnen worden verhaald).
- Administratieve organisatie grondbeleid gemeente Winsum: De beschrijving van de administratieve organisatie voor het grondbeleid is opgesteld.

In het onderstaande wordt eerst in beschrijvende zin ingegaan op mogelijke keuzes in het grondbeleid. Daarna worden de verschillende elementen uit het besluit begroten en verantwoordend toegelicht.

Keuzemogelijkheden grondbeleid

De gemeente kan in algemene zin kiezen uit de volgende hoofdvormen van grondbeleid, ter ondersteuning van het bereiken van haar ruimtelijke doelen:

Actief grondbeleid: de gemeente verwerft zelf grond, ontwikkelt deze en verkoopt de bouwrijpe grond. De gemeente voert hierbij de grondexploitatie en loopt hierbij het volledige grondexploitatie-risico, maar heeft ook de volledige regie en zeggenschap. Dit is aan de orde in Munster en bij het Boogplein. Ook voor de locatie van de voormalige school De Klief in Ezinge, waar de gemeente al grondeigenaar is, is dit tot op heden het voornemen.

Faciliterend grondbeleid: de gemeente stelt de kaders voor ontwikkelingen door derden. De gemeente loopt hierbij geen of weinig grondexploitatie-risico, maar heeft minder regie en zeggenschap. Eventuele (beperkte)kostenposten voor de gemeente worden verhaald op de initiatiefnemer. In onze gemeente zijn dit (april 2017) de volgende plannen:

- Oosterhuisen Baflo;
- De voorgenomen ontwikkeling van woningen op Lombok door projectontwikkelaar Credo;
- De voorgenomen ontwikkeling van woningen aan de Onderdendamsterweg door Brummelhuis;
- De nieuwbouw van de 12 Hoven;
- De voorgenomen bouw van een aantal appartementen aan de Kerkstraat in Winsum.

Ook in geval van herstructurering is er sprake van faciliterend grondbeleid. Vanwege het behalen van volkshuisvestelijke doelstellingen en afhankelijk van afspraken met de initiatiefnemer, in ons geval veelal Wierden en Borgen, is er sprake van een financiële bijdrage van de gemeente aan de ontwikkeling. In onze gemeente betreft dit op dit moment het plan Baflo Wilhelminalaan/Gebroeders Gootjesstraat.

Publiek-private samenwerking (PPS): de gemeente werkt samen in een vorm die tussen actief en faciliterend grondbeleid valt of meer naar één van beide vormen neigt. De risico's, winsten en verliezen, regie en zeggenschap worden bij deze vorm gedeeld tussen markt en gemeente. Dit is in onze gemeente het plan Sauwerd de Groenlanden zuid.

Na het opstellen van de lopende beleidsactualisaties en de verwerking hiervan in de paragraaf grondbeleid, wordt voor de afzonderlijke achterliggende documenten beoordeeld welke voor actualisatie in aanmerking komen.

Het grondbeleid en ruimtelijke ontwikkeling

Als gezegd is het vanaf 2016 zaak de uitvoering van beleidsvoornemens op diverse terreinen ter hand te nemen. Met de structuurvisie als paraplu en de sectorale beleidsstukken als uitwerking. Zo geeft de woonvisie input voor de concretisering van het sociale programma voor woningbouw. Onder meer in de structuurvisie en de woonvisie worden voorstellen gedaan over de inzet van instrumenten waarmee sociale woningbouw ook in de toekomst kan worden bevorderd.

De structuurvisie strekt zich uit van abstracte ambities op de zeer lange termijn tot concreet realiseerbare doelen op korte termijn. Bedoeling van de visie is om tegelijkertijd richting (toetssteen) en vrijheid (inspiratiebron) te geven. De uitvoeringsparagraaf is daarom flexibel en op hoofdlijnen, maar dient ook als basis voor grondbeleid, kostenverhaal en ander grondexploitatie-instrumentarium.

De exploitaties van bestaande plannen zijn verderop in deze paragraaf geactualiseerd.

De uitvoering van het grondbeleid in 2016 en verder

Wij streven een gedifferentieerd grondbeleid na en houden hierbij gezien de huidige markt het voorzichtigheidsprincipe hoog in het vaandel. Waar mogelijk en passend binnen een acceptabel risicoprofiel én passend in een gedegen grondexploitatie-opzet willen wij ook dit jaar ingaan op grondaanbiedingen in Winsum Oost (actief grondbeleid).

Gezien de marktsituatie en de regionale woningbouwafspraken verwachten wij op de korte termijn geen nieuwe grondaankopen voor uitbreidingsplannen, afgezien van Winsum Oost. Binnendorps is beperkte aankoop ten behoeve van infrastructurele wensen of het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit niet bij voorbaat uit te sluiten.

Daarnaast willen wij ook private initiatieven faciliteren wanneer deze passen binnen het ruimtelijke beleid, de beschikbare nieuwbouwruiimte en de ambtelijke capaciteit. (Faciliterend grondbeleid). Indien zich nieuwe initiatieven voordoen willen wij deze benaderen in het licht van het bovenomschreven beleid.

Prognose lopende exploitaties voor 2016 en verder

Wat willen we doen en bereiken t.a.v. onze grondexploitaties in 2016?

Algemeen

In de woningen tekent zich duidelijk een kentering af en blijken kopers minder terughoudend te worden. In de gemeentelijke grondexploitaties houden we nog steeds rekening met de verminderde afzetmogelijkheden van de afgelopen jaren. De regionale woningbouwafspraken worden jaarlijks geactualiseerd en bijgesteld aan de marktontwikkeling. Deze afspraken zijn leidend in de planvorming en –uitvoering.

Het betreft voornamelijk het plan in Winsum Oost en dit plan is dan ook flexibel opgezet.

De gemeente Winsum kent na het besluit van de gemeenteraad tot afsluiting van de grondexploitatie Boogplein nog twee grondexploitaties die in exploitatie zijn genomen (Sauwerd Groenlanden-Zuid en Winsum Oost Fase Twee) en één grondexploitatie welke nog niet in exploitatie is genomen (Boogplein). De grondexploitatie-opzetten worden integraal opnieuw doorgerekend elk jaar bij de jaarafsluiting. De werkelijk gemaakte kosten en opbrengsten van het voorgaande jaar worden dan verwerkt. Daarnaast wordt bij de begroting met name naar de toekomst gekeken. De belangrijke ontwikkelingen welke invloed hebben op het resultaat zijn doorgerekend en hieronder toegelicht.

1. Munster

Voor de toekomstige woningbouw in Munster hebben wij de ambitie de gronden zelf te verwerven, te ontwikkelen en te verkopen aan particuliere bouwers of aan projectontwikkelaars. Deze ontwikkeling wordt in meerdere stedenbouwkundig afgeronde eenheden gedaan, om zo door een gefaseerde aanpak te kunnen bepalen in hoeverre een volgende fase binnen het totaal kan worden opgepakt.

Het geraamde resultaat bedraagt € 400 op contante waarde per 1-1-2017.

Gefaseerde aanpak

Om flexibel in te kunnen spelen op woningmarkt- en behoefteontwikkelingen, streven wij per deelplan naar:

- gedegen marktonderzoek dat in het stedenbouwkundig plan voor de eerste deellocatie richting geeft aan de uitwerking. Uit dit onderzoek moet tevens het aantal belangstellenden en mogelijke kopers blijken. Deze informatie beïnvloedt de omvang van het eerste deelplan.
- een flexibel stedenbouwkundig plan, op te stellen in overleg met interne en externe betrokkenen en expertise, zoals makelaars, mogelijke bewoners, Wierden & Borgen enz.
- de grondexploitatie te actualiseren en door te rekenen op dit stedenbouwkundig plan met een detaillering op het eerste deelplan.
- binnen het stedenbouwkundig plan en de grondexploitatie de mogelijkheid inbouwen het bouwrijp maken te vertragen of te versnellen in antwoord op de ontwikkelingen in de markt.

2. Boogplein

De gemeenteraad heeft besloten tot afsluiting van de grondexploitatie Boogplein en momenteel wordt gewerkt aan de voorbereiding van een nieuwe grondexploitatie voor Boogplein om vervolgens de verbetering van de winkelstructuur en de verbreding van het woningaanbod daadwerkelijk ter hand te nemen. Over de nieuwe exploitatie adviseren wij u afzonderlijk.

Overige grondeigendommen

De gemeente heeft gronden in eigendom. Deze worden veelal verhuurd of verpacht ten behoeve van (agrarisch) gebruik of als volkstuin. Overhoekjes gemeentelijk groen worden verkocht aan aanpalende eigenaren. Dit vindt plaats conform het beleid dat hiervoor in 2006 is vastgesteld. Het betreft tevens gronden die de gemeente in het verleden verworven heeft ten behoeve van de realisatie van beleidsdoelstellingen in de (verre) toekomst.

Daarbij gaat het globaal om de volgende gronden:

- 2,25 ha ten noorden van de wethouder Kruijerlaan in Adorp (€ 3.570 rente/jr.)
- 4,6 ha Winsum-West ten westen van de sportvelden in Winsum (€ 7.204 rente/jr.)
- 5,5 ha ten westen van het trainingsveld van vv Winsum aan de Schouwerzijlsterweg in Winsum (€ 17.316 rente/jr.)

Deze gronden zijn destijds tegen reële grondprijzen verworven en zonder dat er een exploitatie onder gelegd is. Dit leidt tot de conclusie dat het bezit van deze gronden geen grote risico's kent en de boekwaarde niet aangepast behoeft te worden.

Fondsen en reserves

Vanuit het BBV en het Besluit ruimtelijke ordening zijn nadere regels vastgesteld over de mate waarin kosten van "bovenwijkse" voorzieningen mogen worden verhaald middels grondexploitaties. Hierbij spelen termen als proportionaliteit en causaliteit o.a. een rol. Voor het opvangen van eventueel te nemen verliezen in de grondexploitatie is de reserve grondexploitatie van belang. In de nota reserves en voorzieningen is bepaald of de hoogte hiervan voldoende is om voorziene risico's en afdrachten te dekken. Dit is het geval. De reserve grondexploitatie heeft in de nota reserves en voorzieningen een verwacht saldo per 31-12-2016 van circa € 543.000.

Risico's

Met diverse beheersmaatregelen zijn de risico's van grondexploitaties aangepakt. Bij de hercalculatie van grondexploitaties bij de jaarrekening en de begroting wordt stil gestaan bij de risico's. Dan wordt ook gekeken naar de actuele ontwikkelingen en de mogelijke effecten hiervan op de risico's voor Winsum Oost. In het licht van de actuele ontwikkelingen worden dan de reeds getroffen beheersmaatregelen beoordeeld. We beoordelen of de beheersmaatregelen nog steeds in voldoende mate de risico's opvangen. Indien nodig worden voorstellen gedaan voor eventuele aanvullende beheersmaatregelen.

Als belangrijke risico's bij de gemeentelijke grondexploitatie kunnen ook voor 2016 genoemd worden:

- een woningmarkt met lage afzet van kavels en stagnerende of dalende grondprijzen
- stijgende inflatie en renteparameters,
- planschadekosten,
- vertraging of stagnatie in procedures.

Voor het plan Munsterzijn de risico's beperkt door uit te gaan van een organische en gefaseerde ontwikkeling en tevens door zeer voorzichtige uitgangspunten. Zo is bijvoorbeeld bij het vaststellen van de grondexploitatie in 2016 reeds uitgegaan van een verlaagde grondprijs als reactie op ook toen al veranderde marktomstandigheden. Bij het eventueel werkelijkheid worden van slechtweerscenario's kan na inzet van het positieve saldo van de exploitatie zelf vervolgens tot inzet van de ruimte in de posten onvoorzien overgaan worden. Tenslotte resteert de Reserve Grondexploitatie als weerstandsvermogen voor het afdekken van risico's. In het hoofdstuk over weerstandsvermogen in deze begroting is tot slot een bedrag genoemd teneinde zeer grote onverwachte tegenvallers op te vangen (1 tot 2 miljoen).

PARAGRAAF H INTERBESTUURLIJK TOEZICHT

Wettelijk kader

Het college verantwoordt zich aan de raad op grond van artikel 169 van de Gemeentewet en aan de toezichthouder op grond van artikel 124 van de Gemeentewet. De toezichthouder kan de verantwoordelijk minister zijn of gedeputeerde staten (hierna: GS).

Sinds 2013 vond verantwoording tweemaal per jaar plaats in de paragraaf Interbestuurlijk Toezicht in de jaarrekening en de begroting. Deze aanpak is geëvalueerd door prof. dr. J. de Ridder. Op basis van zijn conclusies is besloten om een andere invulling te geven aan het stelsel van toezicht omdat, heel kort samengevat, de halfjaarlijkse paragraaf niets toevoegt aan informatie aan de raad of aan de toezichthouder. Interbestuurlijk toezicht wordt als gevolg van de evaluatie opnieuw vorm gegeven.

Er is in ieder geval besloten dat een halfjaarlijkse IBT-paragraaf niet meer nodig is.

Toezicht vindt plaats op basis van beschikbare informatie, zoals jaarverslagen. Deze informatie is beschikbaar gesteld op de site www.winsum.nl, onder Politiek & Organisatie.

FINANCIËLE TOELICHTING SOCIAAL DOMEIN

In onderstaande overzichten worden de ontvangen rijksmiddelen voor de 3 decentralisaties (WMO, Jeugd en Participatie) verantwoord.

WMO 2016	Begroting	Act. Begr.	Werkelijk	verschil
662 Maatwerkvoorzieningen natura immaterieel Wmo				
Begeleiding en dagbesteding	554.830	572.589	510.338	62.251
Fin. Tegemoetkoming art 2.1.7	195.476	3.476	0	3.476
Fin. Tegemoetkoming art 2.1.7 / Wtcg Cer		22.000	20.957	1.043
663 Opvang en beschermd wonen				
Inloopfunctie GGZ	22.831	22.831	21.790	1.041
Beschermde wonen			-223.408	223.408
667 Eigen bijdragen maatwerkvoorzieningen en opvang Wmo				
Eigen bijdragen Wmo - immaterieel	-72.219	-50.000	-50.000	0
670 Algemene voorzieningen Wmo en Jeugd				
Ondersteuning mantelzorgers	63.349	63.349	7.562	55.787
671 Eerstelijnsloket Wmo en Jeugd				
Clientondersteuning	163.559	163.559	134.677	28.882
Toegang	54.299	54.299	0	54.299
Uitvoerings- en transformatiekosten, wmo	45.499	45.499	0	45.499
Uitvoerings- en transformatiekosten, transformatie wmo	95.830	118.745	139.833	-21.088
672 PGB Wmo en Jeugd				
PGB Wmo-immaterieel BG	707.718	710.847	537.071	173.776
TOTAAL	1.831.170	1.727.194	1.098.820	628.374
Integratie uitkering sociaal domein WMO	1.811.170	1.832.058	1.832.058	
Saldo	20.000	-104.864	-733.238	
Mutaties reserves:				
Onttrekking reserve WMO	-20.000	-42.915		
Storting reserve WMO		170.000	755.459	
Saldo	0	22.221	22.221	
Lagere inkomsten eigen bijdrage (geen onderscheid HO/WMO)		-22.219	-22.219	
Saldo		2	2	0

In de kadernota 2015 is voor 2016 een bedrag van € 20.000 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het sociaal domein op het gebied van de wmo. Bij de kadernota 2016 is hiervoor nogmaals een bedrag van € 22.915 beschikbaar gesteld met als dekking een onttrekking aan de reserve wmo. Per saldo is er in 2016 een bedrag van € 404.966 niet besteed. Dit blijft beschikbaar voor het sociaal domein en wordt gestort in de reserve wmo.

JEUGD 2016	Begroting	Act. Begr.	Werkelijk	verschil
670 Algemene voorzieningen Wmo en Jeugd				
Versterking voorliggend veld	100.993	0	0	0
671 Eerstelijnsloket Wmo en Jeugd				
Uitvoeringskosten jeugd	200.993	381.092	393.233	-12.141
672 PGB Wmo en Jeugd				
PGB Jeugdwet	1.036.776	634.500	466.000	168.500
682 Individuele voorzieningen Natura jeugd				
Individuele begeleiding	1.796.556	2.228.349	2.520.092	-291.743
TOTAAL	3.135.318	3.243.941	3.379.325	-135.384
Integratie uitkering sociaal domein JEUGD	3.035.318	3.094.972	3.094.972	
Saldo	100.000	148.969	284.353	
Mutaties reserves:				
Onttrekking reserve WMO	-100.000	-114.068	-249.452	
Storting reserve WMO				
Saldo	0	34.901	34.901	
Dekking inzet regulier CJG budget (JGZ-WMO)		-34.901	-34.901	
Saldo		0	0	

In de kadernota 2015 is voor 2016 een bedrag van € 100.000 beschikbaar gesteld en in de kadernota 2016 nog een aanvullend bedrag van € 48.969 voor de uitvoeringskosten op het gebied van jeugd voor het sociaal domein met als dekking een onttrekking aan de reserve WMO. Daarnaast is een bedrag van € 34.901 vanuit het reguliere CJG budget (geen onderdeel van de decentralisatie) overgeheveld naar de middelen voor het sociaal domein jeugd. Per saldo zijn de uitgaven op het gebied van de jeugd € 135.384 hoger dan geraamd waardoor een extra onttrekking van is gedaan aan de reserve wmo van € 135.384.

PARTICIPATIE 2016	Begroting	Act. Begr.	Werkelijk	verschil
611 Sociale werkvoorziening				
Bijdrage wsw	1.887.671	1.893.448	1.897.512	-4.064
623 Re-integratie- en participatievoorzieningen Participatiewet				
Reintegratie instrumenten	397.927	396.113	424.095	-27.982
Uitvoeringskosten participatie	30.000	94.750	42.049	52.701
TOTAAL	2.315.598	2.384.311	2.363.656	20.655
Integratie uitkering sociaal domein PARTICIPATIE	2.285.598	2.289.561	2.289.561	
Saldo	30.000	94.750	74.095	
Mutaties reserves:				
Onttrekking reserve WWB	-30.000	-94.750	-74.095	
Storting reserve WWB				
Saldo	0	0	0	

In de kadernota 2015 is voor 2016 een bedrag van € 30.000 beschikbaar gesteld en in de kadernota 2016 nog eens een bedrag van € 64.750 voor de uitvoering van het sociaal domein op het gebied van Participatie met als dekking een onttrekking aan de reserve WWB. De werkelijke kosten waren iets lager waardoor een lagere onttrekking uit de reserve is gedaan dan geraamd.

BALANS

Balans per 31 december

(bedragen x € 1.000,-)	Ultimo	Ultimo
ACTIVA	2016	2015
Vaste activa		
<i>Immateriële vaste activa</i>	€ 120	€ -
- Kosten verbonden a/h sluiten van geldleningen/agio/disagio		
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling	€ 120	€ -
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	€ -	€ -
<i>Materiële vaste activa</i>	€ 19.691	€ 20.615
- Investerings met een economisch nut:	€ 11.391	€ 12.961
- Investerings econ.nut met heffingen	€ 5.560	€ 5.688
- Investerings in de openbare ruimte met maatsch. nut	€ 2.740	€ 1.965
<i>Financiële vaste activa</i>	€ 2.160	€ 2.817
- Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	€ 47	€ 56
- gemeenschappelijke regelingen	€ 20	€ 20
- overige verbonden partijen		
- Leningen aan:		
- woningbouwcorporaties	€ 1.637	€ 1.709
- deelnemingen		
- overige verbonden partijen		
- Overige langlopende leningen u/g	€ 322	€ 225
- Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd > 1 jaar	€ 134	€ 807
Totaal vaste activa	€ 21.972	€ 23.432
Vlottende activa		
<i>Vlottende activa</i>	€ 1.090	€ 1.022
- Grond- en hulpstoffen:		
- niet in exploitatie genomen bouwgronden	€ -	€ -
- overige grond- en hulpstoffen		
- Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	€ 1.090	€ 1.022
- Gereed product en handelsgoederen		
- Vooruitbetalingen		
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar</i>	€ 6.214	€ 4.083
- Vorderingen op openbare lichamen	€ 3.213	€ 2.887
- Verstrekte kasgeldleningen		
- Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen		
- Overige vorderingen	€ 2.692	€ 1.196
- Overige uitzettingen	€ 310	€ -
<i>Liquide middelen:</i>	€ 436	€ 53
- Kassaldi	€ 1	€ 1
- Bank- en girosaldi	€ 435	€ 52
<i>Overlopende activa</i>	€ 2.416	€ 2.236
Totaal vlottende activa	€ 10.156	€ 7.394
TOTAAL GENERAAL	€ 32.128	€ 30.825

(bedragen x € 1.000,-)			
PASSIVA	Ultimo		Ultimo
	2016		2015
Vaste passiva			
<i>Eigen Vermogen</i>		€ 19.291	€ 18.265
- Algemene reserve	€ 4.005		€ 9.706
- Bestemmingsreserves:			
- egalisatie, geen schommelingen tarieven	€ 938		€ 828
- egalisatie, investeringsbijdragen	€ -		€ -
- Overige bestemmingsreserves	€ 14.180		€ 6.893
- Gerealiseerd resultaat	€ 168		€ 838
<i>Voorzieningen</i>		€ 3.003	€ 2.931
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	€ 107		€ 67
- Egalisatievoorzieningen	€ 600		€ 512
- Van derden ontvangen middelen die specifiek besteed moeten worden	€ 2.295		€ 2.352
<i>Vaste schulden met een rentypische looptijd van > 1 jaar</i>		€ 2.758	€ 3.053
- Obligatieleningen			
- <i>Onderhandse leningen van:</i>			
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen			
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen			
- eigen geldleningen	€ 1.122		€ 1.345
- woningbouwleningen	€ 1.637		€ 1.709
- binnenlandse bedrijven			
- overige binnenlandse sectoren			
- buitenlandse instellingen, fondsen, banken enz.			
- Waarborgsommen	€ 1-		€ 1-
- Verplichtingen uit hoofde van financial-lease overeenkomsten			
Totaal vaste passiva	€ 25.051		€ 24.248
Vlottende passiva			
<i>Netto vlottende schulden met rentetypische looptijd < 1 jaar</i>		€ 6.260	€ 6.021
- Kasgeldleningen	€ 4.000		€ 2.000
- Bank- en girosaldi	€ -		€ 1.389
- Overige schulden	€ 2.260		€ 2.632
<i>Overlopende passiva</i>		€ 817	€ 556
Totaal vlottende passiva	€ 7.077		€ 6.577
TOTAAL GENERAAL	€ 32.128		€ 30.825
Gewaarborgde geldleningen		€ 16.224	€ 15.889
Garantstellingen		€ 2.298	€ 2.469

TOELICHTING BALANS

Toelichting op de balans per 31 december 2016

(bedragen x € 1.000,-)

ACTIVA

Vaste Activa

Immateriële vaste activa

De post immateriële vaste activa wordt onderscheiden in:

	2016	2015
Kosten onderzoek en ontwikkeling	€ 120	€ -
	€ 120	€ -

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de immateriële vaste activa gedurende het jaar 2016:

	Boekwaarde 31-12-2015	Investe- ringen	Desinves- tering	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2016
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	€ -	€ 173	€ -	€ 53	€ -	€ -	€ 120
	€ -	€ 173	€ -	€ 53	€ -	€ -	€ 120

Kosten onderzoek en ontwikkeling

	Beschik- baar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2016	Cumulatief besteed t/m 2016	Toelichting
Brede school Baflo - proces	€ 75	€ 14	€ 14	Project loopt door in 2017
Visie ontwikk. Kindcentrum Winsum	€ 205	€ 146	€ 146	Project loopt door in 2017
Vorbereidingskosten herindeling	€ 63	€ 12	€ 12	Project loopt door in 2017
	€ 343	€ 173	€ 173	

Brede school Baflo - proces

Het proces voor de realisatie van de Brede school Baflo (Integraal Kindcentrum) is in volle gang. De verwachting is dat in het jaar 2017 kan worden begonnen met de realisatie van het gebouw.

Visie ontwikk. Kindcentrum Winsum

De voorbereidingen voor de realisatie van de Brede school Winsum in de Tirrel draait op volle toeren en vorderen gestaag. Veel partijen nemen deel aan de ontwikkeling van de Tirrel en dit vraagt een forse inspanning op het gebied van communicatie, overleg en afstemming.

Vorbereidingskosten herindeling BMW

In 2016 is een bedrag van € 12.354,- aan voorbereidingskosten van de herindeling besteed.

Bijdragen active in eigendom derden

Sanering verkeerslawaaai N361/N363

Van het rijk is er in het verleden een bijdrage ontvangen voor de dekking van de kosten van het terugdringen van het verkeerslawaaai van deze twee provinciale wegen. In het jaar 2016 is er voor een bedrag van € 12.000 aan onderzoekskosten besteed en er is een rijkssubsidie ontvangen tot een bedrag van € 9.000 voor de kosten van dit onderzoek naar stil asfalt. Doordat de boekwaarde negatief is, wordt dit opgenomen onder de overlopende passiva.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

	Boekwaarde per 31-12-2016	Boekwaarde per 31-12-2015
<i>In erfpacht uitgegeven gronden</i>	€ -	€ -
<i>Investerings met een economisch nut</i>	€ 11.391	€ 12.962
<i>Investerings economisch nut met heffingen</i>	€ 5.560	€ 5.688
<i>Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut</i>	€ 2.740	€ 1.968
	€ 19.691	€ 20.618

De gemeente Winsum heeft geen gronden in erfpacht uitgegeven.

De overige **investerings met economisch nut** kunnen als volgt worden onderverdeeld:

	2016	2015
Gronden en terreinen	€ 2.471	€ 2.480
Woonruimten	€ -	€ -
Bedrijfsgebouwen	€ 7.633	€ 8.978
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	€ 140	€ 157
Vervoersmiddelen	€ 491	€ 604
Machines, apparaten en installaties	€ 348	€ 388
Overige materiële vaste activa	€ 308	€ 354
	€ 11.391	€ 12.962

Balansaanpassing ivm wijziging BBV

De balanscategorie 'niet in exploitatie genomen gronden' (NIEGG) wordt met ingang van begrotingsjaar 2016 afgeschaft. Gronden die voor de inwerkingtreding van het nieuwe besluit werden geclassificeerd als NIEGG, dienen reeds met ingang van het begrotingsjaar 2016, tegen dezelfde boekwaarde te worden geclassificeerd als materiële vaste activa. Dit betekent dat een tweetal projecten verschuiven van de categorie NIEGG per 31-dec-2015 naar de Materiële Vaste Activa per 01-jan-2016. In onderstaand overzicht geven we inzicht in deze balansverschuiving.

	Vershil	1-1-2016 Nieuw	31-12-15 Oud
Gronden en terreinen	0	1.413	1.413
Grondwaarde toek.grex Boogplein	400	400	0
Grondwaarde Winsum-Oost toekomst	667	667	0
	1.067	2.480	1.413

Eenzelfde mutatie (maar dan uiteaard omgekeerd) zien we bij de Voorraden.

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de materiële vaste activa gedurende het jaar 2016:

	Boekwaarde 31-12-2015	Investe- ringen	Desinveste- ringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2016
Gronden en terreinen	€ 2.480	€ 2	€ -	€ 12	€ -	€ -	€ 2.471
Woonruimten	€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -
Bedrijfsgebouwen	€ 8.978	€ 415	€ -	€ 854	€ 907	€ -	€ 7.633
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	€ 157	€ 3	€ -	€ 20	€ -	€ -	€ 140
Vervoersmiddelen	€ 604	€ -	€ -	€ 113	€ -	€ -	€ 491
Machines, apparaten en installaties	€ 388	€ 43	€ -	€ 83	€ -	€ -	€ 348
Overige materiële vaste activa	€ 354	€ 6	€ -	€ 52	€ -	€ -	€ 308
	€ 12.962	€ 470	€ -	€ 1.133	€ 907	€ -	€ 11.391

De investeringen staan in onderstaand overzicht vermeld. Per investering staat het ter beschikking gestelde krediet aangegeven, het in 2015 daadwerkelijk bestede bedrag en het totaalbedrag, dat tot en met 2015 ten laste van het krediet is gebracht.

Gronden en terreinen

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2016	Cumulatief besteed t/m 2016	Toelichting
Grondaankopen pad Winsum-Garnwerd	€ 125	€ 2	€ 2	Project loopt door in 2017
	€ 125	€ 2	€ 2	

In de raadsvergadering van 8 december 2015 heeft de gemeenteraad een krediet beschikbaar gesteld van € 124.850 voor de aankoop van grond voor een nieuw te ontwikkelen wandelpad Winsum-Garnwerd. In 2016 is een bedrag van € 2.000 besteed.

Bedrijfsgebouwen

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2016	Cumulatief besteed t/m 2016	Toelichting
Centrale balie, div. aanpassingen	€ 106		€ 81	Project loopt door in 2017
Rapportage Brede school Winsum	€ 75	€ 66	€ 66	Project loopt door in 2017
Ontwikk.plan Brede school Baflo	€ 175	€ 134	€ 134	Project loopt door in 2017
Maatregelen legionella-preventie 2016	€ 409	€ 36	€ 36	Project loopt door in 2017
Brede school Baflo - nieuwbouw	€ 5.592	€ 179	€ 179	Project loopt door in 2017
Gebouw vm De Holm, Den Andel	€ -	€ -	€ -	Project loopt door in 2017
	€ 6.357	€ 415	€ 496	

Rapportage Brede school Winsum

In 2016 zijn kosten gemaakt voor procesbegeleiding en de haalbaarheidsonderzoeken.

Ontwikk.plan Brede school Baflo

Deze kosten zijn besteed aan het opmaken van het voorlopig ontwerp, procesbegeleiding, instalatietechnische voorbereiding ed.

Maatregelen legionella-preventie 2016

De eerste uitvoeringsmaatregelen zijn geweest aan het zwembad.

Brede school Baflo - nieuwbouw

In 2016 is er tot een bedrag van € 179.000 bestaat aan voorbereidingskosten van deze school. Het gaat om kosten van de architect, het maken van een definitief ontwerp, bouwkundige begeleiding, enz.. Er is in 2016 ook een bedrag ontvangen van € 160.000 van de provincie Groningen als voorschot op de toegezegde subsidie.

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken:

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2016	Cumulatief besteed t/m 2016	Toelichting
Renovatie hoofdveld Viboa	€ 60	€ 2	€ 68	Project is afgerond in 2016
Brede school Baflo - sloop	€ -	€ 2	€ 2	Project loopt door in 2017
	€ 60	€ 3	€ 70	

Renovatie hoofdveld Viboa

In 2016 is er nog een afrekening gekomen van de externe begeleiding/toezicht houden op deze renovatie van € 1.600,-. Het project is hiermee volledig afgerond.

Brede school Baflo - sloop

In 2016 zijn wat kosten gemaakt in verband met een kleine asbestsanering als gevolg van de sloopmelding van het bestaande gebouw.

Machines, apparaten en installaties:

	Beschik- baar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2016	Cumulatief besteed t/m 2016	Toelichting
Invoering D.I.S.	€ 38	€ -	€ 29	Project loopt door in 2017
Gemeentehuis: zonnepanelen	€ 33	€ -	€ 28	Project is afgerond in 2016
Werkplaats: zonnepanelen	€ 31	€ 12	€ 34	Project is afgerond in 2016
Museum Wierdenland: zonnepanelen	€ 33	€ -	€ 23	Project is afgerond in 2016
Aanschaf zaaksysteem	€ 133	€ 31	€ 116	Project loopt door in 2017
	€ 267	€ 43	€ 231	

Installatie zonnepanelen

In 2016 is een solarinstallatie geplaatst in de werkplaats aan de Schouwerzijlsterweg

Aanschaf zaaksysteem

We zijn in 2015 gestart met de invoering van een digitaal post- en archiveringssysteem (zaaksysteem). Sinds 2016 werkt de organisatie met het systeem en wordt het systeem verder ontwikkeld en uitgebreid.

Overige materiële activa

	Beschik- baar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2016	Cumulatief besteed t/m 2016	Toelichting
Vervanging speeltoestellen	€ 60	€ 6	€ 36	Project loopt door in 2017
	€ 60	€ 6	€ 36	

Vervanging speeltoestellen

In 2016 is een bedrag van € 6.400 besteed aan de vervanging van speeltoestellen

De boekwaarde van de **investeringen economisch nut met heffingen** had het volgende verloop:

	Boekwaarde 31-12-2015	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2016
MVA - begraafrecht	€ 155	€ -	€ -	€ 31	€ -	€ -	€ 124
MVA - riolering	€ 5.494	€ 249	€ -	€ 307		€ -	€ 5.436
MVA - reiniging	€ 39	€ -	€ -	€ 39		€ -	€ -
	€ 5.688	€ 249	€ -	€ 377	€ -	€ -	€ 5.560

De investeringen staan in onderstaand overzicht vermeld. Per investering staat het ter beschikking gestelde krediet aangegeven, het in 2016 daadwerkelijk bestede bedrag en het totaalbedrag, dat tot en met 2016 ten laste van het krediet is gebracht.

MVA - rioolheffing

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2016	Cumulatief besteed t/m 2016	Toelichting
VGRP 2014: Vrijverval, reparaties	€ 150	€ 20	€ 144	Project loopt door in 2017
VGRP 2014: Vrijverval, vervanging	€ 100	€ 19	€ 90	Project loopt door in 2017
VGRP 2014: Vrijverval, aansluitingen	€ 60	€ 19	€ 32	Project loopt door in 2017
VGRP 2014: Vrijverval, onvoorzien	€ 50	€ 13	€ 32	Project loopt door in 2017
VGRP 2014: Aanleg IBA's	€ 100	€ 1	€ 61	Project loopt door in 2017
VGRP 2014: Gemalen, beheer/onderhoud	€ 190	€ 4	€ 190	Project loopt door in 2017
VGRP 2014, vrijverval 2016	€ 350	€ 115	€ 115	Project loopt door in 2017
VGRP 2014, gemalen 2016	€ 50	€ 65	€ 65	Project loopt door in 2017
	€ 1.050	€ 249	€ 730	

Uitvoering Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP):

De uitvoering van de rioleringsprojecten genoemd in het afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV liggen goed op schema. Zo is het grondwatermeetnet operationeel en wordt de data verzameld en opgeslagen. Daarnaast is het afgelopen jaar het gehele stelsel hydraulisch doorgerekend ten behoeve van een nieuw Basis Riolerings Plan (BRP) en zijn de hieruit voorkomende maatregelen meegenomen in het maatregelplan. De waterkaart is afgerond en is digitaal beschikbaar binnen de BMW gemeenten. Ook is er een nieuw monitoringssysteem (CARS) ten behoeve van de gemalen in samenwerking met De Marne en Eemsmond geïnstalleerd en in gebruik genomen. Verder zijn er in afstemming met het wegen onderhoud diverse reparaties aan de riolering uitgevoerd op verschillende locaties in de gemeente.

De boekwaarde van de **investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut** had het volgende verloop:

	Boekwaarde 31-12-2015	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2016
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	€ 1.968	€ 1.524	€ -	€ 439	€ 325	€ -	€ 2.727
Machines/Installaties	€ -			€ -		€ -	€ -
Ov. materiële vaste activa	€ -	€ 13		€ -		€ -	€ 13
	€ 1.968	€ 1.537	€ -	€ 439	€ 325	€ -	€ 2.740

De investeringen staan in onderstaand overzicht vermeld. Per investering staat het ter beschikking gestelde krediet aangegeven, het in 2016 daadwerkelijk bestede bedrag en het totaalbedrag, dat tot en met 2016 ten laste van het krediet is gebracht.

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken:

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2016	Cumulatief besteed t/m 2016	Toelichting
Openbare verlichting 2014	€ 225	€ 197	€ 252	Project is afgerond in 2016
Herinrichting Onderdendamsterweg	€ 3.992	€ 1.034	€ 3.712	Project loopt door in 2017
Sanering boombeplantingen	€ 53	€ 11	€ 39	Project loopt door in 2017
Verbindingsweg Winsumerdiep	€ 500	€ 48	€ 168	Project loopt door in 2017
Herinrichting Oude Dijk, Den Andel	€ 573	€ 52	€ 546	Project loopt door in 2017
Voorber.centrumontwik. Boogplein	€ 76	€ 13	€ 32	Project loopt door in 2017
Kwaliteitsimpuls inrichting Boogplein	€ 39	€ 2	€ 37	Project loopt door in 2017
Vervanging brug Ripperda (2015)	€ 30	€ 13	€ 13	Project loopt door in 2017
Inrichten Munsterveld	€ 146	€ 114	€ 114	Project loopt door in 2017
Romp-akkoord: maatregelen N361	€ 30	€ 4	€ 4	Project loopt door in 2017
Romp-akkoord: kortsluiting Ranum-Ond.d	€ 100	€ 7	€ 7	Project loopt door in 2017
Infrastructuur Winsum-Oost	€ -	€ 5	€ 5	Project loopt door in 2017
Romp-akkoord: procesmanagement	€ 140	€ 24	€ 24	Project loopt door in 2017
	€ 5.904	€ 1.524	€ 4.953	

Openbare verlichting 2014

In vele kernen in de gemeente is openbare verlichting vervangen: Ezinge, Winsum, Den Andel en Baflo. Op dit krediet is sprake van een overschrijding. Eigenlijk had een deel van de kosten verantwoord moeten worden ten laste van de exploitatie. Doordat het volledige bedrag ineens is afgeschreven ten laste van de egalisatiereserve maakt dit geen verschil. In het vervolg gaat de vervanging volledig verantwoord worden via de exploitatie. Voor 2017 is een vervangingsplan opgesteld met daarbij een doorkijk naar 2018 en 2019. De slechtste masten en armaturen worden in 2017 in ieder geval vervangen en daarbij wordt zoveel mogelijk getracht hele wijken of straten te vervangen. Er wordt Led verlichting met dimmers toegepast.

Herinrichting Onderdendamsterweg

Als laatste werk in het gebied Onderdendamsterweg/Obergum Noord is de verbouw/uitbreiding van het winkelcentrum Obergum en de herinrichting van de openbare ruimte rondom in 2016 gerealiseerd. Door de nauwe verwevenheid tussen de herinrichting van de Onderdendamsterweg en de herinrichting van de openbare ruimte rondom het winkelcentrum, is het project herinrichting Onderdendamsterweg verbreed tot herinrichting Onderdendamsterweg/winkelcentrum Obergum. De laatste uitvoeringsfase is in 2016 afgerond. De financiële afwikkeling zal naar verwachting in het jaar 2017 plaats vinden.

Sanering boombeplantingen

In 2016 is tot een bedrag van € 11.000 aan bomen gesaneerd wegens ziekte of gering toekomstperspectief.

Verbindingsweg Winsumerdiep (HOV-as)

In 2016 is tot een bedrag van ruim € 48.000 aan de aanleg van parkeerplaatsen aan de Kerkstraat in Winsum (langs de spoorlijn) besteed. Van de provincie en de Regio Groningen Assen zijn subsidies ontvangen ten bedragen van 34.650,02. Hiermee is het project afgesloten

Herinrichting Oude Dijk, Den Andel

Het project is voor een heel groot deel afgerond.

Vorbereidingskosten centrumontwikkeling Boogplein

In 2016 zijn kosten gemaakt voor onderzoeken naar de invulling door een supermarkt, maar ook voor een invulling met kleinere winkels. De kosten hebben € 19.000 bedragen.

Kwaliteitsimpuls inrichting Boogplein

In 2016 is nog een plan gemaakt voor de ontsluiting van het Boogplein tot een bedrag van € 2.000.

Vervanging brug Ripperda (2015)

In 2016 zijn 2 bruggen vervangen. Het resterende krediet wordt in 2017 ingezet. Op 2 na zijn nu alle bruggen in Ripperda vervangen, eventueel resterend budget wordt in 2017 ingezet.

Inrichting Munsterveld

In 2016 is het terrein voor een groot deel ingericht. De afronding vindt plaats in het jaar 2017.

Romp-akkoord: maatregelen N361

In 2016 is een bedrag van € 4.000 aan kosten besteed aan extern advies ten behoeve van de voorbereiding van de planvorming van maatregelen aan de N361 binnen de kom van Winsum.

Romp-akkoord: kortsluiting Ranum-Onderdendamsterweg

In 2016 is voor een bedrag van € 7.000 aan kosten besteed aan extern advies ten behoeve van de tracéstudie en aansluiting op de N361 van de kortsluiting.

Infrastructuur Winsum-Oost

In 2016 is tot een bedrag van € 5.000 aan kosten besteed aan de (uitbesteed) besteksvorbereiding van dit project. De verwachting is dat in 2017 meer kosten gemaakt moeten worden dan begroot voor onderzoek naar een Laag-Temperatuur-Netwerk. Exacte kosten zijn nog niet bekend.

Romp-akkoord: procesmanagement

In 2016 is tot een bedrag van € 24.000 aan kosten besteed aan het (uitbesteed) procesmanagement van de uitwerking van het Romp-akkoord.

Overige materiële activa

	Beschik- baar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2016	Cumulatief besteed t/m 2016	Toelichting
Invoering GBT - omvorming objectgericht	€ 50	€ 13	€ 46	Project loopt door in 2017
Invoering GBT - verrijking informatie	€ 50	€ -	€ -	Project loopt door in 2017
	€ 100	€ 13	€ 46	

Invoering GBT - omvorming naar objectgericht

Dit project gaat over de invoering van de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT). Deze komt in plaats van de GBKN. Dit project loopt door in het jaar 2017. In het kader van dit project wordt in BMW-verband en in samenwerking met de gemeente Groningen gewerkt aan het in een digitale kaart intekenen van een aantal wettelijk bepaalde onderdelen van de openbare ruimte. Dit gebeurt op basis van de BOR (Beheer Openbare Ruimte) openbare ruimte. Voorbeelden zijn wegvakken en bijbehorende verharding, groenvakken, opritten enzovoort. Het werk (omvorming objectgericht) is op dit moment (half april) voor de helft afgerond. Daarna wordt gestart met de verrijking van de informatie, hetgeen inhoudt dat aan bijvoorbeeld groenvakken informatie gekoppeld wordt over de aard van het groen. De complete kaart wordt daarna basis voor de diverse beheerprogramma's voor de openbare ruimte. In dat kader wordt de basisregistratie ook structureel up to date gehouden.

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2015 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

	Boekwaarde 31-12-2015	Investe- ringen	Desinveste- ringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Aflos-singen	Boekwaarde 31-12-2016
Kapitaalverstrekkingen aan:							
- deelnemingen	€ 56	€ -	€ 10	€ -	€ -	€ -	€ 47
- gemeenschapp.regelingen	€ 20	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 20
Leningen aan:							
- woningbouwcorporaties	€ 1.709	€ -	€ -		€ -	€ 72	€ 1.637
Overige langlopende geldleningen	€ 225	€ 120	€ -	€ -	€ -	€ 23	€ 322
Overige uitzettingen met een looptijd > 1 jaar	€ 807	€ -	€ -	€ -	€ 673	€ -	€ 134
	€ 2.817	€ 120	€ 10	€ -	€ 673	€ 94	€ 2.160

Deelnemingen

In 2016 hebben we een deel van onze Enexis-aandelen verkocht. Met de verkoop van een deel van deze aandelen is ook een deel van onze deelneming afgenomen. Er is een bedrag van € 9.664,- op deze deelneming in aftrek gebracht.

Geldleningen

De aflossingen betreffen:

- Aflossingen woningbouwleningen	€ 72
- Aflossingen leningen ambtenaren	€ 23
	€ 94

Overige langlopende leningen

In 2016 is er tot een bedrag van € 120.000 aan krediet voor startersleningen verstrekt. Het totaal bedrag aan stortingen bedraagt nu € 300.000. Dit bedrag is ook door de raad beschikbaar gesteld.

Overige uitzettingen met een looptijd > 1 jaar

In 2016 is er tot een bedrag van € 673.000 ontvangen vanuit de rechtsoptvolgers van Essent. Deze bedragen zijn al afgesproken bij de verkoop van de aandelen Essent, maar worden gefaseerd uitbetaald. Er staat nu nog één leningsdeel uit.

Vlottende Activa

Voorraden

Balansaanpassing ivm wijziging BBV

De balanscategorie 'niet in exploitatie genomen gronden' (NIEGG) is/wordt met ingang van begrotingsjaar 2016 afgeschaft. Gronden die voor de inwerkingtreding van het nieuwe besluit werden geclassificeerd als NIEGG, dienen reeds met ingang van het begrotingsjaar 2016, tegen dezelfde boekwaarde te worden geclassificeerd als materiële vaste activa. Dit betekent dat een tweetal projecten verschuiven van de categorie NIEGG per 31-dec-2015 naar de Materiële Vaste Activa per 01-jan-2016. In onderstaand overzicht geven we inzicht in deze balansverschuiving.

	Vershil	1-1-2016 Nieuw	31-12-15 Oud
Gronden en terreinen	1.067	1.067	0
NIEGG Boogplein	-400	0	400
NIEGG Winsum-Oost	-667	0	667
	0	1.067	1.067

De in de balans opgenomen **voorraden** worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

	Boekwaarde per 31-12-2016	Boekwaarde per 31-12-2015
<i>Grond- en hulpstoffen, gespecificeerd naar:</i>		
- niet in exploitatie genomen bouwgronden	€ -	€ -
<i>Subtotaal</i>	€ -	€ -
<i>Onderhanden werk, bouwgronden in exploitatie:</i>	€ 1.090	€ 1.022
<i>Voorziening tekort grondexploitatie Boogplein</i>	€ -	€ -
<i>Onderhanden werk, overig:</i>	€ -	€ -
	€ 1.090	€ 1.022

Van de bouwgronden in exploitatie kan van het verloop in 2016 het volgende overzicht worden weergegeven:

	Boek-waarde 31-12-2015	Investe- ringen	Inkomsten	Winst- uitname	Boek-waarde 31-12-'15	Voorz. Verlieslatend complex	Balans- waarde 31-12-2016
Greex Groenlanden-Zuid	€ -				€ -	€ -	€ -
Greex Munster, fase 1	€ 1.022	€ 68			€ 1.090	€ -	€ 1.090
Totaal:	€ 1.022	€ 68	€ -	€ -	€ 1.090	€ -	€ 1.090

Grondexploitatie Munster, fase 1

Er is in 2016 tot een bedrag van € 68.000 aan kosten besteed voor de voorbereidingen van een nieuw bestemmingsplan.

Uitzettingen korter dan één jaar

De in de balans opgenomen **uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder** kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Soort vordering

	Saldo 31-12-2015	Mutatie Voorz. Oninb.heid	Overige mutaties in 2016	Saldo 31-12-2016
Vorderingen op openbare lichamen	€ 2.887	€ -	€ 325	€ 3.213
Overige vorderingen	€ 1.196	€ -	€ 1.495	€ 2.692
Overige uitzettingen	€ -	€ -	€ 310	€ 310
Totaal:	€ 4.083	€ -	€ 2.131	€ 6.214

De hiervoor genoemde vorderingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Boekwaarde per 31-12-2016	Boekwaarde per 31-12-2015
<i>Vorderingen op openbare lichamen</i>		
- BTW - ondernemers	€ 604	€ 294
- BTW - Compensatiefonds	€ 2.608	€ 2.593
- andere (BMW) gemeenten	€ -	€ -
- overige openbare lichamen	€ -	€ -
- Dividendbelasting	€ -	€ -
	€ 3.213	€ 2.887

	Boekwaarde per 31-12-2016	Boekwaarde per 31-12-2015
<i>Overige vorderingen:</i>		
- Debiteuren	€ 425	€ 663
- Debiteuren 2003	€ 83	€ 83
- Debiteuren SoZa	€ 540	€ 507
- Voorziening dubieuze debiteuren SoZa	€ 88-	€ 63-
- Voorziening dubieuze debiteuren	€ 103-	€ 103-
- Tussenrek. Belastingdebiteuren	€ 0-	€ 0-
- Belastingdebiteuren	€ 1.856	€ 118
- Automatische incasso onderweg	€ -	€ 0
- Oninbare vorderingen VIS	€ 22-	€ 10-
	€ 2.692	€ 1.196

Overige uitzettingen (Schatkistbankieren)

De hoogte van het drempelbedrag hangt af van de omvang van de begroting; maatgevend voor de omvang van de begroting is het begrotingstotaal zoals dat ook gebruikt wordt voor bijvoorbeeld het berekenen van de kasgeldlimiet. De drempel is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen. De drempel is nooit lager dan € 250.000.

Onze begrotingsomvang is € 34 miljoen. Het drempelbedrag is hiermee te berekenen op € 254.000.

Uit de wijze van uitvoeren van de wet op het schatkistbankieren valt over het jaar 2016 het volgende overzicht te maken:

Omschrijving	Gemiddelde stand	Drempel	Afwijking
Gemiddelde stand bank- en kassaldi (bedragen x 1.000) :			
1e kwartaal 2016	-1.217	-254	963
2e kwartaal 2016	-1.484	-254	1.230
3e kwartaal 2016	-959	-254	705
4e kwartaal 2016	-265	-254	11
Jaargemiddelde:	-981	-254	727

Per 31 december 2016 was het saldo op de werkrekening Schatkistbankieren € 309.962,-. Dit bedrag is in januari teruggehaald naar de rekening-courant van de gemeente.

Liquide middelen

Het saldo van de **liquide middelen** bestaat uit de volgende componenten:

	Saldo per 31-12-2016	Saldo per 31-12-2015
Voorschot Centrale kas	€ 1	€ 1
BNG-rekening	€ 375	€ -
Postbank	€ 60	€ 52
	€ 436	€ 53

Overlopende activa:

De post **overlopende activa** kan als volgt onderscheiden worden:

	Saldo per 31-12-2016	Saldo per 31-12-2015
Te vorderen - BMW-gemeenten	€ 1.966	€ 1.225
Transitoria - te ontvangen	€ 422	€ 935
Buiten rekening	€ 6	€ 35
Tussenrekening Eigen verklaringen	€ -	€ 0
Tussenrekening Netto salarissen	€ -	€ 4
Loonheffing	€ -	€ -
IZA-premies	€ 16	€ 1
Pensioenpremies	€ -	€ 28
Tussenrekeningen Sociale Zaken	€ 5	€ 5
Contributies PV	€ 0	€ 0
Tussenrekening leningen Fiets-projecten	€ 1	€ 0
Verschillenrekening	€ 0	€ 1
	€ 2.416	€ 2.236

PASSIVA

Toelichting op de Mutaties Reserves en Voorzieningen in 2016

Onderstaand geven wij op basis van de indeling op de balans een overzicht van de in 2016 gerealiseerde mutaties van de Reserves en van de Voorzieningen.

Reserves

Omschrijving Reserve	Saldo 31-12-2015	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig jaar	Verminde- ring ter dekking van afschrijving	Saldo 31-12-2016
Algemene reserves	€ 9.706	€ 451	€ 6.687	€ 535	€ -	€ 4.005
Bestemmingsreserves	€ 6.883	€ 8.483	€ 1.564	€ -	€ -	€ 13.802
Bestemmingsreserves: Middelen derden	€ 10	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 10
Egalisatiereserves: geen schommelingen	€ 828	€ 283	€ 173	€ -	€ -	€ 938
Egalisatiereserves: investeringsbijdragen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal	€ 17.427	€ 9.217	€ 8.424	€ 535	€ -	€ 18.756

Het verloop in 2016 van de algemene reserves is als volgt geweest:

	Saldo 31-12-2015	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig jaar	Verminde- ring ter dekking van afschrijving	Saldo 31-12-2016
Algemene reserve	€ 3.913		€ 1.268	€ 535	€ -	€ 3.180
Opbrengst verkoop Essent-aandelen	€ 5.032		€ 5.032		€ -	€ -
Lopende verplichtingen	€ 760	€ 451	€ 386		€ -	€ 825
Totaal	€ 9.706	€ 451	€ 6.687	€ 535	€ -	€ 4.005

Onttrekkingen Algemene Reserve:

- dekking kosten parkeren (HOV-as)	€ 13
- dekking incidentele kosten begraafbeleid	€ 72
- dekking voeding dekkingsreserves	€ 859
- dekking storting in res.cofinanciering (dorpshuizen)	€ 50
- dekking kosten fietspad Baflo-Mensingeweer	€ 250
- dekking kosten vervangen brug Ripperda	€ 13
- dekking kosten versnelde afschrijving boombeplantingen	€ 11
- dekking voeding dekkingsreserves	€ -
	€ 1.268

Bestemming resultaat vorige jaar:

- storting rekeningsresultaat 2015	€ 535
------------------------------------	-------

Onttrekking reserve opbrengst verkoop aandelen Essent

In de Kadernota 2016 is door de raad besloten om deze reserve in zijn geheel in te zetten ter dekking van de afschrijvingslasten van een aantal projecten. Naast deze reserve is ook een deel van de Algemene reserve hiervoor ingezet. Met deze onttrekking is deze reserve uitgeput en kan dan ook vervallen.

Reserve lopende verplichtingen:

- onttrekking wegens dekking doorgeschoven kosten 2015	€ 386
- storting wegens doorlopende verplichting naar 2017 (BeRap 2016-2)	€ 451

Het verloop in 2015 van de bestemmingsreserves wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

	Saldo 31-12-2015	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig jaar	Verminde- ring ter dekking van afschrijving	Saldo 31-12-2016
Reserve Bovenwijkse voorzieningen	€ 759	€ 8	€ 617			€ 149
Reserve huisvesting onderwijs	€ 328	€ 897	€ 262			€ 963
Reserve dorpshuizen	€ 56	€ 4				€ 60
Reserve bosaanleg Netlaan	€ 146		€ 114			€ 32
Reserve grondexploitatie	€ 518	€ 154	€ 129			€ 543
Reserve herstructurering	€ 141	€ 2				€ 144
Reserve baggerplan	€ 395	€ 132				€ 527
Reserve onderhoud kunstwerken	€ 110		€ 79			€ 32
Reserve verkiezingen/referenda	€ 55		€ 5			€ 50
Reserve Functiewaardering	€ 5					€ 5
Reserve uitvoering Sportnota	€ 45		€ 15			€ 30
Reserve Regiovisie	€ 15					€ 15
Reserve Cofinanciering	€ 83	€ 50	€ 63			€ 71
Reserve Inkomensdeel WWB	€ 1.193		€ 225			€ 967
Reserve museum Wierdenland	€ 524		€ 56			€ 468
Egalisatiereserve WMO	€ 1.642					€ 1.642
Reserve ICT/Het Nieuwe Werken	€ -					€ -
Vervanging tractiemiddelen	€ 60					€ 60
Reserve leefbaarheid	€ 20					€ 20
Reserve onderhanden werk	€ 788	€ 115				€ 903
Dekkingsreserve Romp-akkoord	€ -	€ 1.307				€ 1.307
Dekkingsreserve Winsum-West	€ -	€ 2.615				€ 2.615
Dekkingsreserve BS-Winsum: sportzaal	€ -	€ 1.121				€ 1.121
Dekkingsreserve BS-Winsum: infra	€ -	€ 1.121				€ 1.121
Dekkingsreserve Infra Winsum-Oost	€ -	€ 617				€ 617
Dekkingsreserve weg Den Andel-Rasquera	€ -	€ 340				€ 340
Totaal	€ 6.883	€ 8.483	€ 1.564	€ -	€ -	€ 13.802

Reserve bovenwijkse voorzieningen

In De Brake 2 is de laatste kavel verkocht. Vanuit deze verkoop is een bedrag van € 7.822,- gestort in deze reserve. Daarnaast is een bedrag van € 617.362 aan deze reserve onttrokken op grond van de Kadernota 2016. Hierin is besloten om een dekkingsreserve in te stellen voor infrastructuur Winsum-Oost tot dit bedrag. Deze dekkingsreserve is bedoeld om de kosten, die nodig zijn om de nieuwe wijk Munster bereikbaar te maken maar die niet binnen deze grondexploitatie dekkend waren te maken, in de gemeentelijke exploitatie voor wat betreft de afschrijvingslasten volledig te kunnen dekken.

Reserve huisvesting onderwijs

Exploitatieresultaten kapitaallasten onderwijshuisvesting worden jaarlijks geëgaliseerd via de reserve onderwijshuisvesting. Op ramingsbasis zou er een bedrag van € 180.000 moeten worden onttrokken aan deze reserve. Op rekeningsbasis is dit uitgekomen op een bedrag van € 262.000. Dit wordt deels veroorzaakt door hogere afschrijvingslasten (voorbereidingskosten nieuwe scholen) en een lagere fictieve uitkering onderwijshuisvesting. Daarnaast is op basis van de Kadernota 2016 een fors bedrag gestort in deze reserve ter dekking van de toekomstige kapitaallasten van het IKC-Winsum 0-110 jaar.

Reserve dorpshuizen

De jaarlijkse storting is bepaald op € 4.000.

Reserve bosaanleg Netlaan

In 2016 is gestart met de aanleg van het Munsterveld. Door de raad is besloten om de hieruit voortvloeiende kosten ineens af te schrijven en te dekken door een onttrekking aan deze reserve.

Reserve grondexploitatie

Stortingen grondexploitatie:

- storting saldo grondexploitatie Sauwerd_Groenlanden

Deze mutatie vloeit voort uit de afwikkeling van de jaarrekening 2015

€	154
€	154

Onttrekkingen grondexploitatie:

- Onttrekking wegens afboeking Winsum-Oost

€ 129

Deze mutatie vloeit voort uit de afwikkeling van de jaarrekening 2015

€ 129

Reserve herstructurering

In De Brake 2 is de laatste kavel verkocht. Vanuit deze verkoop is een bedrag van € 2.235,- gestort in deze reserve.

Reserve baggerplan

Binnen de exploitatie is sprake van een overschrijding tot een bedrag van € 132.000,-. Dit bedrag is dan ook gestort in deze egalisatiereserve. De uitvoering is gestart aan het eind van 2016 en daarom zullen de kosten ook met name in het jaar 2017 worden gemaakt.

Reserve onderhoud kunstwerken

Binnen de exploitatie is sprake van een overschrijding tot een bedrag van € 79.000,-. Dit bedrag is dan ook onttrokken aan deze egalisatiereserve. Een en ander is overeenkomstig het beheerplan uitgevoerd.

Reserve verkiezingen

Binnen de exploitatie is sprake van een overschrijding tot een bedrag van € 5.000,-. Dit bedrag is dan ook onttrokken aan deze egalisatiereserve.

Reserve uitvoering sportnota

Bij de besluitvorming rond de Sportnota is afgesproken dat de structurele lasten gemaximeerd worden op € 60.000 per jaar. Egalisatie vindt plaats via de reserve uitvoering sportnota. De geraamde onttrekking in 2016 was € 15.000 en dit bedrag wordt ook onttrokken. De komende twee jaar zal deze reserve worden verbruikt.

Reserve cofinancieringen

In 2016 heeft er per saldo een onttrekking plaatsgevonden van € 13.000 wegens dekking van daadwerkelijk betaalde bijdragen aan cofinancieringsprojecten in 2016.

Reserve inkomensdeel WWB

In de begroting 2016 was een onttrekking geraamd aan deze reserve in verband met een verwachte overschrijding op de WWB van € 435.000,-. In werkelijkheid is deze uitgekomen op een bedrag van € 351.000. De saldo van bijstandslasten en de rijksbijdragen is € 60.000 nadeliger uitgevallen door met name wat hogere kosten. Het exploitatieresultaat van Ability was echter fors positiever dan geraamd (voordeel € 144.000). Per saldo derhalve een voordelige invloed van € 84.000.

Reserve museum Wierdenland

Rekening houdend met alle relevante lasten en baten met betrekking tot het museum moet er een bedrag ad € 55.799 worden onttrokken aan de reserve museum Wierdenland. Met deze onttrekking verloopt de exploitatie van het museum budgettair neutraal.

Egalisatiereserve WMO

Binnen de uitvoering van de WMO zijn er een aantal beleidsterreinen waarbij er kans is op behoorlijke schommelingen per jaar. Per saldo is er in totaal sprake van een overschrijding van de ramingen van € 285.000. Hiervoor zijn diverse oorzaken. Wij verwijzen hier naar de uitgebreide toelichting in de extra paragraaf Decentralisaties sociaal domein. De verwachting is dat de komende jaren er een extra beroep op deze regeling zal worden gedaan. Op grond van de gemaakte afspraken bij de decentralisaties stellen wij voor om het saldo op deze raming in 2016 ad € 285.000 te storten in een egalisatiereserve WMO. Op deze manier kunnen we in de komende jaren grote (financiële) fluctuaties op dit terrein voorkomen.

Reserve vervanging tractiemiddelen

In 2013 is een reserve gevormd om de komende jaren de toegenomen lasten als gevolg van de vervanging van tractiematerieel te dempen. Gedurende de afschrijvingstermijn van 8 jaar wordt jaarlijks een bedrag van € 10.000 ten gunste van de exploitatie.

Reserve onderhanden werk

In de kadernota 2014 is besloten om een reserve Onderhanden werk in te stellen, teneinde meer inzicht te krijgen in de besluitvorming omtrent de bestemmingen van bijvoorbeeld de Algemene reserve, zonder dat daar al uitvoering aan is gegeven. In het jaar 2015 hebben wij hier uitvoering aan gegeven door de volgende geplande reserve-onttrekkingen over te hevelen naar deze reserve:

- dekking kosten verbind rotonde Ranum - Onderdendamsterweg (€500.000);
- dekking kosten fietspad Baflo-Mensingeweer (€ 250.000);
- dekking kosten vervangen brug Ripperda (€ 30.000); en
- geplande afrondingskosten voormalige grex Sauwerd, Groenlanden-Zuid (€ 7.500).

Reserve duurzaamheid

Conform het raadsbesluit over het klimaatbeleid zijn de resterende saldi van de 3 voorzieningen met betrekking tot het duurzaam bouwen opgeheven en de saldi overgeheveld naar deze reserve.

Dekkingsreserve Romp-akkoord

In de Kadernota 2016 heeft de raad besloten om een aantal dekkingsreserves in te stellen. Deze dekkingsreserves worden gevormd om in de toekomst (een deel van) de afschrijvingslasten van deze projecten uit te kunnen dekken. Er was onvoldoende dekking aanwezig om de volledige afschrijvingslasten te storten in deze reserve. De aanwezige dekking is naar rato van de benodigde dekking verdeeld over de dekkingsreserves. Voor dit project is een bedrag van € 1.307.448,- gestort.

Dekkingsreserve Winsum-West

In de Kadernota 2016 heeft de raad besloten om een aantal dekkingsreserves in te stellen. Deze dekkingsreserves worden gevormd om in de toekomst (een deel van) de afschrijvingslasten van deze projecten uit te kunnen dekken. Er was onvoldoende dekking aanwezig om de volledige afschrijvingslasten te storten in deze reserve. De aanwezige dekking is naar rato van de benodigde dekking verdeeld over de dekkingsreserves. Voor dit project is een bedrag van € 2.614.895,- gestort.

Dekkingsreserve BS-Winsum: sportzaal

In de Kadernota 2016 heeft de raad besloten om een aantal dekkingsreserves in te stellen. Deze dekkingsreserves worden gevormd om in de toekomst (een deel van) de afschrijvingslasten van deze projecten uit te kunnen dekken. Er was onvoldoende dekking aanwezig om de volledige afschrijvingslasten te storten in deze reserve. De aanwezige dekking is naar rato van de benodigde dekking verdeeld over de dekkingsreserves. Voor dit project is een bedrag van € 1.120.669,- gestort.

Dekkingsreserve BS-Winsum: infrastructuur

In de Kadernota 2016 heeft de raad besloten om een aantal dekkingsreserves in te stellen. Deze dekkingsreserves worden gevormd om in de toekomst (een deel van) de afschrijvingslasten van deze projecten uit te kunnen dekken. Er was onvoldoende dekking aanwezig om de volledige afschrijvingslasten te storten in deze reserve. De aanwezige dekking is naar rato van de benodigde dekking verdeeld over de dekkingsreserves. Voor dit project is een bedrag van € 1.120.669,- gestort.

Dekkingsreserve Infrastructuur Winsum-Oost

In de Kadernota 2016 heeft de raad besloten om een aantal dekkingsreserves in te stellen. Deze dekkingsreserves worden gevormd om in de toekomst (een deel van) de afschrijvingslasten van deze projecten uit te kunnen dekken. Er was onvoldoende dekking aanwezig om de volledige afschrijvingslasten te storten in deze reserve. De aanwezige dekking is naar rato van de benodigde dekking verdeeld over de dekkingsreserves. Voor dit project is een bedrag van € 617.362,- gestort.

Dekkingsreserve fietsverbinding Den Andel-Rasquert

Bij de Kadernota 2016 heeft de raad via een amendement besloten om deze dekkingsreserve in te stellen. Deze dekkingsreserve is gevormd om in de toekomst de volledige afschrijvingslasten van dit project uit te kunnen dekken. Voor dit project waren de kosten geraamd op € 340.000 en is dit bedrag ook volledig gestort (dekking vanuit resultaat jaarrekening 2015).

Bestemmingsreserves: Middelen derden

Omschrijving Reserve/Voorziening	Saldo 31-12-2015	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig jaar	Verminde- ring ter dekking van afschrijving	Saldo 31-12-2016
Reserve afkoopsommen graven	€ 10	€ -	€ -	€ -		€ 10
Totaal	€ 10	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 10

Egalisatiereserves: geen schommelingen tarieven

Omschrijving Reserve/Voorziening	Saldo 31-12-2015	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig jaar	Verminde- ring ter dekking van afschrijving	Saldo 31-12-2016
Egalisatiereserve vuilverwerking	€ 400	€ 109				€ 508
Egalisatiereserve rioolheffing	€ -	€ 174				€ 174
Egalisatiereserve BCF	€ 88					€ 88
Egalisatiereserve onderhoud wegen	€ 159	€ 0				€ 159
Egalisatiereserve openbare verlichting	€ 181		€ 173			€ 8
Totaal	€ 828	€ 283	€ 173	€ -	€ -	€ 938

Toelichting Egalisatiereserve vuilverwerking

De exploitatie is per saldo € 109.000 gunstiger uitgevallen dan geraamd. Dit bedrag is een saldo van veel afwijkingen. Enerzijds is sprake van een fors hogere opbrengst van de afvalstoffenheffing. Hiertegenover staan ook hogere kosten. Door de raad is besloten dat zowel in de begroting als in de jaarrekening er sprake is van 100% kostendekkendheid. Het voordelige resultaat wordt op grond hiervan dan ook gestort in de egalisatiereserve.

Toelichting Egalisatiereserve rioolheffing

De exploitatie van de lasten/baten op het gebied van de riolering (met uitzondering van het saldo op de kapitaallasten) is per saldo € 174.000 gunstiger uitgevallen dan geraamd. Dit bedrag is een saldo van veel afwijkingen. Enerzijds is sprake van een iets lagere opbrengst van de rioolheffing. Het voordeel is vooral ontstaan door lagere kosten. Door de raad is besloten dat zowel in de begroting als in de jaarrekening er sprake is van 100% kostendekkendheid. Het voordelige resultaat wordt op grond hiervan dan ook gestort in de egalisatiereserve. Deze wijze van verwerken wordt ook voorgeschreven in de notitie Riolering van de CommissieBBV.

Toelichting Egalisatiereserve wegenonderhoud

Jaarlijks worden de over- c.q. onderschrijvingen op het geplande onderhoud geëgaliseerd via deze reserve. In 2016 waren de werkelijke kosten bijna gelijk aan de gemiddelde kosten; de minimale afwijking ad € 42,- is gestort in de reserve.

Toelichting Egalisatiereserve openbare verlichting

De werkelijke kosten in 2016 waren fors hoger dan het geraamde bedrag. Deze ontwikkeling was overigens overeenkomstig het onderhoudsplan openbare verlichting. Er zijn het afgelopen jaar veel lichtmasten vervangen.

Voorzieningen

Omschrijving Voorziening	Saldo 31-12-2015	Toevoeging	Onttrekking	N.v.t.	Verminde- ring ter dekking van afschrijving	Saldo 31-12-2016
Egalisatievoorz.: geen schommelingen	€ 512	€ 88	€ -	€ -	€ -	€ 600
Voorz., voorz.bare verpl./risico's	€ 67	€ 107	€ 67	€ -	€ -	€ 107
Voorz., van derden ontvangen	€ 2.352	€ 52	€ 108	€ -	€ -	€ 2.295
Totaal	€ 2.931	€ 247	€ 175	€ -	€ -	€ 3.003

Egalisatievoorziening, geen schommelingen

Omschrijving Voorziening	Saldo 31-12-2015	Toevoeging	Onttrekking	N.v.t.	Verminde- ring ter dekking van afschrijving	Saldo 31-12-2016
Voorziening onderhoud gem.gebouwen	€ 512	€ 88				€ 600
Totaal	€ 512	€ 88	€ -	€ -	€ -	€ 600

Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen

Mutatie van deze egalisatievoorziening is het gevolg van lagere werkelijke onderhoudslasten dan de vastgestelde gemiddelde onderhoudsbedragen voor deze gebouwen.

Voorziening, voorzienbare verplichtingen / risico's

Omschrijving Voorziening	Saldo 31-12-2015	Toevoeging	Onttrekking	N.v.t.	Verminde- ring ter dekking van afschrijving	Saldo 31-12-2016
Voorz. Tekort grex Boogplein	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Voorz. Wachtgeldverplichtingen	€ 67	€ 107	€ 67			€ 107
Voorz. vordering Verkoop Vennoots.	€ -	€ -	€ -			€ -
Totaal	€ 67	€ 107	€ 67	€ -	€ -	€ 107

Voorziening wachtgeldvoorzieningen

Per 31 december 2016 is er sprake van een wachtgeldverplichting voor drie oud-wethouders. Bij één wethouder is sprake van hogere inkomsten dan rechten. De rechten van 1 oud-wethouder stoppen in 2017; die van de andere oudbestuurder stoppen in 2018. Het wachtgeld voor de jaren 2017 en 2018 kan, met deze storting, uit de voorziening worden "betaald".

Voorziening vordering verkoop vennootschap

geen mutatie

Voorz., van derden ontvangen

Omschrijving Voorziening	Saldo 31-12-2015	Toevoeging	Onttrekking	N.v.t.	Verminde- ring ter dekking van afschrijving	Saldo 31-12-2016
Voorz. bijdrage DuBO De Brake 2	€ 56	€ -	€ 56			€ -
Voorz. bijdrage DuBO Oosterhuizen	€ 23		€ 23			€ -
Voorz. Bijdrage DUBO Groenlanden-Z	€ 30		€ 30	€ -	€ -	€ -
Voorz. Vervanging rioleringen	€ 2.244	€ 52	€ -	€ -	€ -	€ 2.295
Totaal	€ 2.352	€ 52	€ 108	€ -	€ -	€ 2.295

Voorzieningen voor Duurzaam Bouwen

De mutatie in de kolom toevoeging is als volgt te specificeren:

- ontrekkingen op basis DuBo-subsidies De Brake 2 2016	€ 56
- ontrekkingen op basis DuBo-subsidies Oosterhuizen 2016	€ 23
- ontrekkingen op basis DuBo-subsidies Groenlanden-Zuid 2016	€ 30
	€ 108

Het saldo van deze voorzieningen is overgeheveld naar de reserve klimaatbeleid; dit overeenkomstig het raadsbesluit.

Voorziening vervanging rioleringen

Het positieve saldo op de kapitaallasten (als gevolg van vertraging in de uitvoering) is overeenkomstig de notitie Riolering van de CommissieBBV over het jaar 2016 (€ 51.683) is naar deze voorziening geboekt.

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen langlopende schulden is als volgt:

	Saldo per 31-12-2016	Saldo per 31-12-2015
Obligatieleningen	€ -	€ -
Onderhandse leningen:		
- binnenlandse banken en ov. Fin. Instellingen	€ 1.122	€ 1.346
- overige binnenlandse sectoren	€ 1.637	€ 1.709
Totaal onderhandse leningen	€ 2.759	€ 3.055
Waarborgsommen	€ 1-	€ 1-
	€ 2.758	€ 3.054

Verloopoverzicht

Omschrijving Vaste schuld	Saldo 31-12-2015	Opgenomen	Normale aflossing	Extra aflossing	Overig	Saldo 31-12-2016
Langlopende geldleningen	€ 1.346	€ -	€ 224			€ 1.122
Woningbouwleningen	€ 1.709	€ -	€ 72	€ -		€ 1.637
Waarborgsommen	€ 1-	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1-
Totaal	€ 3.054	€ -	€ 296	€ -	€ -	€ 2.758

Rente vaste schulden

De rentelasten van de opgenomen geldleningen bedragen in totaal € 119.000, waarvan een bedrag van € 66.000 voor woningbouwleningen.

Flottende passiva

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

	Saldo per 31-12-2016	Saldo per 31-12-2015
Schulden < 1 jaar	€ 6.260	€ 6.021
	€ 6.260	€ 6.021

Kortlopende schulden

De in de balans opgenomen **kortlopende schulden** kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Saldo per 31-12-2016	Saldo per 31-12-2015
Kasgeldleningen	€ 4.000	€ 2.000
Bank- en girosaldi	€ -	€ 1.389
Overige schulden, crediteuren	€ 2.208	€ 2.573
Overige schulden, nog te betalen rente	€ 52	€ 59
	€ 6.260	€ 6.021

De specificatie van de **overlopende passiva** is als volgt:

	Saldo per 31-12-2016	Saldo per 31-12-2015
Nog te betalen bedragen :		
- transitoria - te betalen	€ 390	€ 414
- Te vorderingen - overige openbare lichamen	€ 69-	€ 47
- bijdrage sanering verkeerslawaa	€ 80	€ 83
- tussenrekening Eigen verklaringen	€ 0	€ -
- sleutelgeld gebouwen	€ 3	€ 3
- tussenrekening Netto Salarissen	€ 205	€ -
- Af te dragen premies	€ 2	€ -
- loonheffing personeel	€ -	€ 1
- Cliëntbetalingen SoZa	€ 5	€ 4
- Tussenrekening WMO	€ -	€ 3
- WMO uitgaande betalingen onderweg	€ 199	
- Betalingen onderweg	€ -	€ 1
	€ 817	€ 556

Niet in de Balans opgenomen verplichtingen

In de jaarrekening 2016 wordt een overzicht gegeven van verplichtingen die zijn aangegaan (meerjarige contracten en/of wettelijke verplichtingen als bijv. wachtgeld).

In het huidige overzicht zijn de gegevens opgenomen voor zover hierover cijfers bekend waren. De inventarisatie is nog niet volledig afgerond. De komende jaren zullen wij de gegevens completeren.

Nr	Omschrijving	Verplichting per 31-dec-16	Verplichting per 31-dec-15
1.	<i>Huur gebouwen</i> De gemeente huurt 1 gebouw (stationsgebouw Baflo) waarbij telkens sprake is van een huurtermijn van 10 jaar.	€ 8.092	€ 10.797
2.	<i>Kantoormachines</i> Voor het gemeentelijk apparaat worden de kantoormachines (kopieermachines, printers en de netwerkcomputer) geleasd. Deze leasetermijnen lopen resp. t/m 2015 en 2016.	€ -	€ 6.630
3.	<i>Wachtgelden oud-wethouders</i> Per 31 december 2016 is er sprake van een wachtgeldverplichting voor drie oud-wethouders. Bij één wethouder is sprake van hogere inkomsten dan rechten. De rechten van 1 oud-wethouder stoppen in 2017; die van de andere oudbestuurder stoppen in 2018. Hiervoor is een voorziening opgenomen. Alle overige (voormalige) bestuurders zijn nu opgenomen onder de wet APPA. Deze lasten worden jaarlijks op de exploitatie geraamd c.q. verantwoord.	€ -	€ -
4.	<i>Wachtgeld oud-medewerkers</i> Per 31 december 2016 is er nog sprake van verplichtingen jegens 1 oud-medewerker. Deze verplichting loopt door tot 2019. Deze lasten zijn opgenomen in de exploitatie.	€ -	€ -
		€ 8.092	€ 17.427

Dispuut met aannemer van Spijker

Er is een geschil met de aannemer van Spijker (tunnel station Winsum) over een betaling. Met onze advocaat zijn wij van mening dat dat wij een sterke zaak hebben.

Huurcontract stationsgebouw Baflo

De einddatum van de huurperiode van het stationsgebouw in Baflo is 31-12-2019. In het huurcontract staat een opzeggingstermijn van 1 jaar.

Beroep aanslag rioolheffing Wierden & Borgen

De woningbouwvereniging Wierden & Borgen is in beroep gegaan tegen een afgewezen bezwaarschrift met betrekking tot de aanslag rioolheffing 2014. Eveneens heeft de vereniging bezwaar gemaakt tegen de aanslagen 2015, 2016 en 2017. De afwikkeling hiervan wordt gekoppeld aan de uitspraak op het beroep. Met onze juridische adviseur zijn wij van mening dat we een sterke zaak hebben.

Afgegeven borgstellingen

Hieronder wordt een overzicht gegeven van verplichtingen die zijn aangegaan (gemeentelijke borgstellingen).

Nr	Omschrijving	Verplichting per 31-dec-16	Verplichting per 31-dec-15
1	<i>Verenigingen/particulier</i> De gemeente heeft in het verleden een drietal borgstellingen afgegeven aan verenigingen voor de betaling van rente en aflossing. Het beleid is om dit niet meer te doen. Er zijn door de geldgevers geen achterstanden gemeld. Door de leeftijd van de borgstellingen (gepleegde aflossingen en de stijging van de waarde van het onroerend goed) is de verwachting dat er geen sprake is van een reëel risico.	€ 153.909	€ 163.461
2.	<i>Woningbouwleningen</i> In verband met de overdracht van de gemeentelijke borgstellingen naar het Waarborgfonds Sociale Woningbouw is bij de gemeente slechts sprake van een achtervangconstructie. Dit risico kan als verwaarloosbaar worden beoordeeld.	€ 16.224.000	€ 15.889.200
3.	<i>Leningen particuliere woningen</i> In verband met de overdracht van de gemeentelijke borgstellingen naar het Nationale Hypotheek Garantie is bij de gemeente slechts sprake van een achtervangconstructie. Dit risico kan als verwaarloosbaar worden beoordeeld.	€ 2.298.391	€ 2.469.448
		€ 18.676.300	€ 18.522.108

Toelichting:

	Oorspronkelijk bedrag	Perc. lenings-bedrag	Restant leningen per 01-01 v/h dienstjaar	Restant leningen per 31-12 v/h dienstjaar	Dekkings% gemeente	Totaal-bedrag betalingen uit hoofde van garantstelling
Verenigingen/particulier	€ 324.117	5,25 - 6%	€ 163.461	€ 153.909	100%	€ -
Woningbouwleningen	€35.100.121	3,07 - 6,18%	€ 32.672.000	€ 32.448.000	50%	€ -
Leningen particuliere woningen			€ 2.469.448	€ 2.298.391	100%	€ -

Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen (WNT)

De WNT (wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de publieke sector en semipublieke sector) stelt een maximum aan de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector (norm 2016: € 179.000). De WNT is op 6 december 2011 door de Tweede Kamer aangenomen en is met ingang van 1 januari 2013 in werking getreden. De WNT kent een openbaarmakingsregime en een maximale bezoldigingsnorm. De maximale bezoldigingsnorm is van toepassing op topfunctionarissen die in dienstbetrekking werkzaam zijn en topfunctionarissen die niet in dienstbetrekking werkzaam zijn (maar worden ingehuurd op basis van een overeenkomst van opdracht), indien zij binnen een periode van 18 maanden meer dan 6 maanden werkzaam zijn voor de (semi-) publieke instelling.

Functie	Gemeentesecretaris	Griffier
Naam	R. Bolt	J. van der Meer
Ingangsdatum dienstverband	1-7-2006	15-2-2008
Einddatum dienstverband	n.v.t.	n.v.t.
Omvang dienstverband in FTE	1	1
Gewezen topfunctionaris?	Nee	Nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	Nee	Nee
Beloning	€ 83.683	€ 72.275
Belastbare kostenvergoedingen	€ 717	€ 426
Voorzieningen betaalbaar op termijn	€ 11.953	€ 9.724
Totaal WNT bezoldiging 2016	€ 96.353	€ 82.425
Beloning voorgaand dienstjaar	€ 81.575	€ 70.431
Belastbare kostenvergoedingen 2015	€ 415	€ 304
Voorzieningen betaalbaar op termijn 2015	€ 12.408	€ 10.101
Totaal WNT bezoldiging 2015	€ 94.398	€ 80.835
Beëindigingsuitkeringen	n.v.t.	n.v.t.
Jaar beëindiging	n.v.t.	n.v.t.
Motivering	n.v.t.	n.v.t.

VERANTWOORDINGS- INFORMATIE SPECIFIEKE UITKERINGEN (SISA)

Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen

SiSa staat voor: Single information, Single audit, eenmalige informatieverstrekking, eenmalige accountantscontrole. Door middel van deze bijlage bij de jaarrekening wordt verantwoording afgelegd over de besteding van specifieke uitkeringen aan de verstrekkers van deze uitkeringen.

SISA 2016 heeft voor Winsum betrekking op onderstaande 6 specifieke uitkeringen:

- C7C: Investering stedelijke vernieuwing (ISV) II;
- D9: Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2015 (OAB);
- E3 Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï;
- E27B: Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden;
- G2: Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 WWB;
- G3: Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen).

In deze bijlage zijn kengetallen c.q. bedragen opgenomen. Het model van deze bijlage en de in te vullen gegevens per regeling zijn door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties vastgesteld.

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2016 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking siSa - d.d. 10 januari 2017								
BZK	C7C	Investering stedelijke vernieuwing (ISV) II Provinciale beschikking en/of verordening Project-gemeenten (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C7C / 01	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen Aard controle R Indicatornummer: C7C / 02	Overige bestedingen (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: C7C / 03	Cumulative bestedingen ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C7C / 04	Cumulative overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C7C / 05	Toelichting afwijking Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C7C / 06
			1 2014-19.147/20.RP Kopie beschikingsnummer	€ 1.022.642 Eindverantwoording Ja/Nee	€ 11.530 Activiteiten stedelijke vernieuwing (in aantallen) Afspraak Alleen in te vullen na afloop project	€ 1.637.063 Activiteiten stedelijke vernieuwing (in aantallen) Realisatie Alleen in te vullen na afloop project	€ 2.793.521 Activiteiten stedelijke vernieuwing Toelichting afwijking Alleen in te vullen na afloop project	
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C7C / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C7C / 08	Aard controle D1 Indicatornummer: C7C / 09	Aard controle D1 Indicatornummer: C7C / 10	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C7C / 11	
			1 2014-19.147/20.RP	Nee				
OCW	D9	Onderwijsachterstanden beleid 2011-2017 (OAB) Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid 2011-2017	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO) Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO) Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO) Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04		
			€ 30.000 Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 05	€ 0 Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06	€ 0 Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 07	€ 0 Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08		
I&M	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 01	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen Aard controle R Indicatornummer: E3 / 02	Overige bestedingen (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: E3 / 03	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt Aard controle R Indicatornummer: E3 / 04	Correctie over besteding (jaar T-1) Aard controle R Indicatornummer: E3 / 05	
			1 IenM/BSK-2014/264595 Kopie beschikingsnummer	€ 0 Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 06	€ 0 Cumulative bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 08	€ 0 Cumulative overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 09	€ 0 Cumulative Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 10	Eindverantwoording Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 11
I&M	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02	Overige bestedingen (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05	
			1 2012-14610 2 2012-14645 Kopie beschikingsnummer	€ 119.084 € 10.532 Cumulative besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 06	€ 831.054 € 73.500 Cumulative overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08	Toelichting Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 10	
			1 2012-14610 2 2012-14645	€ 1.450.000 € 128.245	€ 2.161.970 € 191.213	Ja Ja	Ja Ja	
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2016 Alle gemeenten verantwoordt hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2016 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2017								
		taken niet uitgevoerd aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	€ 3.362.740 Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente 1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle R Indicatonummer: G2 / 07	€ 77.097 Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente 1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle R Indicatonummer: G2 / 08	€ 337.783 Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente 1.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) Aard controle R Indicatonummer: G2 / 09	€ 990 Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente 1.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatonummer: G2 / 10	€ 61.853 Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente 1.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatonummer: G2 / 11	€ 0 Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicatonummer: G2 / 12
			€ 39.952 Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) Aard controle R Indicatonummer: G3 / 01	€ 4.693 Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) Aard controle R Indicatonummer: G3 / 02	€ 0 Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatonummer: G3 / 03	€ 12.615 Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatonummer: G3 / 04	€ 0 Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) Aard controle R Indicatonummer: G3 / 05	Ja Besteding (jaar T) Bob Aard controle R Indicatonummer: G3 / 06
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeente deel 2016	€ 109.254 Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatonummer: G3 / 07	€ 50.000 Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 Aard controle R Indicatonummer: G3 / 08	€ 7.535 Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicatonummer: G3 / 09	€ 34.721	€ 5.134	€ 0
		Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004	€ 0	€ 0	Ja			

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Hieronder wordt weergegeven welke waarderingsgrondslagen zijn gebruikt bij het opstellen van de balans. We doen dit aan de hand van de posten op de balans.

Immateriële activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en de waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Uitsluitend kosten van onderzoek en ontwikkeling gerelateerd aan één bepaald vast actief worden geactiveerd. Afschrijving vindt plaats in 3 jaar.

Op afsluitkosten, agio en disagio wordt door ons niet afgeschreven. Uitgaven hiervoor worden rechtstreeks ten laste van de resultatenrekening gebracht.

Materiële vaste activa

Deze materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht, waarbij wordt afgeschreven op het saldo. Er wordt afgeschreven ingaande het eerste jaar van ingebruikneming en wij schrijven altijd af tot 0,-.

De afschrijvingstermijn is afhankelijk van de verwachte levensduur. Dat is de tijd dat de activa een bijdrage leveren aan de totstandkoming van onze producten. In de regel schrijven we lineair af. In een aantal gevallen schrijven wij niet lineair af, maar op basis van annuïteiten. Dit gebeurt wanneer productkosten worden gedekt door tarieven. Door annuïtair af te schrijven worden ongewenste schommelingen in de kapitaallasten (rente en afschrijving) voorkomen.

De materiële vaste activa met economisch nut, zoals bedoeld in artikel 35 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, worden lineair afgeschreven in:

- a. 40 jaar: nieuwbouw woonruimten en bedrijfsgebouwen;
- b. 20 jaar: nieuwbouw tijdelijke en semi-permanente woonruimten en bedrijfsgebouwen; renovatie, restauratie en aankoop van woonruimten en bedrijfsgebouwen;
- c. 15 jaar: technische installaties; meubilair, inrichting en inventaris van gebouwen; rijdend materieel brandweer;
- d. 10 jaar: telefooninstallaties; brandweermateriaal
- e. 8 jaar: transportmiddelen;
- f. 4 jaar: automatiseringsapparatuur;
- g. niet: gronden en terreinen.

Activa met een verkrijgingsprijs van minder dan € 5.000 worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Deze laatst genoemden worden altijd geactiveerd. Indien er sprake is van duurzame waardevermindering vindt afwaardering plaats.

Met ingang van het jaar is er een nieuwe balansrubriek toegevoegd: investeringen met economisch nut met heffingen.

Dit gaat over geactiveerde kosten waarvan de lasten gedekt worden door heffingen. We hebben het dan over de rioolheffing, de afvalstoffenheffing en de begraafrechten. Deze activa waren tot 2014 opgenomen onder materiële activa met economisch nut.

Activa wegens aanleg en vervanging van riolering worden afgeschreven conform de bepalingen in het uitgebreid gemeentelijk rioleringsplan (VGRP);

Onder activa met een meerjarig maatschappelijk nut, zoals bedoeld in artikel 35 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, worden verstaan investeringen in aanleg en onderhoud van: (inrichting) wegen, waterwegen; civiele kunstwerken, groen, sportvelden en kunstobjecten.

Aankoop en vervaardiging van activa met een meerjarig maatschappelijk nut worden onder aftrek van bijdragen van derden en bestemmingsreserves ten laste van de exploitatie gebracht. Hiervan kan bij raadsbesluit worden afgeweken. In geval van activering bij raadsbesluit wordt het actief lineair afgeschreven over de verwachte levensduur van het actief of een kortere, door de raad aan te geven tijdsduur.

Financiële vaste activa

De balanspost Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen heeft betrekking op participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's. Waardering vindt plaats tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waardering van de aandelen onverwacht structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering gelukkig niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs. De langlopende leningen u/g en de overige uitzettingen worden door ons gewaardeerd tegen nominale waarde.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden gewaardeerd op het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met de afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Vorraden

De nog niet in exploitatie genomen gronden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, dan wel lagere marktwaarde. Er wordt geen rente bijgeschreven op de boekwaarde van deze voorraden. Het onderhanden werk van het grondbedrijf wordt gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, vermeerderd met een renteopslag over het geïnvesteerd vermogen. Hierop worden ontvangsten uit verkoop en bijdragen van derden in mindering gebracht. Indien een deel van de kosten wordt gedekt uit een voorziening of uit een reserve, dan loopt dit altijd via de resultatenrekening. Als de marktwaarde lager ligt dan de aldus berekende waarde, dan vindt afwaardering plaats tot marktwaarde. In de resultaatbepalingsgrondslagen bij de resultatenrekening staat vermeld wanneer winst wordt genomen.

De voorraden grond- en hulpstoffen zijn gewaardeerd tegen hun verkrijgingsprijs.

Uitzettingen

De vorderingen zijn opgenomen tegen hun nominale waarde onder aftrek van eventuele noodzakelijk geachte voorzieningen wegens oninbaarheid.

Overige balansposten

Alle overige balansposten zijn opgenomen tegen hun nominale waarde.

Grondslagen voor bepaling resultaat

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Voor zover noodzakelijk zijn ten laste van de exploitatie voorzieningen getroffen voor:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang per balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten;
- risico's ter zake van verplichtingen waarvan de omvang redelijkerwijs in te schatten.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen, respectievelijk schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie voor gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming namelijk vier jaar. Als er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (reorganisaties) moet wel een verplichting worden gevormd.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Overzicht van baten en lasten 2016

**Overzicht van baten en lasten 2016
per deelprogramma**

Omschrijving deelprogramma	Begrote lasten voor wijziging	Begrote lasten na wijziging	Werkelijke lasten	Verschil lasten begr./werk.	Begrote baten voor wijziging	Begrote baten na wijziging	Werkelijke Baten	Verschil baten begr./werk.	Saldo	V/N
P1.1 Brandweezorg en rampenbestrijding	777.741	774.464	786.515	12.051-			53.998	53.998	41.946	V
P1.2 Openbare orde en veiligheid	339.831	302.412	298.392	4.020					4.020	V
P1.3 Volkshuisvesting	878.393	871.220	864.319	6.901	392.207	282.862	224.487	58.375-	51.474-	N
P1.4 Verkeer en vervoer	2.208.512	2.603.990	2.491.254	112.736	5.551	10.651	14.784	4.133	116.869	V
P1.5 Milieu	2.754.612	2.829.606	2.788.449	41.157	2.933.448	3.115.582	3.241.436	125.854	167.011	V
P1 Kwaliteit v/d Woon- en Leefomgeving	6.959.089	7.381.692	7.228.929	152.763	3.331.206	3.409.095	3.534.705	125.610	278.373	V
P2.1 Cultuur	598.513	614.501	609.970	4.530	80.661	84.311	85.504	1.193	5.723	V
P2.2 Onderwijs	1.887.256	1.748.927	1.710.034	38.893	15.910	15.910	16.442	532	39.425	V
P2.3 Volksgezondheid	965.157	949.304	880.084	69.220	184.861	107.861	103.602	4.259-	64.961	V
P2.4 Sociale voorzieningen	7.860.090	7.887.890	7.773.979	113.911	4.042.766	3.800.442	3.843.519	43.077	156.988	V
P2.5 Welzijn	8.188.788	7.879.955	7.415.939	464.016	224.759	202.540	449.052	246.512	710.528	V
P2.6 Sport	1.070.041	1.138.061	1.180.858	42.797-	200.300	208.395	216.304	7.909	34.887-	N
P2 Soc. voorz. en maatsch.dienstverl.	20.569.845	20.218.637	19.570.864	647.773	4.749.257	4.419.459	4.714.424	294.965	942.738	V
P3.1 Economie	163.802	198.499	193.043	5.456	86.718	147.173	283.830	136.657	142.113	V
P3.2 Toerisme	130.259	324.971	338.253	13.282-	16.121	16.121	41.131	25.009	11.727	V
P3 Dorps- en plattelandseconomie	294.061	523.470	531.296	7.826-	102.839	163.294	324.961	161.666	153.840	V
P4.1 Grondbeleid	178.100	160.902	180.897	19.995-	52.977	110.160	91.822	18.337-	38.332-	N
P4.2 Natuur- en groenbeheer	1.225.828	1.252.438	1.289.442	37.005-		37.000	41.215	4.215	32.790-	N
P4.3 Ruimtelijke ordening en inrichting	623.023	578.023	604.750	26.727-	10.212	20.212	23.822	3.610	23.117-	N
P4 Ruimtelijke structuur	2.026.950	1.991.362	2.075.089	83.726-	63.189	167.372	156.859	10.513-	94.239-	N
P5.1 Communicatie	338.174	338.174	329.295	8.878					8.878	V
P5.2 Publieke dienstverlening	764.977	793.077	809.282	16.206-	267.220	287.087	255.067	32.020-	48.226-	N
P5.3 Openbaar bestuur	1.205.279	1.354.964	1.340.613	14.351		43.800	66.613	22.813	37.164	V
P5 Kwaliteit van bestuur en organisatie	2.308.429	2.486.215	2.479.191	7.024	267.220	330.887	321.680	9.207-	2.183-	N
P6.1 Belastingen	434.693	469.188	492.287	23.099-	12.576	19.076	18.228	847-	23.946-	N
P6.2 Financiën	1.207	772.865	860.598	87.734-	638.099	696.700	687.211	9.489-	97.223-	N
Correctie afwikkeling Kostenverdeelstaten										V
P6 Financiële kaderstelling/bedrijfsvoering	435.900	1.242.053	1.352.885	110.833-	650.675	715.776	705.439	10.336-	121.169-	N
Subtotaal deelprogramma's	32.594.274	33.843.429	33.238.253	605.176	9.164.386	9.205.883	9.758.068	552.184	1.157.360	V

**Overzicht van baten en lasten 2016
per deelprogramma**

Omschrijving deelprogramma	Begrote lasten voor wijziging	Begrote lasten na wijziging	Werkelijke lasten	Verschil lasten begr./werk.	Begrote baten voor wijziging	Begrote baten na wijziging	Werkelijke Baten	Verschil baten begr./werk.	Saldo	V/N
Algemene dekkingsmiddelen:										
Lokale heffingen					2.560.952	2.527.952	2.525.133	2.819-	2.819-	N
Algemene uitkering					13.023.643	13.117.407	13.059.910	57.497-	57.497-	N
Integratie-uitkering sociaal domein					7.132.086	7.216.591	7.216.591			V
Dividend					115.951	1.624.831	1.631.410	6.579	6.579	V
Saldo financieringsfunctie			16.291	16.291-	45.363	76.275		76.275-	92.566-	N
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen			16.291	16.291-	22.877.995	24.563.056	24.433.044	130.012-	146.303-	N
Onvoorzien	150.688	11.727		11.727	49.000	86.317	86.317		11.727	V
Saldo v/d rekening van baten en lasten	32.744.961	33.855.155	33.254.544	600.611	32.091.381	33.855.256	34.277.429	422.172	1.022.784	V
Toevoeging/onttrekking aan reserves:										
Mutaties met relatie vanuit programma's:										
P1.3 Volkshuisvesting			15.180	15.180-					15.180-	N
P1.4 Verkeer en vervoer		340.000	471.261	131.261-	125.860	390.860	528.123	137.263	6.002	V
P1.5 Milieu		120.563	406.242	285.679-	50.956	50.956		50.956-	336.635-	N
P2.1 Cultuur			59.214	59.214-	44.266	44.266	55.799	11.533	47.681-	N
P2.2 Onderwijs		896.535	704.932	191.604	211.531	180.278	261.701	81.423	273.027	V
P2.3 Volksgezondheid			34.548	34.548-			72.000	72.000	34.548-	N
P2.4 Sociale voorzieningen					132.018	434.580	351.105	83.475-	83.475-	N
P2.5 Welzijn	4.000	546.133	819.349	273.216-	222.263	296.468	346.080	49.612	223.604-	N
P2.6 Sport		2.730		2.730	15.000	15.000	15.000		2.730	V
P3.1 Economie			91.011	91.011-					91.011-	N
P3.2 Toerisme		56.930	55.315	1.615	11.105	212.105	176.190	35.916-	34.301-	N
P4.1 Grondbeleid			171.442	171.442-	9.907	9.907	129.000	119.093	52.349-	N
P4.2 Openbaar groen							10.659	10.659	10.659	V
P4.3 Ruimtelijke ordening en inrichting			28.600	28.600-					28.600-	N
P5.2 Publieke dienstverlening							4.745	4.745	4.745	V
P5.3 Openbaar bestuur						833		833-	833-	N
P6.2 Financiën		7.852.717	7.710.390	142.326		7.913.897	7.761.875	152.022-	9.696-	N
Subtotaal mutatie reserves	4.000	9.815.608	10.567.484	751.876-	822.906	9.621.151	9.712.277	91.127	660.750-	N
Functie 990	165.327					194.356		194.356	194.356-	N
Cumulatieven	32.914.288	43.670.763	43.822.028	151.265-	32.914.288	43.670.763	43.989.706	318.943-	167.679	V
Resultaat van de baten en lasten 2016									167.679	V

V = voordelig resultaat, N = nadelig resultaat

TOELICHTING

Overzicht van baten en lasten 2016

Verschillenanalyse Overzicht baten en lasten 2016 – Begroting 2016

In het jaarverslag zijn per programma de baten, lasten en het resultaat opgenomen en is tevens een toelichting gegeven op de cijfers. In de hiervoor weergegeven jaarrekening is dit verzameld in een totaaloverzicht. Per programma treft u hieronder een analyse op hoofdlijnen aan van de verschillen tussen de geraamde en de gerealiseerde bedragen. Hierbij zijn de verschillen die per saldo geen invloed hebben op het resultaat buiten beschouwing gelaten.

Verder is soms sprake van afwijkingen in kosten die worden gedekt door opbrengsten, en door afwijkingen die worden geëgaliseerd vanuit reserves en/of voorzieningen. Al deze afwijkingen hebben geen gevolgen voor het resultaat en zijn daarom niet meegenomen in onderstaand overzicht.

(V = Voordeel/ N = Nadeel)

Verschil begroting – rekening	Bedrag	V/N	I(nc.)/ S(tr.)
Brandweezorg In 2016 zijn de kazernes tegen boekwaarde verkocht aan de Veilheidsregio. De rentelasten waren wel geraamd voor 2016 omdat de kazernes op 1-1-2016 nog een boekwaarde hadden. Doordat deze rentelasten (grotendeels) vergoed zijn geeft dit een voordeel ten opzichte van de raming op dit deelprogramma. De opleidingskosten voor de vrijwilligers van de brandweer worden niet meer per gemeente afgerekend maar maken deel uit van de begroting van de VRG. Dit geeft een voordelige afwijking van € 24.000.	42.000	V	I
Volkshuisvesting De opbrengst aan leges gerelateerd aan omgevingsvergunningen is behoorlijk achter gebleven bij de (reeds aangepaste) raming. Er zijn niet alleen minder aanvragen binnen gekomen, ook de gemiddelde omvang van de bouwkosten is lager dan voorheen.	59.000	N	I
Onderwijs De voordelige afwijkingen wordt tot een bedrag van € 43.000 veroorzaakt door lagere kosten van het leerlingenvervoer en tot een bedrag van € 10.000 door lagere kosten voor de onderwijsbegeleiding. Vooral de kosten van het leerlingenvervoer zijn lastig te ramen. De kosten kunnen snel beïnvloed worden door hoge kosten van individuen.	58.000	V	I
Volksgezondheid Het investeringskrediet voor legionellapreventie is niet volledig besteed waardoor de kapitaallasten lager zijn dan geraamd (voordeel € 41.000). In 2016 is duidelijk geworden na jarenlange discussie, dat de btw op groenonderhoud van begraafplaatsen gecompenseerd kan worden. Dit geeft een voordeel van € 19.000.	60.000	V	I
Maatschappelijke ondersteuning	75.000	V	I

<p>In 2016 is het budget psychosociale ondersteuning herverdeeld naar ondersteuning dorp en wijk ontwikkeling. In 2016 is hier nog geen volledige invulling aan gegeven waardoor een voordeel is ontstaan van € 54.000.</p> <p>Daarnaast zijn er kleine overschotten op veel verschillende budgetten (jongerenwerk, ouderenwerk, jeugdsozen, CJG, dorpsverenigingen) tot een totaal van € 21.000.</p>			
<p>Sport</p> <p>De beheer- en schoonmaakkosten van de sportzalen waren hoger dan geraamd.</p> <p>Daarnaast hogere kosten van het zwembad doordat de exploitatie van het bad, door het terugtrekken van de zwembadstichting per 1 september 2016 volledig zijn teruggegaan naar de gemeente.</p>	29.000	N	I
<p>Economie</p> <p>In 2016 is een, in een ver verleden, afgesloten achtergestelde lening aan het energiebedrijf afgelost. Deze was niet opgenomen op de balans en de opbrengst vormt nu een voordeel van € 114.000. Samen met een hogere ontvangen rentevergoeding van € 13.000 vormt dit nu een voordeel van € 127.000.</p>	127.000	V	I
<p>Grondbeleid</p> <p>Binnen de grondexploitatie van het plan Munster is/was onvoldoende ruimte om de onderzoekskosten op het gebied van een duurzame ontwikkeling mee te nemen. Deze kosten (€ 28.000) komen nu ten laste van de gemeentelijke exploitatie en vormen hier nu een nadeel. Daarnaast is sprake van een voordeel van € 8.000 wegens lagere rentelasten. Daarnaast was op ramingsbasis een opbrengst geraamd van € 35.000 wegens door te belasten kosten/uren aan de grondexploitaties. Ook hiervoor is in de huidige grondexploitatie Munster geen financiële ruimte.</p>	55.000	N	I
<p>Natuur- en groenbeheer</p> <p>De hogere kosten van groenonderhoud zijn het gevolg van extra huur van een bladveegmachine en hoogwerkers voor het snoeien van veel bomen en hogere kosten voor inhuur personeel van Ability dan geraamd.</p>	26.000	N	I
<p>Ruimtelijke ordening</p> <p>De kosten zijn hoger door de uitbetaling van een planschadevergoeding. Daarnaast is sprake van extra gemaakte kosten in verband met uitbesteed werk dat pas aan het einde van de procedure in rekening kan worden bij de klant.</p>	27.000	N	I
<p>Publieke dienstverlening</p> <p>De inkomsten aan secretarieleges zoals GBA uittreksels, leges burgerlijke stand en vergunningen zijn behoorlijk lager dan geraamd.</p>	45.000	N	I
<p>Openbaar bestuur</p>	23.000	V	I

In het jaar 2016 is de volledige omvang van de voorziening vrijgevallen ter dekking van de kosten. Dat leverde een hogere onttrekking op dan geraamd. Aan de lastenkant is de voorziening wachtgelden oud-bestuurders aangevuld tot het noodzakelijke niveau om de wachtgeldverplichtingen volledig te kunnen dekken. Per saldo een vrijval van € 23.000.			
Belastingen De hogere kosten worden voor € 11.000 veroorzaakt door hogere verstrekte kostenvergoedingen voor bezwaaren beroepsprocedures van ncnp bedrijven. Daarnaast veel kleine overschrijdingen oa voor bezwaarafhandeling, formulieren en inning belastingen.	20.000	N	I
Algemene uitkering De werkelijk ontvangen uitkering is € 57.000 lager dan geraamd in de begroting. Deze lagere uitkering wordt veroorzaakt door aanpassingen in de basisgegevens. De uitkering wordt echter voorlopig vastgesteld in juni 2017, definitieve vaststelling volgt een jaar later.	57.000	N	I
Saldo financieringsfunctie Zie toelichting algemene dekkingsmiddelen: saldo financieringsfunctie.	92.000	N	I
Kostenverdeelstaten B&O De kosten van Beheer en Onderhoud wijken per saldo € 139.000 nadelig af. Het nadeel op de personeelslasten bedroeg € 113.000. Dit bedrag heeft voor € 102.000 betrekking op de salariskosten door hogere inschaling als gevolg van functiewaardering. Verder zijn de kosten van de gebondenheidstoelagen (gladheid/storingsdienst) hoger uitgevallen dan geraamd (nadeel € 12.000). Daarnaast is sprake van een overschrijding op de huisvestingskosten van € 11.000. De afwijking op de tractiemiddelen is € 14.000 nadelig.	139.000	N	I
Kostenverdeelstaten Secretarie Het resultaat op de kostenverdeelstaat secretarie bedraagt per saldo € 27.000 nadelig en bestaat uit: <ul style="list-style-type: none"> - hogere salariskosten (€ 18.000) - lagere kosten uitbesteed werk (€ 34.000) - hogere kosten cursussen (€ 37.000) - lagere kosten huisvesting (€ 13.000) - hogere administratiekosten (€ 29.000) - lagere kosten automatisering (€ 10.000) 	27.000	N	I
Begrotingsresultaat We hadden na de berap 2016-2 een negatief resultaat verwacht van € 194.000. Dit verwachte resultaat is nog niet geboekt waardoor de afwijking € 194.000 bedraagt.	194.000	N	I
Diverse afwijkingen < € 20.000, niet nader toegelicht	59.000	V	I

Totaal verklaarde positieve afwijkingen	444.000	V
Totaal verklaarde negatieve afwijkingen	770.000	N
Totaal afwijkingen	326.000	N

Er wordt met bovenstaande afwijkingen een nadelig verschil verklaard van bijna € 326.000. Het werkelijke positieve saldo bedraagt: € 168.000. Het verschil tussen beide bedragen bedraagt € 494.000 en dit bedrag wordt veroorzaakt door niet-uitgevoerde werkzaamheden in het jaar 2016, waarvan de uitvoering doorloopt naar het jaar 2017.

Onderstaand de onderliggende specificatie van dit bedrag:

Vershil begroting – rekening	Resultaat- bestemming
Verkeer en vervoer In verband met langdurige ziekte is veel werk blijven liggen. In 2017 zal dit budget nodig zijn om de dingen die zijn blijven liggen af te kunnen ronden (bordensanering, invoering 30 km/u, verkeerskundige advisering, etc).	267.000
Volksgezondheid Voorgesteld wordt het budget voor gezonde leefstijl/ contactmoment 14+ vanuit volksgezondheid toe te voegen aan het budget voor de buurtsportcoach in 2017.	13.000
Sociale zaken De vluchtelingenproblematiek heeft er voor gezorgd dat we een verhoogde taakstelling kregen in 2016. De begroting is aangepast op deze taakstelling. We hebben minder statushouders gehuisvest dan gepland. Verwachting is dat komend jaar de achterstand op de taakstelling wordt ingehaald. Daarom het verzoek om het resterende budget van € 38.000 opnieuw beschikbaar te stellen in 2017. In de mei circulaire 2017 is 18.000 euro ontvangen voor Noodopvang uitgeprocedeerde asielzoekers, als onderdeel van het bestuursakkoord vanwege de verhoogde asielinstroom. Het budget is bedoeld voor een bijdrage aan de participatie van statushouders. In 2017 vindt de aanbesteding van maatschappelijke begeleiding voor statushouders plaats. Dan wordt duidelijk hoe we het budget kunnen inzetten om de participatie van statushouders te bevorderen. Verzoek om het budget beschikbaar te houden in 2017.	56.000
Maatschappelijke ondersteuning In 2016 is budget beschikbaar gesteld voor het financieren van de dorpsvisies. Voorgesteld wordt het resterende bedrag van € 15.000 in 2017 opnieuw beschikbaar te stellen voor het uitvoeren van de dorpsvisies. Voor het monitoren van de de Leefbaarheid Winsumer dorpen is een bedrag van € 37.000 nog niet besteed. Voorgesteld wordt dit opnieuw beschikbaar te stellen in 2017.	67.000

In 2016/2017 loopt een pilot voor jeugdsozen. Uitvoering van de pilot kwam later op gang. Daarom stellen we voor het resterende budget van € 15.000 opnieuw beschikbaar te stellen in 2017 voor de pilot.	
Sport Voorgesteld wordt de restanten vanuit de sportstimulering en buurtsportcoach samen te voegen en opnieuw beschikbaar te stellen in 2017 voor de buurtsportcoaches. Het gaat in totaal om een bedrag van € 9.000.	9.000
Economie Voor de meerjarig uitvoering van het economische beleidsplan ins bij de berap 2016-2 is al een bedrag doorgeschoven naar 2017. Bij het opstellen van de jaarrekening blijkt dat de uitgaven 2016 lager zijn dan verwacht bij de berap 2016-2. Voorgesteld wordt het resterende bedrag van € 11.000 ook voor beschikbaar te stellen in 2017 voor het uitvoeren van het economisch beleidsplan.	11.000
Bedrijfsvoering - secretarie De kosten van de secretarie zijn tot een bedrag van € 71.000 lager dan geraamd als gevolg van werkzaamheden die nog niet uitgevoerd zijn in 2016 of doorlopen in 2017. Voorgesteld wordt dit bedrag bij de resultaatbestemming opnieuw beschikbaar te stellen in 2017. Het betreft: Organisatie ontwikkeling: € 50.000 Uitbesteed werk Interne Controle: € 15.000 Implementatie Beheerplan Openbare Ruimte: € 6.400	71.000
Totaal NIET UITGEVOERD 2016	494.000

Incidentele baten en lasten realisatiejaar 2016

Conform artikel 28 lid c van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten dient in de jaarrekening een overzicht opgenomen te worden van de incidentele baten en lasten. Hierbij is de definitie van het begrip incidenteel belangrijk. Het BBV geeft hier geen duidelijkheid over. Algemeen kan worden gesteld dat incidenteel in ieder geval eenmalig is. Tevens wordt een ondergrens aangegeven, om te voorkomen dat dit onderdeel een opsomming wordt van allerlei kleine bedragen.

Definitie

Incidentele baten of lasten zijn bedragen die zich eenmalig voordoen.

Ondergrens: de ondergrens voor de hier genoemde incidentele baten en lasten bedraagt in 2014 € 15.000,-. Kleinere bedragen kunnen incidenteel van aard zijn, maar worden niet apart genoemd.

In onderstaande tabel treft u een overzicht van alle relevante incidentele baten en lasten aan.

Incidentele baten

Deelprogramma		Omschrijving	Bedrag
D-PROG1.3	Volkshuisvesting	Verlaging bouwleges	100.000
D-PROG1.5	Milieu	Vrijval voorziening duurzaam bouwen	-108.495
D-PROG2.3	Volksgesondheid	Verlaging begraafrechten	27.000
D-PROG2.6	Sport	Verlagen stelpost bezuiniging sport	38.271
D-PROG3.1	Economie	Verkoop voorm. Werkplaats Ezinge	-68.207
D-PROG4.1	Grondbeleid	Verkoop stuk grond De Brake	-74.380
D-PROG4.3	Ruimtelijke ordening en inrichting	Extra leges Wet RO	-10.000
D-PROG7.4	Dividend	Opbrengst verkoop aandelen Enexis	-1.508.880
KVS-99.3	Secretarie	Opbrengst langdurige ziekte	-37.000
KVS-99.3	Secretarie	Opbrengst detachering	-10.000
KVS-99.3	Secretarie	Opbrengst detachering	-77.000
KVS-99.3	Secretarie	Vergoeding ivm aardbevingsschade	-108.757

Incidentele baten 2016 programma's	-1.837.448
---	-------------------

Reservemutaties		Omschrijving	Bedrag
RESERVES	Mutaties op de reserves	Fietspad Baflo-Mensingeweer	-250.000
RESERVES	Mutaties op de reserves	Onttrekking meerkosten baggeren	-125.860
RESERVES	Mutaties op de reserves	Vrijval ivm dekking kosten begraafbeleid	-72.000
RESERVES	Mutaties op de reserves	Vrijval ivm dekking leefbaarheid dorpen	-37.222
RESERVES	Mutaties op de reserves	Aanleg Munsterveld	-146.000
RESERVES	Mutaties op de reserves	Cofinanciering Artharpe	-10.000
RESERVES	Mutaties op de reserves	Cofinanciering IJsbaan	-10.000
RESERVES	Mutaties op de reserves	Jaarrekening 2015	-837.904
RESERVES	Mutaties op de reserves	Vrijval ivm voeding dekkingsreserves	-6.168.700
RESERVES	Mutaties op de reserves	Amendement 2: Weg Den Andel-Rasquert	-340.000
RESERVES	Mutaties op de reserves	Amendement 1: Dorpshuizen	-50.000
RESERVES	Mutaties op de reserves	Vrijval ivm doorschuif 2015	-347.333
RESERVES	Mutaties op de reserves	Vrijval ivm dekking kosten Winsum-Oost	-129.000
RESERVES	Mutaties op de reserves	Vrijval ivm dekking kosten BeRap 2016-2	-194.356

Incidentele baten 2016 reserves	-8.718.375
--	-------------------

Totale incidentele baten 2016	-10.555.823
--------------------------------------	--------------------

Incidentele lasten

Deelprogramma		Omschrijving	Bedrag
D-PROG1.1	Brandweezorg en rampenbestrijding	Dekking kosten cursussen	24.000
D-PROG1.4	Verkeer en vervoer	17 Haalbaarheid fietspaden	15.000
D-PROG1.4	Verkeer en vervoer	Kadernota, onkruidbestrijding	25.000
D-PROG1.4	Verkeer en vervoer	Doorschuif 2015: afschr.fietspad Baflo-Eenrum	250.000
D-PROG1.4	Verkeer en vervoer	BeRap 2016-2: waterschapsomslag	30.000
D-PROG1.4	Verkeer en vervoer	Incidentele baggerkosten 2	134.860
D-PROG1.5	Milieu	Doorschuif 2015: klimaatbeleid	32.397
D-PROG2.1	Cultuur	Kosten erfgoednota	49.600
D-PROG2.2	Onderwijs	Doorschuif 2015: peuterspeelzaalwerk	24.199
D-PROG2.3	Volksgezondheid	Onderhoud begraafplaatsen	17.525
D-PROG2.5	Maatschappelijke ondersteuning	Leefbaarheidsprojecten	10.500
D-PROG2.5	Maatschappelijke ondersteuning	Winsumer dorpen leefbaar	37.222
D-PROG2.5	Maatschappelijke ondersteuning	Begeleiding psychosociaal	25.000
D-PROG2.5	Maatschappelijke ondersteuning	Uitvoering sociaal domein: jeugd	100.000
D-PROG2.6	Sport	Sportstimuleringsfonds	15.000
D-PROG2.6	Sport	Doorschuif 2015: sportontwikkeling	12.000
D-PROG3.1	Economie	Begrotingsbrief: evenementen	15.000
D-PROG3.1	Economie	Doorschuif 2015: kosten economie	103.437
D-PROG3.2	Toerisme	Doorschuif 2015: recreatie	8.000
D-PROG3.2	Toerisme	Kosten aanleg Munsterwveld	146.000
D-PROG3.2	Toerisme	Cofinanciering: Artharpe	10.000
D-PROG3.2	Toerisme	Cofinanciering: IJsbaan	10.000
D-PROG4.2	Natuur- en groenbeheer	Kosten Roekenoverlast	10.000
D-PROG4.2	Natuur- en groenbeheer	Kosten uitvoering groenbeheerplan	25.000
D-PROG4.2	Natuur- en groenbeheer	Doorschuif 2015: uitvoering groenbeheerplan	13.300
D-PROG4.3	Ruimtelijke ordening en inrichting	Doorschuif: basisregistratie topografie	10.600
D-PROG4.3	Ruimtelijke ordening en inrichting	Naar reserve overlopende verplichtingen	-35.600
D-PROG5.3	Openbaar bestuur	BeRap 2016-2: pensioenen	-69.180
D-PROG5.3	Openbaar bestuur	BeRap 2016-2: wachtgelden	44.324
D-PROG5.3	Openbaar bestuur	BeRap 2016-2: wachtgelden	106.095
D-PROG6.1	Belastingen	BeRap 2016-2: kosten ncnp-bureaus	27.000
D-PROG6.2	Financiën	Adm.ondersteuning	36.000
KVS-99.3	Secretarie	Besl.punt 3	58.870
KVS-99.3	Secretarie	BeRap 2016-2: kosten vakantiegeld jun-dec	204.450
KVS-99.3	Secretarie	BeRap 2016-2: opleidingskosten	18.000
KVS-99.3	Secretarie	BeRap 2016-2: vervanging wegens ziekte	37.000
KVS-99.3	Secretarie	BeRap 2016-2: vervanging wegens ziekte	92.000
KVS-99.3	Secretarie	Doorschuif 2015: organisatie-ontwikkeling	89.000
KVS-99.3	Secretarie	BeRap 2016-2: organisatie-ontwikkeling	-13.000
KVS-99.3	Secretarie	Kadernota: personeelskosten	24.081
KVS-99.3	Secretarie	BeRap 2016-2: samenwerking	54.000
KVS-99.3	Secretarie	Jaarrekening: sportbuurtcoach	85.000
KVS-99.3	Secretarie	BeRap 2016-2: sportbuurtcoach	-25.000
KVS-99.3	Secretarie	BeRap 2016-2: inhuur teamhoofd	77.000
KVS-99.3	Secretarie	BeRap 2016-2: vervanging wegens ziekte	-36.500
KVS-99.3	Secretarie	BeRap 2016-2: vervanging wegens ziekte	86.000
KVS-99.3	Secretarie	Kadernota: medew. OR&G	35.000
KVS-99.3	Secretarie	Kosten uitvoering ELO-Grunn	60.400

Incidentele lasten 2016 programma's	2.108.580
--	------------------

Deelprogramma		Omschrijving	Bedrag
RESERVES	Mutaties op de reserves	Amendement 2: Weg Den Andel-Rasquert	340.000

RESERVES	Mutaties op de reserves	Storting is reserve Klimaatbeleid	108.495
RESERVES	Mutaties op de reserves	Amendement 1: Dorpshuizen	50.000
RESERVES	Mutaties op de reserves	Storting saldo jaarrekening 2015	531.804
RESERVES	Mutaties op de reserves	Storting winst grex Sauwerd-Groenlanden	154.000
RESERVES	Mutaties op de reserves	Voeding dekkingsreserves	6.168.700
RESERVES	Mutaties op de reserves	Storting opbrengst verkoop aandelen Enexis	1.508.880
RESERVES	Mutaties op de reserves	Dekking kosten evenementen	-15.000

Incidentele lasten 2016 reserves	8.846.879
---	------------------

Totale incidentele lasten 2016	10.955.459
---------------------------------------	-------------------

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

VASTSTELLINGSBESLUIT

FASTSTELLINGSBESLUIT

De jaarstukken 2016 zijn aan de raad overlegd en is tegelijkertijd ter secretarie voor een ieder ter inzage gelegd en tegen betaling van de kosten algemeen verkrijgbaar gesteld.

Winsum,

Burgemeester en wethouders van Winsum,

M.A.P. Michels, burgemeester

F. Wiertz, secretaris.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Winsum in zijn openbare vergadering van 11 juli 2017.

De raad voornoemd,

M.A.P. Michels, voorzitter.

J. van der Meer, griffier.

